

Тэндэнцыі

3 нагоды Дня беларускага кіно, 17 снежня, адбыўся шэраг падзей.

Сярод іх — імпрэза да Дня беларускага кіно ў сталічным Доме кіно, пасяджэнне калегіі Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь (пра яго вынікі — у наступных нумарах "К"), паказы стужак-пераможцаў Нацыянальнага конкурсу "Лістапад-2015" у мінскім кінатэатры "Перамога". У Полацку прайшоў Адкрыты конкурс аматарскага фільма імя Юрыя Тарыча "Я здымаю кіно", а таксама "круглыя сталы" і майстар-класы.

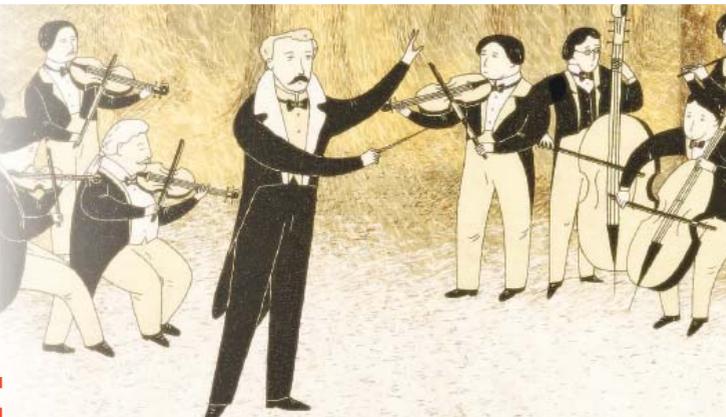
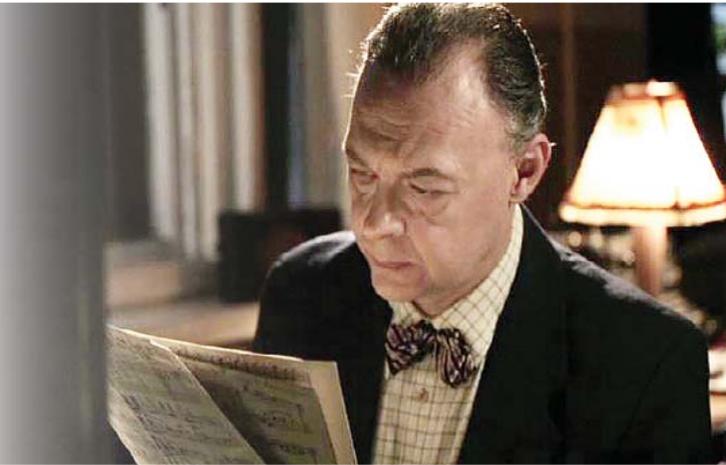
Таксама адбылася прэс-канферэнцыя з нагоды Дня беларускага кіно. Першы намеснік міністра культуры Ірына Дрыга паведаміла, што праект указа аб развіцці кінематографіі дапрацаваны з улікам заўваг, выказаных членамі рабочай групы, прадстаўнікамі кінакампаній, кінасупольнасці, грамадскасці. Праект падрыхтаваны і разасланы ў зацікаўленыя дзяржаўныя органы. Ірына Дрыга дадала, што, калі дакумент будзе падпісаны, як мяркуецца, у пачатку будучага года, уступленне яго ў дзеянне адбудзецца не раней за 2017 год, каб кінасупольнасць паспела адаптавацца да новых умоў. Праект прадугледжвае атрыманне пасведчанняў у Міністэрстве культуры на здымкі фільма. Згодна з пажаданнямі, што паступілі ў час абмеркавання праекта, пасведчанне будзе выдавацца бясплатна і ў вызначаныя тэрміны. Докладна прапісаны пералік прычын, па якіх дакумент можа быць не выдадзены.

Паводле слоў Ірыны Дрыгі, указ скіраваны на абарону інтарэсаў удзельнікаў кінапрацэсу. Вытворцы павінны будучы заключыць дагаворныя адносіны з усімі ўдзельнікамі кінапрацэсу, каб, у выпадку ўшчамлення інтарэсаў творчых работнікаў, яны былі абаронены. "Мінкультуры не будзе вырашаць, каму які фільм ствараць, а каму і які не, не стане выступаць цэнзарам. Гэта не абмежавальная мера, а рэгістрацыйная, скіраваная на абарону работнікаў кіно", — падкрэсліла прамоўца.

Генеральны дырэктар Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" Ігар Поршнеў паведаміў, што некалькі старонніх кінакампаній выказалі жаданне здымаць свае работы на студыі. У час перамоў, зазначыў Поршнеў, патэнцыйных партнёраў інфармуе, што з завяршэннем рэканструкцыі ў снежні 2016 года магчымасцяў для працы стане больш.

Начальнік упраўлення па кінематографіі Міністэрства культуры Святлана Ярашэвіч зазначыла, што ў рамках работы па планавай лічбавай апрацоўцы стужак, знятых на кінастудыі ў мінулым, пераведзены ў новы фармат фільм "У вайны не жаночы твар" (зняты ў 1981 годзе рэжысёрам Віктарам Дашуком), аўтарам сцэнарыя якога з'яўляецца нобелеўскі лаўрэат-2015 Святлана Алексіевіч. Па запыхах кінатэатраў і тэлеканалаў карціна можа быць прадастаўлена для паказу. Гендырэктар студыі Ігар Поршнеў дадаў, што, акрамя гэтай карціны, пераведзены ў лічбавы фармат і фільм "Боль" па сцэнарыі Святланы Алексіевіч. Дарэчы, усяго перавод у "лічбу" патрабуецца для каля 1500 дакументальных стужак, а таксама анімацыі.

ДЗЕНЬ БЕЛАРУСКАГА КІНО: ШТО НОВАГА?

Дзень беларускага кіно, які адзначаецца штогод 17 снежня, мяркуем, становіцца для Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" не толькі святам, але і часам падвядзення творчых вынікаў. Кадры з невялікай часткі шматлікіх фільмаў, знятых у 2015 годзе, — на гэтай паласе. Дакументалістыку прадстаўляе момант з карціны "Нестар Сакалоўскі", дзе вобраз аўтара музыкі Дзяржаўнага Гімна нашай краіны ўвасобіў заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Андрэй Душакін (на фота зверху). Мастацкі "цэх" — новая серыя "Участка лейтэнанта Качуры" з Паўлам Харланчуком-Южаковым у галоўнай ролі. Нарэшце, ад аніматараў — кадр з "Казак старога піяніна. Штраус".

Наша сталіца прымала II Маладзёжны тэатральны форум краін Садружнасці, Балтыі і Грузіі — восем дзён, на сямі розных сталічных сцэнах, 14 спектакляў, з іх 13 — конкурсных (па адным ад кожнай краіны, але Кыргызстан і Туркменістан спектакляў не даслалі), майстар-класы і выстава сцэнаграфіаў (з каталогам), семінары драматургаў (са зборнікам п'ес), "круглыя сталы" крытыкаў, воркшопы рэжысёраў — творчая моладзь мела ўсе магчымасці, каб выявіць свой патэнцыял, атрымаць прафесійную аглянку, слухныя парады і быць заўважанай.

Надзея БУНЦЭВІЧ

З прыцэлам на будучыню

"Пацягнуць" такое мерапрыемства можна было толькі агульнымі намаганнямі. Да яго спрычыніліся многія дзяржаўныя інстанцыі,

Парасоны для палётаў ці ад дажджу ідэй?

аб'яднанні і ўстановы краін-удзельніц. Але найперш — Міждзяржаўны фонд гуманітарнага супрацоўніцтва краін СНД і Міжнародная канфедэрацыя тэатральных саюзаў. Першы такі форум праходзіў два гады таму ў Малдове і адразу даў свой плён. У прыватнасці, адным з яго вынікаў стала пастаноўка ў Рэспубліканскім тэатры беларускай драматургіі спектакля "Ціхі шэпт сыходзячых крокаў": пры падтрымцы Міжнароднай канфедэрацыі творчых саюзаў (Масква) п'есу нашага Дзмітрыя Багаслаўскага ўвасобіў рэжысёр з Кыргызстана Шаміль Дыйканбаеў, спектакль меў паспяховае гастрольнае паказанне, удзельнічаў у двух расійскіх фестывалях.

А сам РТБД стаў адным з галоўных арганізатараў чыперашняга форуму, узяўшы на сябе асноўны

"Круглы стол" "К"

У нацыянальнай кніжнай графіцы шмат славутых імёнаў, але большасць з іх звязана з мінулым стагоддзем. Сёння трэба вельмі пастарацца, каб знайсці ў кнігарні томік з дыхтоўнымі ілюстрацыямі ад суайчыннікаў. Давядзецца зазначыць, што сучасныя айчыныя графікі часцей запатрабаваныя за мяжой, чым на Бацькаўшчыне. Тыя ж Павел Татарнікаў ці Кацярына Дубовік — іх зоркі ў значнай ступені заззялі дзякуючы замежнай паліграфіі і тамтэйшым творчым заможам. Усё часцей чываць размовы пра тое, што ў нас з'яўляюцца асобныя творцы, але няма новага пакалення кніжных графікаў, асабліва тых, хто задзейнічаны ў афармленні дзіцячай літаратуры...

Падрыхтавала Настасся ПАНКРАТАВА

Вакол кнігі "з малюнкамі"

Гэтыя пытанні ўзнімаюцца на "круглым stole" ў рэдакцыі "К". Кропкі судакранання шукалі прафесар кафедры графікі Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, заслужаны дзеяч мастацтваў краіны Валерый СЛАВУК, мастак, ілюстратар Аксана АРАКЧЭВА, дырэктар Цэнтралізаванай сістэмы дзіцячых бібліятэк Мінска Таццяна ШВЕД, мастацкія рэдактары выдавецтва "Мастацкая літаратура" Вольга МАКСІМОВІЧ, Міхаіл ДАЙЛІДАЎ і Настасся КАПУЦЭВІЧ, дырэктар выдавецтва "Кнігазбор" Генадзь ВІНЯРСКІ, а таксама аглядальнік "К" Настасся ПАНКРАТАВА і спецкарэспандэнт Пётра ВАСІЛЕЎСКІ.

Настасся ПАНКРАТАВА: — Ці згодны вы з даволі пашыраным меркаваннем, што беларуская дзіцячая ілюстрацыя зараз знаходзіцца ў стагнацы? Чаму нашы графікі не могуць канкураваць з тымі ж шведскімі калегамі, чые творы ў якасці ілюстрацый да дзіцячай літаратуры запоўнілі паліцы кніжных кірмашоў?

Валерый СЛАВУК: — Я ведаю некалькі чалавек, якія на сучасным узроўні могуць рабіць кніжныя ілюстрацыі. Аднак беларускі мастак сутыкаецца з процьмай праблем на сваім шляху, і самая першая — аплата. У нас прыдуманая такая дагаворы, пасля якіх увогуле знікае жаданне працаваць. Атрымаць аўтарскі ганарар, ска-

жам, можна толькі пасля таго, як раздзіецца 80 працэнтаў тыражу...

Аксана АРАКЧЭВА: — ...і не факт, што пабачыш яго! Для мяне апошняй кропляй у такой фінансавай гісторыі сталі стасункі з адным паважаным дзяржаўным выдавецтвам, якое два гады адказвала спачатку, што пакуль не распрададзены тыраж, а потым заявіла, што грошай няма і не будзе... Я была вымушана ўзяць ганарар асобнікам. Нарэшце, пры такіх адтэрмінаўках па выплаце аўтарскага ганарару на год ці больш ніхто, на жаль, не ўлічвае інфляцыю... За савецкім часам існавала іншая практыка: 80 працэнтаў грошай кніжны графік атрымліваў адразу, астатнія — пасля таго, як здаваў апошні малюнак у выдавецтва.

Валерый СЛАВУК: — Дзве апошнія свае кнігі рабіў для расійскіх заказчыкаў: імгненна пасля выканання работы атрымаў належнае мне. Нідзе ў Еўропе мастак не чакае, як раздзіецца тыраж, і гэта лагічна, бо продаж — справа выдавецтва і яго менеджараў, а не творцаў. Канешне, заўсёды знойдуцца пачаткоўцы, якія будуць рады працаваць толькі за імя ў друкаваным выглядзе. Але наколькі прыстойна карыстацца такой сітуацыяй?.. І ці доўга яна працягнецца? Майстрам патрэбна за нешта жыць, аплоўдаць майстэрню... Карацей, пачаў адмаўляцца ад шэрагу айчыных замоў....

Працяг абмеркавання чытайце на старонках 2 — 3, 14.

страваць сваю версію магчымай пастаноўкі — у выглядзе эскіза да спектакля ці хаця б чыткі аднаго з фрагментаў. Вынікам гэткага аўкцыёну рэжысёрскіх ідэй павінен стаць кантракт на пастаноўку згаданага спектакля — усё па-даросламу!

У час дэманстрацыі такіх рэжысёрскіх праектаў (а іх набралася шэсць) было цікава назіраць, як па-рознаму прачыталі адзін і той жа тэкст розныя творцы, які разгорт розных жанраў заявілі пастаноўшчыкі, з якой апантанасцю запрашаныя да ўдзелу прафесійныя і будучыя артысты выконвалі рэжысёрскія прыдумкі. Студэнты БДУКІМ увогуле вырашылі пахуліганіць, запрасіўшы гледачоў у.. жаночую прыбіральню і выкарыстаўшы яе кабінкі ў якасці "сцэны". Іншыя паказы, у тым ліку камедыйна-сатырычныя, былі больш сур'ёзнымі.

Заканчэнне чытайце на старонцы 8.

"К" інфармуе

У Беларусі зацверджаны комплекс мер, накіраваных на стварэнне дадатковых умоў для захавання культурнай спадчыны краіны, а таксама прадухіленне дзейнасці "чорных капальнікаў".

Артэфакты пад аховай

Як паведамляе прэс-служба Прэзідэнта, адпаведны Указ № 485, накіраваны на ўдасканаленне аховы археалагічных аб'ектаў і артэфактаў, Аляксандр Лукашэнка падпісаў 14 снежня.

Дакументам прадугледжана перадача археалагічных артэфактаў, выяўленых пры правядзенні археалагічных даследаванняў або выпадкова, у дзяржаўную ўласнасць. Устаноўлены таксама парадак ажыццяўлення пошуку археалагічных аб'ектаў і артэфактаў, вызначаны парадак інфармавання мясцовых органаў аб выяўленых археалагічных аб'ектах і перадачы знойдзеных артэфактаў ва ўласнасць дзяржавы.

Выкарыстанне металашукальнікаў, геарадараў і іншых тэхнічных сродкаў і інструментаў для пошуку археалагічных аб'ектаў і артэфактаў дапускаецца толькі пры правядзенні ва ўстаноўленым парадку археалагічных даследаванняў. Уведзена забарона на набыццё, продаж, дарэнне, мену, залог археалагічных артэфактаў. Выключэнне прадугледжана для дзяржаўных навуковых арганізацый і дзяржаўных музеяў, а таксама для фізічных і юрыдычных асоб, якія да 1 студзеня 2017 года ўключылі існуючыя ў іх уласнасці археалагічныя артэфакты ў рэестр археалагічных артэфактаў.

(Працяг. Пачатак на старонцы 1.)

Аксана АРАКЧЭВА: — Да апошняга пагаджалася на любыя запрашэнні айчынных выдавецтваў, але... Штомесячна выдаткоўваю на майстарню 3,5 мільёна, а інакш высляць і слухаць не будуць, што ганарар ад выдавецтва яшчэ не дачакалася... Не кажу ўжо пра набыццё матэрыялаў для выканання задання. Таму ўсё часцей бываю за мяжой, бяру прыватныя замовы, за якія атрымаю плату адразу. Дарэчы, яны даюць большую свабоду для творцы і гарантуюць добрую паліграфію, што для мяне важна. Пахваляю з нашых часопісы: напрыклад, "Рюкзачок" і "Вясёлка", якія штомесячна дасылаюць на пошту невялічкі ганарар. Я люблю сваю прафесію, але на энтузіязме доўга не працягнеш...

Валерый СЛАВУК: — Вяртаючыся да пытання: мастакі нікуды не падзеліся, але падзея, не хапае цікавага літаратурнага матэрыялу...

Таццяна ШВЕД: — Не пагаджуся, у нас ёсць цікавыя сучасныя пісьменнікі. Штогод сярод 18 устаноў сталічнай ЦСДБ ладзіцца Фэстываль дзіцячага чытання, у межах якога школьнікі выбіраюць пяць лепшых кніг беларускіх аўтараў. У топе — серыя Марыі Бяршадскай "Вялікая малая дзяўчынка". Ведаю, што спачатку Марыя прыносіла рукапіс у айчынныя выдавецтвы, але тэкст ім не падаўся пераканаўчым. У выніку казка выйшла ў Расіі, і зараз калегі з Дзяржаўнай дзіцячай, Краснадарскай краёвай, Калінінградскай бібліятэк распавядаюць, які ажыятаж кнігі выклікалі ў іх чытачоў.

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Справа ў тым, што ў нашай краіне айчыннага аўтара — асабліва дзіцячай літаратуры — раскруціць праблематычна. Каб пісьменнік стаў папулярным, яго твор музіць прадавацца, быць пазнавальным. У калькуляцыю кожнай назвы мы павінны ўносіць усё, што адносна гэтай кнігі было зроблена. Але прыстойныя аўтарскія гана-

рары пісьменніку і мастаку робяць сабекошт асобніка шалёным! Прыкладам, калі ў Беларусі выйдзе кніга, умоўна кажучы, прадажным коштам 100 тысяч рублёў, то яна ж ва ўкраінскіх ці расійскіх калег на нашыя грошы будзе каштаваць 20 — 30 тысяч.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ: — Некалі ў Мінску праводзілася выстава японскай кнігі. Распавядаючы пра фінансы, японцы казалі, што ілюстраваныя дзіцячыя кнігі для спажывацтва абыходзяцца танна, бо выдаткі на іх вытворчасць выдавецтвы перакладаюць, напрыклад, на навуковую літаратуру. Апошняя друкуецца ледзь не на газетнай паперы, але з-за прафасійнай інфармацыі купляецца...

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Гэта дакладна той прыклад, калі аўтарскі ганарар выплочваецца, але выдавецтва само выбірае, на каго класці цяжар выдаткаў па яго налічэнні. Па нашым заканадаўстве такое немагчыма. Згаданыя прававыя калізіі не садзейнічаюць развіццю рынку.

Вакол кнігі "з малюнкамі"

Калі рынак зноў заваююць нашы ілюстратары?

Вольга Максімовіч: "Усведамленне таго, што можна атрымаць заахвочванне за сваю творчасць, **натхніць моладзь.**"

Валерый СЛАВУК: — Гэта пытанне не ў кампетэнцыі тых, хто тут сабраўся. Магчыма, і прыйдем да гэтага, бо многае ў кніжнай справе ўпіраецца ў паліграфію. У той жа Расіі іншае стаўленне да тых, хто займаецца кнігай, таму чаго там толькі ні выдумляюць: рукадзельныя, магнітныя, фетравыя выданні, калекцыйныя асобнікі, якія імгненна асядаюць у музеях па ўсім свеце.

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Паліграфія ў Беларусі адна з самых дарагіх у Еўропе. Рынак паліграфматэрыялаў жыве нібы па нейкіх адасобленых крытэрыях. Курс долара падае — цэны растуць, падымаецца — растуць... Вось таму, калі беларускі аўтар выдае кнігу на добрым узроўні, па сабекошце яна прадавацца не будзе. Захоца зрабіць танней — і асобнік становіцца выгляду "абы для сябе".

Настасся КАПУЦЭВІЧ: — Нашы прыватныя выдавецтвы часта друкуюць свае выданні не ў Беларусі, бо айчынныя паліграфія на некалькі дзесяцігоддзяў адстае ад сусветнай. Напрыклад, запатрабаваныя кнігі з плотна-

"Круглы стол" "К"

Валерый Славук: "Мастакі **нікуды не падзеліся**, але, падзея, не стае літаратурнага матэрыялу..."

Таццяна Швед: "Айчынным выданням бракуе рэкламы. У ЦСДБ бывае шмат прадстаўнікоў расійскіх кампаній, **айчыныя ж не заўсёды...**"

Аксана Аракчэва: "І ў паважаных выдавецтвах пазначылася **тэндэнцыя**, калі **дызайнеры выгладжаюць колеры!**"

Настасся Капуцэвіч: "Мастак прыдумляе, **але не ведае**, у якім выглядзе пасля шматлікіх узгадненняў выйдзе кніга..."

Валерый СЛАВУК: — Старая гісторыя: сярод людзей, якія ўвогуле пакупаюць кнігі, большасць аддае перавагу выданню на рускай мове. Гэта вельмі працяглае працэс — вярнуць беларусаў да кнігі на роднай мове...

Генадзь ВІНЯРСКІ: — У нашым выдавецтве дзіцячыя кнігі на беларускай мове разыходзяцца значна хутчэй, чым на рускай. Магчыма таму, што мы кожную кнігу рэкламуем ва ўсіх магчымых сродках мас-медыя, інтэрнэт-прасторы, ладзім сустрэчы са школьнікамі, дзе толькі можна, бо настаўнікам часта не хапае нават часу прабежыцца па кнігарнях. Шмат заказвае беларуская дыяспара, бо ім не хапае беларускамоўных кніг. Улюбёныя ў беларускую мову на захадзе Украіны: на іх кірмашах кнігі ўлятаюць "на ўра", хоць і даражэйшыя за тамтэйшыя. Звычайна мы распрадаем тыраж за некалькі месяцаў.

Аксана АРАКЧЭВА: — Кнігу сапраўды неабходна рэкламаваць. Адночы я прапанавала дырэктару выдавецтва зладзіць творчую сустрэчу з чытачамі па маёй кніжцы. Мне адказалі, што ідэя добрая... вось і займайцеся! Чаму яны не зацікаўлены ў тым, каб кніга пайшла?

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ: — Мо няма памкнення ў адпаведных службах? Наўрад ці даецца нейкі бонус менеджэру, калі кніга распрадалася...

Таццяна ШВЕД: — Згодна з калегамі, што айчынным выданням бракуе рэкламы. Мы запрашаем на творчыя сустрэчы пісьменнікаў. Калі прыходзяць са сваімі творами Алена Масла, Валерый Квілорыя, Раіса Баравікова, то дзеці адразу набываюць іх аповесці. Мы заўсёды адкрытыя выдавецтвам, чакаем іх расповеду пра навінкі. У ЦСДБ бывае шмат прадстаўнікоў расійскіх выдавецтваў, айчынныя ж не заўсёды пра нас памятаюць... Часам увогуле дасылаюць спіс літаратуры, але нават той пералік не заўсёды складзены адпаведна ўзроставым крытэрыям...

Фота да матэрыялу — Аліны САЎЧАНКА

рубрыка пра новыя назвы ў кнігарнях, але 90 працэнтаў з тых агучаных — расійскія творы. А чаму не прасоўваюць беларускага аўтара?

Настасся ПАНКРАТАВА: — А мо і самі выдавецтвы не вельмі зацікаўлены ў гэтым? Прынамсі, я пабачыла ў адным з дзяржвыдавецтваў цікавыя дзіцячыя выданні, пра якія і не чула, хоць стала зацікаўлена гэтай тэмай...

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Магчыма, маім калегам бракуе пасады на штат прэс-аташэ, які будзе займацца менавіта тым, каб прасоўваць кожны кніжны прадукт, вывучаць яго рынак, праводзіць піяр-кампаніі. Для прыватнікаў тое ўпіраецца ў грошы.

Настасся ПАНКРАТАВА: — Аднак ведаю сітуацыю, калі імя шведскага мастака само па сабе брэнд, існуюць пастаноўкі па яго кнігах, выданні на рускай мове змятаюцца з нашых паліц, і пры такім розгаласе таннейшы ў тры разы беларускамоўны аналаг дзяржаўнага выдавецтва ляжыць на складах... У чым праблема?

Валерый СЛАВУК: — Старая гісторыя: сярод людзей, якія ўвогуле пакупаюць кнігі, большасць аддае перавагу выданню на рускай мове. Гэта вельмі працяглае працэс — вярнуць беларусаў да кнігі на роднай мове...

Генадзь ВІНЯРСКІ: — У нашым выдавецтве дзіцячыя кнігі на беларускай мове разыходзяцца значна хутчэй, чым на рускай. Магчыма таму, што мы кожную кнігу рэкламуем ва ўсіх магчымых сродках мас-медыя, інтэрнэт-прасторы, ладзім сустрэчы са школьнікамі, дзе толькі можна, бо настаўнікам часта не хапае нават часу прабежыцца па кнігарнях. Шмат заказвае беларуская дыяспара, бо ім не хапае беларускамоўных кніг. Улюбёныя ў беларускую мову на захадзе Украіны: на іх кірмашах кнігі ўлятаюць "на ўра", хоць і даражэйшыя за тамтэйшыя. Звычайна мы распрадаем тыраж за некалькі месяцаў.

Аксана АРАКЧЭВА: — Кнігу сапраўды неабходна рэкламаваць. Адночы я прапанавала дырэктару выдавецтва зладзіць творчую сустрэчу з чытачамі па маёй кніжцы. Мне адказалі, што ідэя добрая... вось і займайцеся! Чаму яны не зацікаўлены ў тым, каб кніга пайшла?

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ: — Мо няма памкнення ў адпаведных службах? Наўрад ці даецца нейкі бонус менеджэру, калі кніга распрадалася...

Увага! Аб'ява*

Установа адукацыі "Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў"

аб'яўляе конкурс на замяшчэнне пасады прафесарска-выкладчыцкага складу:

- старшы выкладчык кафедры гуманітарных дысцыплін;
- старшы выкладчык кафедры графічнага дызайну;
- дацэнт кафедры тэорыі і гісторыі дызайну;
- выкладчык кафедры тэорыі і гісторыі дызайну;
- дацэнт кафедры манументальна-дэкаратыўнага мастацтва.

Тэрмін падачы заяў —

адзін месяц з дня апублікавання аб'явы.

Заявы і дакументы, згодна з Палажэннем аб конкурсе, падаваць на імя рэктара Акадэміі на адрас:

220012, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 81, аддзел кадраў; тэлефон: 292-77-34.

Газета **КУЛЬТУРА** ШТОТЫДНЁВАЯ ГРАМАДСКА-ПАЛІТЫЧНАЯ, для ДАСУГУ (КУЛЬТУРА, МАСТАЦТВА) Выдаецца з кастрычніка 1991 года.
Заснавальнік — Міністэрства культуры Рэспублікі Беларусь.
Рэгістрацыйнае пасведчанне № 637, выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Галоўны рэдактар — Сяргей Сяргеевіч ТРАФІЛАЎ. **Адказны сакратар:** Вольга НАВІЦКАЯ; **рэдактары аддзелаў:** Надзея БУНЦЭВІЧ, Барыс КРЭПАК, Юлія РАГІН, Ілья СВІРЫН **аглядальнік рэдакцыі:** Дар'я АМІЛЬКОВІЧ, Настасся ПАНКРАТАВА, Аліна САЎЧАНКА, Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ; **спецыяльныя карэспандэнты:** Пётр ВАСІЛЕЎСКІ, Алег КЛІМАЎ, Алена ЛЯШКЕВІЧ, Канстанцін АНТАНОВІЧ; **мастацкі рэдактар** — Наталія ОВАД; **карэктар** — Галіна МАХНАЧ.

Сайт: www.kimpress.by. E-mail: kultura@tut.by. Адрас рэдакцыі: 220012, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Тэлефоны: (017) 286 07 97, (017) 334 57 23. Тэлефон-факс: (017) 334 57 41. Рэкламны адрас: тэл. (017) 286 07 97, 334 57 41. Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова "КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА", 220012, Мінск, пр. Незалежнасці, 77. Пакоі: 16-28, 94-98, чацвёрты паверх. Бухгалтэрыя: (017) 334 57 35. **Аўтары допісаў паведамляюць прозвішча, поўнаснае імя і імя па бацьку, пашпартныя звесткі (нумар пашпарта, дату выдання, кім і калі выдадзены пашпарт, асабісты нумар), асноўнае месца працы, зваротны адрас.** Аўтарскія рукапісы не рэзюмуюцца і не вяртаюцца. Меркаванні аўтара могуць не адпавядаць пунктам гледжання рэдакцыі. Аўтары нсуць адказнасць за дакладнасць матэрыялаў. *Матэрыялы на правах рэкламы. "Культура", 2015. Наклад 5 192. Індэксы 63875, 638752. Рознічны кошт — па дамоўленасці. Падпісана ў друку 17.12.2015 у 18.20. Замова 5034. Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства "Выдавецтва "Беларускі Дом друку". ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004. пр. Незалежнасці, 79, 220013, Мінск.

Настасся ПАНКРАТАВА: — Калі ў школу патрабуецца беларускамоўная кніга, бацькі хутчэй пойдучу ў бібліятэку, бо там яны гарантывана атрымаюць патрэбнае. У адрозненне ад кнігарні, дзе яшчэ трэба пастарацца знайсці роднае слова...

Таццяна ШВЕД: — Вядома, што кнігі ў Беларусі дарагія. І тую найноўшую літаратуру, на якую няма сродкаў, можна ўзяць у бібліятэках. Мы атрымліваем добрую дапамогу ад дзяржавы, каб набываць запатрабаваныя спажывучыя асобнікі.

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Згодны, што па беларускае слова ў першую чаргу ідуць у бібліятэку. Плюс яшчэ ў тым, што бацькі ў нейкім сэнсе тэсціруюць кнігі: калі спадабалася — набудуць такую ж. Калі не — паставяць на паліцу.

Таццяна ШВЕД: — Насамрэч, у нас не хапае кніг для самых маленькіх. Каб можна было раскрыць, а там кветкі, рэчка, лес. У нас існуе картатэка адмоў, дзе вядзецца ўлік выданняў, якіх не хапае ў фондах. Потым ідзе дакамплектаванне. Калі ў сховішчы няма асобніка, які запытваюць чытачы, заўсёды спачатку аналізуем беларускі рынак. Пры адсутнасці ж айчыннага прадукту задавальняем попыт расійскімі аналагами.

Настасся ПАНКРАТАВА: — Недахоп беларускамоўных кніг таксама запаўняюць перакладныя выданні. Чаму ідзе такая тэндэнцыя?

Валерый СЛАВУК: — А мне цікава, як нашы выдавецтвы дамаўляюцца з замежнымі мастакамі. Наўрад ці апошнія пагаджаюцца на нашы ўмовы...

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Замежныя аўтарскія правы дарагія. У прыватнасці, мы шукаем дапамогу: звяртаемся да дыяспары, у пасольствы. Тады абыходзіцца вырашэнне падобнай сітуацыі ў сімвалічную суму, адпаведна, зніжаецца сабекошт кнігі.

Вольга МАКСІМОВІЧ: — У тым і справа: дзяржаўнае выдавецтва так зрабіць не можа...

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Айчыныя аўтары да нас прыходзяць са сваім мастаком і ў дагаворы прапісана, што аўтар сам з ім разбіраецца. Часам мае калегі праводзяць конкурсы ў мастацкіх школах. Можна паспрабаваць паменшыць сабекошт кнігі праз дамову з мастаком. А потым збіраць спонсарскія грошы не на выданне кнігі, а на ганарар. Напрыклад, калі ілюстратар выстаўляе суму ў 10 мільёнаў...

Аксана АРАКЧЭВА: — Цэны ў вас нерэальныя! Тры — чатыры мільёны атрымлівае ілюстратар за кнігу, зрэдку — пяць, максімум — шэсць.

Вольга МАКСІМОВІЧ: — У дзяржаўным выдавецтве каля двух мільёнаў...

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Але пагадзіцеся, прасцей дамовіцца са спонсарам, калі ён бачыць гатовы прадукт, а не толькі чую пра планы на будучыню. Такім чынам можна паспрабаваць знайсці фундатара не на выданне кнігі, а менавіта для аплаты аўтарскага ўзнагароджання.

Настасся ПАНКРАТАВА: — Ці бачыць сёння ілюс-

тратар сваім канкурэнтам камп'ютарныя малюнкi, калі з кнігі ў кнігу пераносяцца аднолькавыя карцінкі? Такія выданні вельмі танныя...

Генадзь ВІНЯРСКІ: — Хутчэй за ўсё яны друкуюцца ў Кітаі, сярэдні тыраж — мільён і вышэй. Вельмі часта бывае, што аўтары не паспяваюць сачыняць, а кітайцы самі прапануюць, і атрымліваецца, што пад зробленыя малюнкi падбіваецца тэкст...

Міхаіл ДАЙЛІДАЎ: — Лічу, што з гэтым няма сэнсу змагацца. Такія выданні, як фастфуд — непазбежнае зло, і марнаваць час на барацьбу з ім не варта нават.

Аксана АРАКЧЭВА: — Жудасна, што гэта выпускаюць... На жаль, і ў паважаных выдавецтвах пазначылася тэндэнцыя, калі задзейнічаюць дызайнераў для... выгладжвання колераў! Ці просяць зрабіць заліўку, маўляў, і так сыйдзе. Але гэта ж нежывое! Свет ў гэта нагуляўся і прагне творчасці. Мне падаецца, ілюстратар часам можа выцягнуць нават не вельмі добры тэкст, стварыць паралельны свет нават для занудлівай гісторыі... Памятаю, як мне ў дзяцінстве тата прыносіў з крамы "Дружба" ілюстраваныя кнігі на польскай, нямецкай мовах. Я разглядала шыкоўныя малюнкi, прыдумляла тэкст. Аднак трэба памятаць, што кнігу робяць тры чалавекі: аўтар, ілюстратар і мастацкі рэдактар.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ: — Дазвольце, а навошта патрэбны мастацкі рэдактар, калі ілюстратар у шэрагу выпадкаў добра ведае, як павінна выглядаць кніга?

Міхаіл ДАЙЛІДАЎ: — Мастацкі рэдактар — савецкі тэрмін. Як і не зразумелае мне паняцце "прамысловы дызайн". Гэта ўсё падманнае сучаснае слова "дызайн".

Аксана АРАКЧЭВА: — Не трэба ўпірацца ў словы. Дрэнны мастацкі рэдактар можа "выпусціць" нават самы добры малюнак, калі па сваім разуменні апрацавае яго на камп'ютары, прыбраў глыбіню ці "акварэльнасць". Мне падаецца, гэты чалавек абавязкова павінен быць па адукацыі мастаком, бо правільна скамандаваць тэкст і малюнкi, каб не было "дзірак", несупадзенняў — таксама мастацтва. Вельмі важна маладому ілюстратару патрапіць да настаўніка, які не будзе абмяжоўваць творчую свабоду, але скіруе і падкажа.

Настасся ПАНКРАТАВА: — Згадаю нядунае выступленне ў Мінску ілюстратара Сары Лундберг, якая распавяла, як шведскія выдавецтвы карпатліва працуюць з мастаком, праводзяць нават аналіз ілюстрацый з псіхалагічнага пункту гледжання: наколькі эмацыйны складнік таго ці іншага малюнка суадносіцца з узростам мэтавай аўдыторыі. Ці займаюцца гэтым айчыныя мастацкія рэдактары?

Настасся КАПУЦЭВІЧ: — Мы існуем у іншай рэчаіснасці. Пасля Акадэміі мастацтваў малады спецыяліст прыходзіць з прагай займацца творчай дзейнасцю, але сутыкаецца са шматлікімі жорсткімі патрабаваннямі. Не заўсёды нормы ГОСТА суадносяцца з творчым

пошукам... Канешне, можна шукаць шчыліны, у Акадэміі нам казалі: "Чым менш сродкаў, тым больш выразнасці". Але мне патрэбна паказаць сваю працу бухгалтару, тэхнічнаму рэдактару, даводзіць, што не трэба шмат блішчынак і гэтак далей. Мастак прыдумляе, але не ведае, у якім выглядзе пасля шматлікіх узгадненняў выйдзе кніга...

Аксана АРАКЧЭВА: — Ёсць такі момант, што мастаку неабходна збіраць пацверджанні ў тых жа бухгалтарах. Так крыўдна, калі непрафесіяналы дыктуюць свае ўмовы...

Настасся ПАНКРАТАВА: — А ў савецкія часы хіба не было абмежаванняў?

Валерый СЛАВУК: — Мая першая кніга (якую я нікому не паказваў) называлася для... "Наш музей", дзе патрэбна было ілюстраваць, як піянеры збіраюць металалом, а на выручаныя грошы ствараюць музей, дзе вісіць будзёнаўка і ружжо былога партызана... А колькі я ламаў галаву, каб вынайці стэль для кнігі, дзе на адной старонцы гаспадарлівы вожык нясе на спіне яблычак, а на суседняй партызаны расстрэльваюць немца... Упэўнены, межы заўсёды існуюць не столькі на паперы, колькі ў галаве.

Настасся ПАНКРАТАВА: — І ўсё ж, калі не з'явіцца беларуская кніга, яе месца зойме замежная. Так, зараз шмат літаратуры для першага знаёмства дзіцяці з выяўленчым мастацтвам, калі за аснову бяруцца фрагменты арыгінальных карцін і дадаецца гісторыя... Кнігі пра беларускіх мастакоў у малым фармаце для шырокай аўдыторыі выходзяць у асобнай серыі, а вось для дзяцей...

Валерый СЛАВУК: — На беларускую глебу такое не перанясеш. Ван Гог, Дэга, Манэ, Гаген — раскручаныя брэндзі. Ці зможам папулярываваць на такім узроўні нашых мастакоў?.. Толькі, можа, за вушы прыцягнуць Шагала, Парыжскую школу...

Таццяна ШВЕД: — Выданні такога кшталту, паверце, вельмі запатрабаваныя ў наведвальнікаў! Чаму не зрабіць маленькую кніжачку пра Хруцкага, Цвірку, Савіцкага ці пра вас, спадар Валерыі?

Настасся ПАНКРАТАВА: — Тым больш, вярнуўся ў школу курс сусветнай мастацкай культуры, айчыннае мастацтва праходзіць на ўроках гісторыі, не кажучы пра шматлікія мастацкія школы, гурткі, спецкласы. Упэўнена, на такую вузкаспецыялізаваную літаратуру ёсць дастатковае кола чытачоў.

Аксана АРАКЧЭВА: — У мяне ёсць прыклад кнігі, якая ў момант разышлася: "Брык і Шуся шукаюць лета"...

Настасся ПАНКРАТАВА: — Па гэтай казцы Таццяны Сівец пастаўлены спектакль у ТЮГу.

Аксана АРАКЧЭВА: — Так, пасля прэм'еры мы з аўтарам, а таксама загадчыкам літчасткі тэатра Жанай Лашкевіч вырашлі зрабіць кнігу-гульню. У ёй была запланавана і хадзілка, і размаляўка, і магчымасць дамаляваць, знайсці, якая рэч пасуе персанажу, намалюваць сон, які бачыць Шуся...

Таццяна ШВЕД: — Мы штогадова праводзім даследванні чытання кніг беларускіх пісьменнікаў. У нас ёсць камп'ютарная праграма, якая паказвае, колькі разоў за год тая ці іншая назва запыталася карыстальнікамі. Мы бачым, што для пачатковай школы неабходныя кнігі з невялікай колькасцю старонак: ім у запlechніку столькі падручнікаў несці, што вес дадатковай літаратуры становіцца першачарговым пытаннем. Прасілі адно дзяржаўнае выдавецтва надрукаваць запатрабаваную кнігу "Ніколі не забудзем" у некалькіх частках, магчыма, асобнымі гісторыямі. А атрымалі "фаліянт"... Калі на абанеменце прапануем кнігу, бацькі крыўдуць: "Як дзіця яе данясца!"

Настасся КАПУЦЭВІЧ: — Не думаю, што праблема толькі ў выдавецтве як інстытуцыі. Справа яшчэ ў тым, што нас не вучаць сучаснаму кніжнаму дызайну.

Аксана АРАКЧЭВА: — Камп'ютарныя праграмы па дызайне кнігі выкладаюцца сучасным студэнтам?

Валерый СЛАВУК: — Вельмі дрэнна. Аднак трэба разумець, што чацвёрты год у Акадэміі ідзе рамонт чацвёртага корпуса, мы раскіданы па непрыстасаваных для навучання месцах...

Настасся КАПУЦЭВІЧ: — У раскладзе значылася інфарматыка, але прыходзіла выкладчыца, якая выкладае ў маркеталагаў, бухгалтараў. Ілюстратарам патрэбны крыху іншы разрэз ведаў, чым CoreDRAW. Праграму самастойна вывучыць не праблема, але хочацца, каб яе выкладаў мастак-дызайнер...

Міхаіл ДАЙЛІДАЎ: — Зараз творчую моладзь вабіць віртуальны свет. Тыя ж камп'ютарныя гульні з танкамі прыносяць мастаку на пасадзе тэсціроўшчыка ці рысавальшчыка заробак ад тысячы ўмоўных адзінак. Мы прыйшлі на заробак ў 2,5 мільёнаў...

Аксана АРАКЧЭВА: — Мне ўвогуле бачыцца асобнае аддзяленне па кніжнай справе...

Валерый СЛАВУК: — Але... каго вучыць? На жаль, у Акадэміі конкурс на графіку зніжаецца і хутка можа прыйсці да аднаго чалавека на месца (для параўнання: мне падчас паступлення давялося абысці дванаццаць чалавек!). Такое ж становішча ў мастацкіх ВНУ суседніх краін. Прафесія мастака страчвае прэстыж...

Міхаіл ДАЙЛІДАЎ: — Таму што, маючы на камп'ютары просценкія графічныя праграмы, людзі памылкова лічаць, што яны ўжо навучыліся маляваць, і спецыяльная адукацыя ім не патрэбная...

Валерый СЛАВУК: — Верагодна. Адкуль жа ўзяць кадры? Дзе будзем шукаць ілюстратараў? Калі я вучыўся, з трэцяга курса было размеркаванне: на кніжную графіку ты ідзеш ці на станковую. Зараз кожны абірае на свой густ.

Заканчэнне чытайце на старонцы 14.

Фотасюжэт нумара

"Аркестр тваёй краіны"

Урачыстым канцэртм пад такой назвай Нацыянальны акадэмічны народны аркестр Беларусі імя Іосіфа Жыновіча адзначыў 85-годдзе на сцэне Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Праграму больш як трохгадзіннага выступлення склалі фрагменты з праграм калектыву за апошнія пяць гадоў.

Фота Таццяны МАТУСЕВІЧ

Мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор аркестра, народны артыст Беларусі Міхаіл Казінец.

Салісты аркестра з дырыжорам Аляксандрам Крамко (першы злева).

Міністр культуры Барыс Святлоў уручыў узнагароду дырыжору Аляксандру Высоцкаму.

Салісты аркестра Настасся Рачыцкая і Андрэй Коласаў...

...Ігар Кіклевіч і Аляксандр Запаталяк...

...Алена Варанцова...

...Сяргей Шатнуоў.

Іншыя матэрыялы пра аркестр — на старонках 12, 14.

З аркестра і Дзяржаўным камерным хорам. Саліруе Пётр Бяфімаў.

Дзяжурны па нумары

Адкрыўся свет...

Асабіста я дзяржаўны суверэннітэт Беларусі лічу найвялікшай каштоўнасцю, але далёкі ад таго, каб агулам адмаўляць усё савецкае, не бачыць станойчых момантаў эпохі, якая скончылася ў 1991 годзе. У прыватнасці, найвышэйшыя дасягненні беларускага выяўленчага мастацтва, на маю думку, прыпадаюць менавіта на той час.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ

Перакананасці ў гэтым мне надало наведанне юбілейных выстаў у Нацыянальным мастацкім музеі. Адна экспазіцыя была прысвечана 85-годдзю народнага мастака Беларусі Мая Данцыга, другая — 90-годдзю з дня нараджэння Мікалая Залознага (1925 — 1982). Для тых, хто лічыць, што для беларускага жывапісу ўласцівы меланхалічны лад, камерны фармат і стрыманы фарбы, мусілі ўбачыць у творах згаданых мастакоў зусім іншую Беларусь — яркую, выразна эмацыйную, у “выбуховым” каларыце і манументальным маштабе. (Пра выставу Данцыга, дарэчы, у “К” быў змешчаны грунтоўны матэрыял.)

Творы Залознага экспанаваліся ў дзвюх залах на першым паверсе музея ў той час, як у яго галерэі адкрылася выстава Рамана Заслонова, беларускага мастака, які стала атабарыўся ў Францыі. Такім чынам можна было параўнаць творчасць аднаго з мэтраў беларускага савецкага мастацтва і аднаго з самых паспяхоўных жывапісцаў суверэннай Беларусі. Параўнаць не для таго, каб аднаго пахваліць, а другому прэтэнзіі выказаць. А каб зразумець, што мы страцілі і што набылі з адыходам СССР і яго мастацкай традыцыі і ўсталяваннем суверэннітэту і павевамі новага часу.

Мікалай Залозны, як і ўсе мастакі ягонага пакалення, мусіў сцвярджацца ў коле тэм і сюжэтаў, якія лічыліся сацыяльна значымі, інакш кажучы — актуальнымі для грамады, для народа. У Савецкай Беларусі статус нацыянальнай мела тэма Вялікай Айчыннай вайны. Не абмінуў яе і Залозны. А паколькі тая вайна закранула яго дзяцінства, дык у свае карціны, прысвечаныя ліхалеццю, мастак укладаў непрыхаваныя эмоцыі. Палотны атрымліваліся жывыя, выразныя, здольныя прыцягнуць увагу і выклікаць у гледача пацучцё суперажывання. Да таго ж, шэраг палотнаў майстра — праява ягонай здольнасці радавацца жыццю і знаходзіць прыгажосць у самых звычайных рэчах і з’явах. Атрымліваецца, што пры вонкавай залежнасці ад ідэалагічнай кан’юнктуры мастак быў свабодным, бо меў талент заставацца самім сабой у прапанаваных умовах.

Вонкава Раман Заслонаў больш свабодны, чым у свой час быў Мікалай Залозны. Ён мае магчымасць ігнараваць ідэалагічныя каноны з прычыны іх адсутнасці ў суверэннай Беларусі, а тым больш у Францыі. Ён малое, нібыта, тое, што хоча. Але відавочна, рынак уплывае на яго творчасць не менш, чым на творчасць Залознага ў свой час дзяржаўная ідэалогія. Прытым, што карціны апошняга маюць у аснове ўсё ж ягоны сацыяльны досвед, тым часам як зробленае Заслонавым — збольшага штучна выбудаваны свет, гэткае “фэнтэзі” з эратычным ухілам. Залозны працаваў на шырокую грамаду. Заслонаў мае сталы попыт у кола эстэтаў ад “сецэсіі” і “ар-дэко”. Яшчэ адзначу, што Залозны, як і абсалютная большасць нашых мастакоў тае пары, працаваў на радзіме. Заслонаў жа ў Беларусі бывае наездзімі. Мне асабіста бліжэйшы Мікалай Залозны, бо ён быў і бліжэйшым да рэальнага жыцця.

Мяркую, што творцам за апошнія гады адкрыўся свет. Але ж як карабель мае порт прыпіскі, так і ў мастака павінна быць, пафасна кажучы, духоўная радзіма (якая ў ідэале мусіць супадаць з геаграфічнай), куды ён вяртаецца па натхненне. Зрэшты без гэтага можна і аб’есціся... Праўда, тады з карцін знікае грунтоўнасць, сэнсавая глыбіня, шчырая эмацыйнасць. Тое, што вабціць публіку.

Залознага ў ўспрымаю як земляка. Заслонаў, падаецца мне, з’ехаў у Францыю назаўсёды. А можа яно і някепска, што ў савецкі час грамада лічыла патрыятызм абавязковым чыннікам творчасці, а мастак мусіў лічыцца з меркаваннем грамады? Широкай грамады.

Чарговія тэлефанаванні — гэтым разам на Магілёўшчыну — яшчэ раз пацвердзілі, што вынікі дзейнасці Дзяржпраграмы “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады многімі кіраўнікамі сферы ацэньваюцца даволі пазітыўна. Гэтая ацэнка, натуральна, тычыцца ў першую чаргу паляпшэння матэрыяльна-тэхнічнай базы ўстаноў культуры таго ці іншага раёна. Бо, што ні кажы, а ў лядашчым раённым доме культуры ці музеі, дзе працякае дах або мёрзнуць супрацоўнікі, паспяхова не напрацуешся. Як, натуральна, не атрымаеш задавальнення ад старога камп’ютара ў бібліятэцы ці ад састарэлых музычных інструментаў у дзіцячай школе мастацтваў.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Мільёны да мільёнаў

Намеснік начальніка аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Хоцімскага райвыканкама Аляксандр Цішчанка літаральна закідаў мяне лічбамі і тымі мільёнамі рублёў, якія па гадах былі атрыманы, а пасля і асвоены ва ўстановах культуры раёна паводле Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады.

— Напрыклад, у 2012 годзе толькі на стварэнне новых экспазіцый у Хоцімскім гісторыка-краязнаўчым музеі намі было атрымана каля 300 мільёнаў рублёў, — кажа візаві. — Яшчэ прыкладна 150 мільёнаў пайшло на рамонт музейнага будынка. Таксама 110 мільёнаў было выкарыстана на набыццё музычных інструментаў і апаратуры для раённай дзіцячай школы мастацтваў.

Сотні мільёнаў рублёў працягвалі паступаць і ў наступных гадах. Так, па словах Аляксандра Цішчанкі, у 2013 годзе былі зроблены закупкі электронных даведнікаў для Хоцімскай раённай цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы, а таксама працягвалася паляпшэнне матэрыяльна-тэхнічнай базы Хоцімскай ДШМ. А летась працягвалася праца над стварэннем экспазіцыі ў гісторыка-краязнаўчым: так, на афармленне залы этнаграфіі было выдаткавана блізу 120 мільёнаў рублёў, а больш за 80 мільёнаў рублёў пайшло на набыццё музычных прадметаў.

— Так што ацаніць вынікі Дзяржпраграмы я магу толькі

на “выдатна”, — адзначыў суразмоўца. — Да таго ж трэба сказаць і аб тым, што ўсе паказчыкі па наведвальнасці бібліятэк, павелічэнні колькасці клубных фарміраванняў і многія іншыя, прадугледжаныя дакументам, мы выканалі. Гэтаму, натуральна, паспрыяла і ўмацаванне матэрыяльна-тэхнічнай базы нашых устаноў культуры.

Абнаўленне і папаўненне

Да слова, пра абнаўленне музейных устаноў мне казалі літаральна ўсе кіраўнікі сферы культуры Магілёўшчыны, з кім гэтым тыднем пагутарыў. Даволі знакавы факт, улічваючы, што падобнымі здабыткамі ў іншых рэгіёнах Беларусі пахваліцца могуць далёка не ўсе раёны.

Так, начальнік аддзела ІРКСМ Крычаўскага райвыканкама Вадзім Рыскаў адзначыў, што ў мясцовым краязнаўчым музеі, які месціцца ў палацы Пацёмкі-

чаную Вялікай Айчыннай вайне, а таксама залу для правядзення зменных выставаў, — адзначыла суразмоўца. — Акрамя таго, набылі ўсё неабходнае тэхнічнае абсталяванне для працы музейшчыкаў... А яшчэ паводле Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” мы закупілі камп’ютары для ўсіх бібліятэчных устаноў раёна, камплекты сцэнічных касцюмаў для нашых калектываў, правялі капітальны рамонт і мадэрнізацыю кінатэатра “Радзіма”. Так што Дзяржпраграма нам вельмі дапамагла...

Рамонты і вынікі

Выснова калегі падтрымала і начальнік аддзела ІРКСМ Краснапольскага райвыканкама Алена Раманенка.

— Сапраўды, Дзяржаўная праграма значна паспрыяла нашай працы, — сцвярджае візаві. — Дзякуючы ёй мы змаглі распачаць яшчэ ў 2012 годзе капітальны рамонт нашага раённага гісторы-

— У нас вельмі шмат ахвотных займацца на харэаграфічным аддзяленні ў дзіцячай школе мастацтваў, а вось чалавека, які б мог прафесійна навучаць харэаграфіі, у раёне, на жаль, пакуль не з’явілася, — кажа Алена Раманенка. — Маладыя спецыялісты да нас не даязджаюць, — магчыма, у тым ліку і па прычыне таго, што мы не можам прадаставіць ім жылля, — а свае кадры мы выхаваць пакуль не змаглі. І гэта тая праблема, якая стаіць перад намі не першы год...

Слова ўпраўленню

Па завядзэнцы, апошняга гуртка прыйшла на абласны цэнтр. Як распавёў у гутарцы з “К” начальнік галоўнага ўпраўлення ІРКСМ Магілёўскага аблвыканкама Анатоль Сінкавец, Дзяржаўная праграма “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады значна паспрыяла ўмацаванню матэрыяльна-тэхнічнай базы шматлікіх устаноў культуры рэгіёна.

— Гэта першая падобная рэспубліканская праграма, якая змагла даць пазітыўны штуршок у развіцці сферы культуры як усёй краіны, так і Магілёўскай вобласці, і я вельмі ўдзячны Міністэрству культуры Беларусі за высілкі па прыняцці і рэалізацыі гэтага важнага дакумента, — адзначыў Анатоль Сінкавец. — Сярод найбольш важных дасягненняў Дзяржпраграмы на Магілёўшчыне — праца на аб’ектах гісторыка-культурнай спадчыны рэгіёна, поўная камп’ютарызацыя бібліятэк, значнае абнаўленне кніжных фондаў як гарадскіх, так і сельскіх бібліятэчных устаноў, набыццё музычных інструментаў для дзіцячых школ мастацтваў і рамонт у многіх установах культуры Магілёўшчыны.

Паводле слоў Анатоля Сінкаўца, за апошнія гады ў развіццё сферы культуры Магілёўшчыны былі ўкладзены значныя фінансавыя сродкі.

— Дзякуючы гэтаму сёння большасць устаноў культуры маюць сучасную матэрыяльна-тэхнічную базу, пачынаючы ад бібліятэк, музею і завяршаючы кінатэатрамі з магчымасцю паказу кінафільмаў у сучасных фарматах “Dolby” і “3D”. Акрамя таго, на сёння ў большасці раёнаў вобласці разам з дамамі культуры і клубамі дзейнічаюць новыя тыпы устаноў — маладзёжныя цэнтры, дамы рамёстваў, клубы-музеі, клубы бібліятэкі, дамы культурна-сацыяльных паслуг.

Як адзначыў Анатоль Сінкавец, менавіта дзякуючы Дзяржпраграме “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады, як і Дзяржпраграме “Замкі Беларусі” на 2012 — 2018 гады, у Магілёўскай вобласці сёння адбываецца рэканструкцыя і рэстаўрацыя Быхаўскага замка, бліжкі да завяршэння работы па аднаўленню Жыліцкага палацава-паркавага ансамбля ў Кіраўскім раёне, пачаты работы на шэрагу іншых аб’ектаў гісторыка-культурнай спадчыны.

— Наша першачарговая задача на бліжэйшую перспектыву — далейшае садзейнічанне ўмацаванню матэрыяльна-тэхнічнай базы устаноў культуры, стымуляванне іх эканамічнага і творчага развіцця, стварэнне яшчэ больш спрыяльных умоў для адукацыі і выхавання нашай таленавітай і творчай моладзі, — сказаў напрыканцы нашай размовы начальнік галоўнага ўпраўлення ІРКСМ Магілёўскага аблвыканкама.

Музейныя здабыткі

Магілёўшчына: вынікі Дзяржаўнай праграмы “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады

на — помніку архітэктуры XVIII стагоддзя — дзякуючы Дзяржпраграме была значна абноўлена экспазіцыя.

— На сёння асноўны фонд музея налічвае прыкладна 19 тысяч адзінак захоўвання, і паўненню нашых калекцый у многім паспрыяла Дзяржаўная праграма “Культура Беларусі” на 2011 — 2015 гады, — адзначыў Вадзім Вячаслававіч. — Акрамя таго, трэба зазначыць, што дзякуючы Дзяржпраграме мы змаглі значна палепшыць тэхнічнае абсталяванне музея: набылі сучасныя камп’ютары, найноўшае праграмнае забеспячэнне, мультымедычную ўстаноўку...

Па словах начальніка аддзела ІРКСМ Слаўгарадскага райвыканкама Алены Шаўцовай, яшчэ ў 2013 годзе ў райцэнтры быў уведзены ў дзеянне будынак, дзе сёння месціцца Гісторыка-краязнаўчы музей.

— Сёлета мы адкрылі ў музейным будынку залу, прысве-

ка-этнаграфічнага музея. Тры гады таму на пачатак рамонтных работ была выдаткавана даволі неблагая сума: звыш мільярда рублёў.

Рамонт установы культуры працягваўся і ў наступныя гады. Цяпер музейны будынак даведзены да ладу і ў ім адбываецца афармленне экспазіцыі.

— Акрамя таго, мы значна палепшылі матэрыяльна-тэхнічную базу раённай дзіцячай школы мастацтваў, а таксама набылі камп’ютары для ўсіх бібліятэкаў раёна, — кажа Алена Раманенка. — Разам з тым, выканалі амаль усе паказчыкі, даведзеныя Дзяржаўнай праграмай “Культура Беларусі”. Не ўдалося толькі дасягнуць паказчыка па росце колькасці навучэнцаў ва ўстановах пазашкольнага выхавання і навучання сферы культуры.

Прычына, па словах кіраўніка аддзела, ляжыць на паверхні: у Краснапольскай ДШМ няма аддзялення харэаграфіі, бо... няма спецыяліста-харэографа.

ф о т а ф а к т

У Акадэміі — пра хор

15 снежня ў Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі адбылася адкрытая дыскусія на тэму “Аб становішчы і праблемах развіцця вакальна-харавога мастацтва, адукацыі і выхавання ў Рэспубліцы Беларусь”.

Удзел у дыскусіі ўзялі, у прыватнасці, першы прарэктар Акадэміі музыкі, кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт Алена Куракіна, першы намеснік міністра культуры Ірына Дрыга, намеснік міністра адукацыі Раіса Сідарэнка ды іншыя значныя асобы ў вышэйзгаданых сферах.

Фота Аліны САЎЧАНКА

У нашым каледжы летась быў устаноўлены электронны арган "Magnus Silesio Moderno Royal". Было б неразумна не выкарыстаць такую падставу для фестывалю. Мы адразу ўхапіліся за гэту ідэю, і першае такое свята прайшло год таму. Але для любога фестывалю вельмі важна трывалая, замацаваная перыядычнасць. Таму чарговы такі форум адбыўся сёлета — II Міжнароднае свята арганнай музыкі "Арганы Еўропы гучаць у Гродна".

Як фестываль падоўжыць?

Т Э К С Т

Аляксей САЛАДУХІН,
дырэктар Гродзенскага дзяржаўнага
музычнага каледжа

лі залу Гродзенскага дзяржаўнага музычнага каледжа, часам нават з аншлагам, каб сустрэцца з новым выканаўцам.

Выбар удзельнікаў — яшчэ адзін вельмі важны складнік фестывальнага руху. Гэтым разам гасцямі гродзенскіх аматараў аргана, а іх становіцца ўсё больш, сталі музыканты выключна з замежных краін. Бо мы імкнемся, каб імёны на фестывальных афішах не паўтараліся, а нашы беларускія арганісты (Ігар Алоўнікаў, Ксенія Пагарэлая) удзельнічалі ў мінулым свяце. Але той жа Расціслаў Выграненка з Польшчы ў поўнай меры можа лічыцца і беларускім, бо ён не толькі родам з нашай краіны, але і выхаванец нашай нацыянальнай музычнай школы — колішні выпускнік Рэспубліканскага каледжа пры Беларускай дзяржаўнай

акадэміі музыкі, які пазней працягнуў адукацыю ў замежжы.

Геаграфія і стылёвы разгорт свята былі шырокімі. У кожным канцэрце, акрамя традыцыйна арганнага Букстэхудэ, Баха ці Франка былі свае "разыначкі". Так, Аляксандр Ісакаў з Літвы запомніўся выкананнем цікавых уласных твораў і арыгінальнай транскрыпцыяй фіналу 6-й Сімфоніі Чайкоўскага. Юэфф Катовіч з Польшчы паказаў сябе не толькі цудоўным знаўцай творчасці Баха, але і сучаснай музыкі, сыграўшы "Прывсячэнне" шведскага кампазітара Ліндблада, дзе чатыры часткі створаны ў стылях Штраўса, Пракоф'ева, Дэбюсі і Бернстайна, якія, як вядома, ніколі не пісалі для аргана. Іаганэс Геферт з Германіі ўразіў слухачоў бліскучым валоданнем інструментам, майстэрствам рэ-

■ Даволі часта фестывалі і свята ладзяцца вельмі кампактна, калі цягам некалькіх дзён адбываюцца ўсе падзеі. Але гэта бывае зручна **найперш гасцям форуму, а не публіцы. Таму мы вырашылі "расцягнуць" гэта свята амаль на месяц.**

гістроўкі і педальнай тэхнікай, прадэманстраванай у спецыяльна для яго напісаных Варыяцыях для педальнага сола Фрэдэрыша. Эўджэнія Марыя Фаджыяні з Італіі заваяваў сімпатыі як музыкант, які аднолькава прафесійна грае і Баха, і Франка, і Малера (пераляжэнне Адажыетта з 5-й сімфоніі), і нават выдатна імправізуе. На вачах публікі нарадзілася і была з поспехам выканана Прэлюдыя і фуга на тэму "Купалінкі"! І, нарэшце, змястоўны і надзвычай грунтоўны Расціслаў Выграненка, які вызначыўся яшчэ і тым, што выкарыстаў у

сваім выступленні ажно шэсць (!) з васьмі магчымых арганаў.

Хтосьці запытаецца: як жа во сем, калі ў каледжы арган усяго адзін? Так і ёсць. Але справа ў тым, што ў яго надзвычай разумныя "электронныя мазгі" пры дапамозе сучасных камп'ютарных і гучаінжынерных тэхналогій запісана рэальнае гучанне рэальных арганаў, якія былі ў розныя часы пабудаваныя ў саборах у розных кутках Еўропы (Польшча, Германія, Італія, Чэхія, Нідэрланды, Францыя, Англія). Прычым гучанне максімальна набліжана да арыгіналаў, і многія выканаўцы, якім даводзілася бываць і ў Брэшыа, і ў Цволе, і ў Кане, і ў Ротэрдаме, здзіўляюцца і жартуюць, што майстры запісалі нават недахопы!

Пасля апошняга канцэрта ў наш каледж, які з'явіўся галоўным арганізатарам імпрэзы, яшчэ некалькі дзён паступалі тэлефонныя званкі з пытаннем: "А хто будзе граць у наступным чацвер"? І даведаўшыся, што свята завяршылася, аматары музыкі выказвалі непадробнае расчараванне... Але яно хутка змянялася на аптымістычнае чаканне наступнага года, бо "арганы Еўропы" зноў загучаць у Гродне — будучай восенню.

Даволі часта фестывалі і свята ладзяцца вельмі кампактна, калі цягам некалькіх дзён адбываюцца ўсе падзеі, прычым часта па некалькі канцэртаў на дзень. Але гэта бывае зручна найперш гасцям форуму, а не той публіцы, якая прагне спаткання з класічнымі каштоўнасцямі. Таму мы вырашылі "расцягнуць" гэта свята амаль на месяц. Праграма прадугледжвала пяць канцэртаў, і кожны чацвер слухачы запаўня-

Мастацкая галерэя Аляксея Кузьміча на ягона радзіме ў вёсцы Махро на Іванаўшчыне існуе паўтара гады. І мінуў год, як установа набыла дзяржаўны статус, стала філіялам музейнага комплексу Напалеона Орды, які знаходзіцца там жа, у Іванаўскім раёне.

Першы крок да Музея мадон

м е р к а в а н н е

Аляксей КУЗЬМІЧ-малодшы,
куратар

■ Для Іванаўшчыны галерэя, калі меркаваць па колькасці наведвальнікаў, з'яўляецца адным з папулярных культурных аб'ектаў. Але за межамі раёна пра яе, на жаль, **мала хто ведае.**

Карацей, лагістыка не наладжана, ды ў галерэі не стае супрацоўнікаў, якія маглі б гэтым займацца. Яны паспяваюць абслугоўваць толькі тых, хто сам прыязджае. Для гасцей ладзяцца саракахвілінныя экскурсіі, а потым — прагляд фільма пра мастака з цыкла "Свет далёкай зоркі", нядаўна знятага для канала "Беларусь 3" Аляксандрам Дамарацкім.

Пакуль Галерэя Аляксея Кузьміча, якую людзі называюць Га-

лерэяй мадон, бо менавіта тэма маці з дзіцем дамінуе ў экспазіцыі, працуе як мемарыяльны музей мастака, хоць мае патэнцыял для больш шырокай дзейнасці. Галерэя, як я ўжо казаў, не хапае штату, да таго ж — няма абсталяванай прасторы, дзе можна было б ладзіць зменныя выставы, каб мясцовыя людзі мелі ўяўленне пра ўвесь абшар беларускага, а мо і не толькі, мастацтва. Ёсць, аднак, спадзяванні, што галерэя атрымае сродкі еўрапейскага гранту на развіццё рэгіёну, недзе 20 тысяч еўра. На гэтыя грошы можна будзе абсталяваць залу для згаданых зменных экспазіцый. Як куратар я быў бы гэтым вельмі задаволены. Галерэя больш эфектыўна працавала б на культуру, ды і мае ініцыятывы, з якімі час ад часу выходжу на мясцовае кіраўніцтва, мелі б больш шансаў здзейсніцца.

рэалізуюцца крэатыўныя праекты. Гэта могуць быць пленэры, фестывалі і сталых мастакаў, і навучэнцаў дзіцячых мастацкіх студый.

У творчасці майго бацькі шмат прыхільнікаў. Але меў ён і нядобрыя чыліўцаў, якія сваё адмоўнае стаўленне да асобы пераносяць на ўсё, што Аляксей Кузьміч зрабіў, на ягоную творчасць. Шмат ад каго я чуў, што каб не бацькаў характар, праз які ён у жыцці меў нямаля праблем, дык ягоная творчая кар'ера склалася б інакш — быў бы ён уганараваны і высокімі званнямі, і прэстыжнымі прэміямі. Думаю, што рысу падспрэчкі пра ягоную творчасць падводзіць галерэя ў Махро.

Занатаваў Пётра ВАСІЛЕЎСКИ

Тым часам

Выйшла кніга "Аляксей Кузьміч. Творца ўзвышаных мадон", прымеркаваная да 70-годдзя з дня нараджэння мастака. У ёй сабраныя ўспаміны людзей, што ведалі Аляксея Кузьміча, развагі пра ягоную творчасць, фотаматэрыялы, рэпрадукцыі твораў. Складальнік — сын мастака.

Іваноўка лічыцца вёскай, а дэ-факта яна знаходзіцца за паўкіламетра ад горада і, можна сказаць, амаль увайшла ў склад Хоцімска. Да мяжы з Расіяй недалёка, і гэта таксама надае спецыфікі.

Аўтэнттыка vs. спевы пад баян

м е р к а в а н н е

Марына СУХАДОЛАВА,
дырэктар Іваноўскага сельскага дома
культуры Хоцімскага раёна, мастацкі кіраўнік
народнага фальклорнага калектыву "Вербіца"

вялікі перапынак, і "Вербіца" паўстала ўжо па слядах таго гурта. Папярэдняя кіраўніца пабачыла фота выступу 1990-х гадоў, пахадзіла па хатах і прапанавала ўзнавіць рэпетыцыі.

У складзе гурта — акампаніатар Валянціна Сухадолава. На канцэртах акрамя аўтэнттычных песень выконваем фальклор пад баян, асабліва калі гэта выступленне не толькі "Вербіцы", а, напрыклад, зборныя выязны канцэрт клуба. Тады спяваем некалькі песень акапальна і некалькі — пад інструмент. Людзям падабаецца слухаць выкананне з акампанентам, прыпеўкі. Гэта своеасаблівае аддушына, якая дапамагае ствараць адпаведную

атмасферу. Аўтэнттычныя песні ўспрымаюцца не горш, але праграма, пабудаваная толькі на аўтэнттыцы, можа быць складанай для непадрыхтаванага слухача, таму акампанентам уносім некаторую разнастайнасць.

Бабуль заўсёды добра прымаюць на канцэртах: і ў раёне, і ў суседняй Расіі. Да мяжы сем кіламетраў, выступаем у бліжэйшых вёсках, часцей за ўсё ў Суражскім раёне Бранскай вобласці. Наведваем абласныя мерапрыемствы, сёлета былі ў Слаўгарадзе, у Радзілі Чавускага раёна. Выступілі на міжнародным форуме "Традыцыйная культура як стратэгічны рэсурс устойлівага развіцця грамадства", калі ўдзельніцаў

■ "Фальклорныя песні — гэта ўсё ж на аматара. Я сама не магу спяваць разам з бабулямі, хаця выступаю і эстрадныя песні, і народныя, але менавіта разам з носьбітамі фальклору не атрымліваецца".

знаёмлі з гуртамі Магілёўскай вобласці ў Круглым.

У нас рэканструюваны вясельны і калядны абрады па матэрыялах з родных вёсак спявачак "Вербіцы" і па старых сцэнарыях, што захоўваюцца ў клубе. Некаторыя песні бралі ў іншых гуртоў раёна.

Гурткі ў клубе наведваюць дзеці, мы іх запрашаем да ўдз-

лу ў абрадах, напрыклад, хадзілі калядаваць. Такім чынам адбываецца кантакт са старэйшым пакаленнем. Да народных спеваў асаблівай цікаўнасці дзеці не маюць, ім падабаецца больш сучасная музыка. Фальклорныя песні — гэта ўсё ж на аматара. Я сама не магу спяваць разам з бабулямі, хаця выступаю на сцэне, выконваю і эстрадныя песні, і народныя, але менавіта разам з носьбітамі фальклору не атрымліваецца. Адчуваю, што не цягну, не магу пад іх падладзіцца. Мне то нізка, то высокая — гэта трэба мець спецыфічны голас, каб разам з бабулямі добра спець. Калі моладзь стварае свой гурт, вучыцца спяваць набліжана да аўтэнттычнага варыянта, то ім лягчэй адно да аднаго падладзіцца. Але з бабулямі стаць у адным гурце досыць складана.

Занатавала Алена ЛЯШКЕВІЧ

Меркаванні калумністаў і экспертаў газеты не абавязкова адлюстроўваюць пункт гледжання рэдакцыі.

Тактыка культурнага развіцця

Практыка або тэорыя?

Учора ў Інстытуце культуры Беларусі завяршыліся майстар-класы для кіраўнікоў творчых калектываў грамадскіх аб'яднанняў суайчыннікаў з замежжа. Мерапрыемства было рэалізавана ў рамках Дзяржаўнай праграмы супрацоўніцтва з беларусамі замежжа "Беларусы ў свеце" на 2013 — 2015 гады.

Юрый ЧАРНЯКЕВІЧ

Удзел у майстар-класах прынялі кіраўнікі творчых калектываў грамадскіх аб'яднанняў з васьмі краін: Расіі, Літвы, Латвіі, Польшчы, Эстоніі, Іспаніі, Італіі і Францыі. Менавіта для іх спецыялісты з Беларусі правялі майстар-класы па народных промыслах і рамёствах, вакальна-харавой, харэаграфічнай, дэкарацыйна-прыкладной творчасці і абрадава-святочнай культуры. Да слова, самі майстар-класы прайшлі на базе вядучых устаноў культуры і адукацыі краіны — ад Нацыянальнага акадэмічнага Вялікага тэатра оперы і балета Беларусі да замкавага комплексу "Мір".

Як адзначыў падчас адкрыцця курсаў намеснік міністра культуры Беларусі Васіль Чэрнік, гэта ўжо другое падобнае мерапрыемства, якое ладзіцца для кіраўнікоў і прадстаўнікоў беларускіх арганізацый замежжа.

— Мы спадзяемся, што веды, атрыманыя падчас гэтых майстар-класаў, будуць пасля прымененыя на практыцы ў краінах свету, дзе на сёння існуюць суполкі беларусаў, — адзначыў Васіль Чэрнік. — Таксама я хацеў бы выказаць падзяку за вашу дзейнасць і запэўніць, што Міністэрства культуры нашай краіны будзе і надалей падтрымліваць дзейнасць грамадскіх беларускіх арганізацый, якія функцыянуюць за мяжой, дапамагаць ім у многіх накірунках дзейнасці, у тым ліку — у матэрыяльным плане.

Праэктар па вучэбнай рабоце Інстытута Ірына Лапцёнак патлумачыла "К", што мінулагоднія падобныя курсы былі скіраваны больш на тэрэтычную падрыхтоўку: тады падчас заняткаў разглядаліся асноўныя прытцыпы функцыянавання аматарскіх калектываў, іх метадалагічная база, спецыфіка і гэтак далей. Сёлета фармат было вырашана змяніць.

— Справа ў тым, што людзям, якія ўваходзяць у беларускія суполкі за мяжой, важна не толькі зразумець, як арганізаваць аматарскі калектыв, але і набыць веды па тым, як прэзентаваць беларускую культуру, як захоўваць сваю культурную самабытнасць і перадаваць яе наступным пакаленням, — адзначыла Ірына Лапцёнак. — Таму сёлета мы прадставілі нашым гасцям разнастайную праграму курсаў, арыентаваную, у асноўным, на атрыманне спецыяльных ведаў і набыццё практычных уменняў і навыкаў. Нездарма ж сёлетнія курсы займелі назву "Дзейнасць калектываў аматарскай творчасці па захаванні культурнай самабытнасці і іх роля ў прэзентацыі беларускай культуры за мяжой".

За тры пяць дзён, якія доўжыліся курсы, прадстаўнікі суполак наўрад ці цалкам завалоілі саломкапляценне, пляценне пояса на пальцах, валенне вырабаў з воўны, многае іншае з усяго, што прапаноўвалі арганізатары. Зразумела, не ўсе госці здолелі за час знаходжання ў Беларусі дасканалы авалодаць беларускай мовай. Але ж падобныя курсы былі вельмі карыснымі для ўсіх кіраўнікоў і прадстаўнікоў беларускіх суполак замежжа. Бо, акрамя азнаямлення з гісторыяй і культурай Беларусі — госці, у дадатак да Мінска, пабывалі ў Міры, Нясвіжы, Лідзе, нашы суайчыннікі завязалі кантакты паміж сабой і шэрагам беларускіх арганізацый, якія займаюцца развіццём сферы айчыннай культуры, атрымалі карысны і неабходны досвед, а таксама звезлі ў свае краіны шмат інфармацыйнага матэрыялу як на папяровых, так і на лічбавых носьбітах...

К

Пра тое, чым жывуць і пра што клапацяцца беларускія суполкі за мяжой, чытайце ў наступных нумарах "К".

2015-ы праляцеў, падзея, імгненна, пакінуўшы пасля сябе самыя разнастайныя ўражанні. Зафіксаваць некаторыя з іх проста неабходна для гісторыі і для паслядоўнікаў. Менавіта таму "К" вырашыла пагутарыць з тымі, для каго гэты год быў асабліва важным і паказальным, — з кіраўнікамі некаторых устаноў культуры горада Брэста, сёлетняй культурнай сталіцы Беларусі. Статус хутка прайдзе да Маладзечна, работнікам культуры якога брэсцкі вопыт будзе толькі на карысць.

Аліна САЎЧАНКА

У размове прынялі ўдзел намеснік дырэктара Брэсцкай гарадской бібліятэкі імя Аляксандра Пушкіна Ірына Касмачова, генеральны дырэктар — мастацкі кіраўнік Брэсцкага акадэмічнага тэатра драмы імя Ленінскага камсамола Аляксандр Козак, дырэктар мемарыяльнага комплексу "Брэсцкая крэпасць-герой" Рыгор Бысюк, дырэктар Брэсцкай абласной філармоніі Таццяна Калтынаева і дырэктар Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея Аляксей Міцюкоў.

Ва ўсіх пяці каментарых лейтматывам гучала наступная думка: мы не працавалі так, каб неяк карэнна змяняцца пад статус,

а былі самімі сабой і выкладваліся так, як і заўсёды, — напоўніцу. А гучны тытул, з якім Брэст жыве ў 2015-м, спрацоўваў хутчэй як фактар натхнення.

■ ■ ■

Канешне, адным тэкстам не ахопіш гадавую дзейнасць пяці магутных механізмаў у сферы культуры, не пералічыш усіх праектаў і мерапрыемстваў, што былі запушчаны цягам 12 месяцаў. Кіраўнікі хутчэй дзяліліся ўражаннямі, не пераходзячы на мову справаздачы. Так, Рыгор Бысюк уцешаны тым, што прысуджэнне гораду ганаровага статусу супала з 60-годдзем надання звання "Крэпасць-герой" знакамітай цытадэлі. Таму асабліва ўвага да мемарыяла была проста забяспечана.

75 гадоў адзначыла Цэнтральная гарадская бібліятэка імя Пушкіна. "Вечар, прысвечаны ўгодкам кніжніцы (пра яго "К" пісала ў мінулым нумары), насіў статус гарадскога мерапрыемства. "Ды і ўвогуле: год паказаў, што бібліятэкі здольныя заняць раўнапраўнае становішча сярод іншых устаноў культуры", — падзялілася Ірына Касмачова.

Дваццаты раз з аншлагам прайшоў міжнародны тэатра-

Цэнтральная гарадская бібліятэка ініцыявала акцыю "Пазычны тралейбус. Рыфмы Перамогі".

Абароты набраныя

Брэст: статус перадае, але культурным застаецца

Такі лагатып з'явіўся на рэкламнай прадукцыі Брэсцкага абласнога краязнаўчага музея.

Праграмы праекта адаптаваны пад дзяцей, сінтэтычныя па жанры і па форме. Магчыма, менавіта з моманту атрымання Брэстам статусу культурнай сталіцы Беларусі з'яўляцца аматары класічнай музыкі, выхаваныя на падобных густоўных імпрэзах. Філармонія ўвогуле пеціць таленавітую моладзь і дае ёй цудоўны шанец паказаць сябе, у тым ліку і праз новаўвядзенне года — гала-канцэрт адораных дзяцей, які падвёў вынікі сёлетніх творчых поспехаў таленавітых маленькіх брэсчтан.

Калектыву Брэсцкай крэпасці таксама вырашыў звярнуць увагу на сямейныя каштоўнасці і запусціў вяснову акцыю "Адна сям'я — адзін білет". Але тут акцэнт расставлены зусім інакш: на экскурсіі ў крэпасць запрашаліся хутчэй дарослыя, каб пашырыць гістарычны круггляд і навучыцца па-сапраўднаму шанаваць гэтае месца. Для сям'яў у Брэсцкай крэпасці цягам года праводзіўся шэраг конкурсаў, віктарын.

■ ■ ■

Бібліятэка імя Пушкіна на свае шматлікія мерапрыемствы запрашала праз спецыяльны сайт, створаны пад маркай акцыі, старонкі ў сацыяльных сетках. Адтуль можна было даведацца ў тым ліку і пра творчы рух "Бульвар", які быў распачаты да Года моладзі. Цяпер ён яднае маладых літаратараў і музыкантаў, ствараючы магутнае ядро, што будзе толькі абрасць самародкамі.

Праграмы праекта адаптаваны пад дзяцей, сінтэтычныя па жанры і па форме. Магчыма, менавіта з моманту атрымання Брэстам статусу культурнай сталіцы Беларусі з'яўляцца аматары класічнай музыкі, выхаваныя на падобных густоўных імпрэзах. Філармонія ўвогуле пеціць таленавітую моладзь і дае ёй цудоўны шанец паказаць сябе, у тым ліку і праз новаўвядзенне года — гала-канцэрт адораных дзяцей, які падвёў вынікі сёлетніх творчых поспехаў таленавітых маленькіх брэсчтан.

Калектыву Брэсцкай крэпасці таксама вырашыў звярнуць увагу на сямейныя каштоўнасці і запусціў вяснову акцыю "Адна сям'я — адзін білет". Але тут акцэнт расставлены зусім інакш: на экскурсіі ў крэпасць запрашаліся хутчэй дарослыя, каб пашырыць гістарычны круггляд і навучыцца па-сапраўднаму шанаваць гэтае месца. Для сям'яў у Брэсцкай крэпасці цягам года праводзіўся шэраг конкурсаў, віктарын.

Бібліятэка імя Пушкіна на свае шматлікія мерапрыемствы запрашала праз спецыяльны сайт, створаны пад маркай акцыі, старонкі ў сацыяльных сетках. Адтуль можна было даведацца ў тым ліку і пра творчы рух "Бульвар", які быў распачаты да Года моладзі. Цяпер ён яднае маладых літаратараў і музыкантаў, ствараючы магутнае ядро, што будзе толькі абрасць самародкамі.

Краязнаўчы музей сёлета займеў дзве пастаянныя экспазіцыі, дэталі якіх дапрацоўваюцца акурат гэтымі днямі: гістарычная экспазіцыя ў Краязнаўчым музеі і новая экспазіцыя ў Музеі выратаваных каштоўнасцяў. І гэта акрамя 70 мерапрыемстваў, акцый і імпрэз! Такую высокую планку і музей, і іншыя брэсцкія установы маюць намер трымаць і надалей. Меркаванне ў маіх візаві адназначнае: абароты павінны толькі набірацца. Як і колькасць наведвальнікаў: музей, скажам, налічыў 170 тысяч чалавек за 9 месяцаў.

Прываблівае глядача і Акадэмічны тэатр драмы. Напрыклад, лістападаўскай прэм'ерай камедыі "Маладая сям'я здыме кватэру" і грандыёзнымі зімовымі шоу-праграмамі для дзяцей. 2015 год адкрыў для тэатра новую форму зносін са сваёй публікай: анкетаванні, апытанні. Цяпер кіраўніцтва ўстановы дакладна ведае, чаго жадаюць наведвальнікі, якія цэны для іх прымальныя і гэтай далей. Дарэчы, эфектыўны спосаб вывучэння сваёй аўдыторыі.

■ ■ ■

І аб праблемах, з якімі сутыкнуліся рулявыя ўстаноў культуры Брэста падчас правядзення маштабнай акцыі. Хтосьці скажаў, што ўсё прайшло гладка, але некаторыя прызналіся ў адваротным. У 2015-м годзе рэзка скарацілася колькасць турыстаў з Расіі, а яны былі істотнай крыніцай заробку (праэнт беларусаў як падарожнікаў, наведвальнікаў застаўся прыблізна ранейшым, але і вялікага прыросту ніхто не заўважыў). Ну і, чаго крывіць душой: на некаторыя нашы культурныя аб'екты, на іх рэканструкцыю і падтрымку патрэбны каласальныя грошы. Статус — катэгорыя нематэрыяльная, а вось фінансы... З той жа сітуацыяй, зразумела, сутыкнецца і Маладзечна ды наступныя культурныя сталіцы.

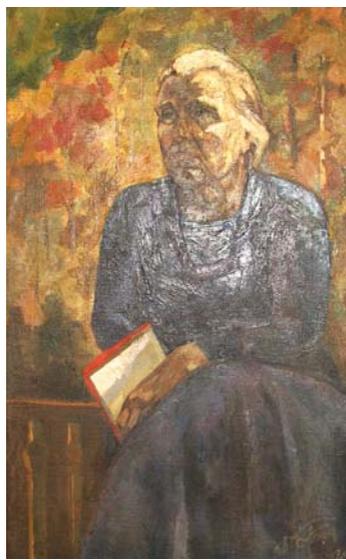
Шчырыя віншаванні перадаваў старажытны Брэст гораду Маладзечна ў асобах кіраўнікоў вышэйназваных устаноў. Калегі жадаюць высокіх мэтай, вялікіх магчымасцяў, цікавых дзей, напружанай працы, удзячных наведвальнікаў. У такі адказны і знамянальны момант трэба ўмець яднацца на ўзроўні арганізацый, прадпрыемстваў, калектываў і нават асобных людзей, каб усе задумы здзейсніліся. Патэнцыял Мінскай вобласці і яе жыхароў не выклікае сумненняў у брэсчтан, таму хай маладзечанцы ўвасобяць у 2016-м усе свае ўяўленні пра культурную сталіцу Беларусі.

К

Гісторыя Магілёўшчыны захавала шмат імёнаў цікавых і выбітных асоб у галіне выяўленчага мастацтва. Здаецца, мы ўсё пра іх ведаем і ганарымся такой спадчынай. Аднак, час ад часу архіўныя матэрыялы і размовы з людзьмі дапамагаюць давецца пра новыя факты. Так здарылася і з адкрыццём імені Анатоля Герашчанкі.

Работы Анатоля Герашчанкі: "Школьны камунар", аўтапартрэт мастака і жаночы партрэт.

Кірунак паводле педагога

Нарадзіўся Анатоль Рыгоравіч у 1937 годзе ў вёсцы Красавічы Клімавіцкага раёна Магілёўшчыны. Пасля заканчэння Віцебскага педагагічнага інстытута (мастацка-графічны факультэт) у 1970 годзе быў накіраваны на працу настаўнікам малявання і чарчэння ў Крычаўскую сярэднюю школу № 1. Праз некаторы час ён адкрыў студыю выяўленчага мастацтва — першую ў Крычаве.

У архівах Магілёўскай абласной бібліятэкі ўдалося знайсці артыкул Анатоля Герашчанкі "Тамніцы прыгожага" ў "Магілёўскай праўдзе" 1979 года, дзе ён піша аб станаўленні студыі: "... Мясцовы прамкамбінат вырабіў для нас мальберты; былі завезены гіпсавыя злёпкі з Ленінграда. Дапамагалі майстэрні Мастацкага фонду БССР. Шмат увагі ўдзяліў арганізацыі студыі выяўленчага мастацтва член Саюза мастакоў БССР Мікалай Міхайлавіч Федарэнка... Ён падараваў ёй некалькі сваіх работ...". Творчыя працы студыйцаў былі прадстаўлены на абласных, рэспубліканскіх і ўсеаюзных выставах. У 1975 годзе малодшая група студыі ўдзельнічала ў Міжнародным конкурсе дзіцячага малюнка ў Чэхаславакіі "Біенале фантазіі".

У 1977 годзе на базе студыі выяўленчага мастацтва Анатоль Рыгоравіч ініцыяваў адкрыццё Дзіцячай мастацкай школы. 55 хлопчыкаў і дзяўчынак селі за мальберты, і пачалося асваенне сакрэтаў майстэрства. Вынікі былі адчувальныя ўжо напрыканцы першага года: 8 навучэнцаў атрымалі пасведчанні ўдзельнікаў міжнароднай выставы ў Народнай Рэспубліцы Ангола.

Праз два гады адбылася I Рэспубліканская выстава работ навучэнцаў дзіцячых мастацкіх школ: у ёй бралі ўдзел 7 таленавітых вучняў крычаўскай школы, на II Рэспубліканскай выставе (1980) у Брэсце было прадстаўлена 88 работ з Крычавы (улічваючы, што ўсяго агульнарэспубліканская экспазіцыя налічвала 400 прац).

Сваіх студыйцаў настаўнік вучыў акадэмічнаму малюнку, жывапісу і кампазіцыі. Запрашаючы натуршчыкаў для штудый, сам працаваў за мальбертам і сваім

прыкладам абуджаў цікавасць да спасціжэння навываку акадэмічнай працы. Вельмі важнай была сумесная работа і, безумоўна, зносіны: "абмен уражаннямі і думкамі". Вынікам штодзённай працы сталі творчыя справядачы. Яны праходзілі двойчы на год: вясновыя і восеньскія. Важную ролю Герашчанка адводзіў экскурсійным вандроўкам са знаёмствам з музеямі і выставачнымі заламі. У 1985 годзе ён адкрыў фотакінастудыю "Пегас". Усё гэта, зразумела, уздзейнічала на творчы рост студыйцаў.

У любой справе адчувалася шматграннасць асобы настаўніка: сапраўдны арганізатар, таленавіты мастак, цікавы і дасціпны суразмоўца. Чалавек разнастайных інтарэсаў і невычэрпнай энергіі, ён быў адкрытым для

разнастайных уражанняў і культурных пачыненняў. Так, на Маскоўскім фестывалі аматарскага кіно дэманстравалі фільм "Партызанская дубінка", зняты Герашчанкам і прысвечаны 35-годдзю Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне.

Умудроны жыццёвым вопытам, Анатоль Рыгоравіч з ахвотай раствараўся ў любым прафесійным культурным асяродку, свабодна і натуральна ўжываўся ў эксперыментатарства. Аднак яму было наканавана пра жыць толькі паўстагоддзя, і, на жаль, у 1987 годзе скончыўся яго зямны шлях.

Творца не пакінаў пасля сябе архіваў, ніколі не каталагізаваў свае працы. Яго малюнк і жывапіс, падрабязнасці яго жыцця і творчых задум захаваліся ў абрывачных расповедах сяброў

і вучняў. Усе без выключэння згадваюць Анатоля Герашчанку як рознабаковую, незвычайную асобу.

Выставачны праект "Крычаўская школа Герашчанкі і яе паслядоўнікі", які быў арганізаваны ў Магілёўскім абласным мастацкім музеі імя Паўла Масленікава, аб'яднаў некалькі пакаленняў мастакоў крычаўскай зямлі. Да шэрагу яго вучняў і паслядоўнікаў, якія сталі прафесійнымі мастакамі, выкладчыкамі, належаць: Сяргей Давідовіч, Аляксандр Фралянкаў, Міхаіл Ліханенка, Уладзімір Ерафееў, Антон Вырва. Аснову ж экспазіцыі склалі творы самога Анатоля Герашчанкі. Абагуленасць, шматзначнасць дазвалялі мастаку заўсёды развіваць уласную канцэпцыю светапогляду. Прасторы ён збірае ў кампазіцыйнае адзінства пры дапамозе розных структурных элементаў.

Так, фігура хлопчыка ў рабоце "Школьны камунар" дапоўнена атрыбутамі, сімваламі свайго часу: запаленая газавая лямпа — сімвал агню, размешчаны на другім плане вядомы плакат Аляксея Радакова 1920 года "Неграмотны — тот же слепой", карта свету — сімвал супольнасці, адкрыты падручнік у руках хлопчыка — прага да ведаў. Мастак змог ахапіць у канцэнтраваным выглядзе істотныя змены ў жыцці людзей.

У партрэце-карціне "Макаранка — дэлегат XXVI з'езду ЛКСМБ" адлюстравана сучасніца мастака, чалавек працы. Прычым у творы не знойдзеш выпадковага і нязначнага. Аўтар надаў больш увагі апрацоўцы твару і фігуры, перадаў такім чынам псіхалагічную характарыстыку, паказаў пластычную выразнасць, гармонію.

Два аўтапартрэты Герашчанкі — асабістае адлюстраванне і цікавы аспект творчасці мастака — шмат чаго могуць расказаць пра чалавека і майстра свайёй справы. Ёта — свайго роду мастацкая вопыты па стварэнні індывідуальнай асобы сродкамі мінімікі твару, выразнасці лініі, святла і ценю. Уласна, большасць яго твораў распавядае не толькі пра гісторыю чалавека, але і пра гісторыю горада. На жаль, творчасць Анатоля Герашчанкі ніколі не даследавалася. Аднак дзякуючы выставачнаму праекту "Крычаўская школа Герашчанкі і яе паслядоўнікі" мы змаглі паглыбіцца ў творчы свет педагога і пазнаёміць наведвальнікаў з незвычайным чалавекам і яго паслядоўнікамі, тымі, хто сёння працягвае добрыя традыцыі і робіць жыццё Крычавы прыгожым і цікавым.

Святлана СТРОГІНА, намеснік дырэктара Магілёўскага абласнога мастацкага музея імя Паўла Масленікава

Тактыка культурнага развіцця

Ведаць і не баяцца

Дзесяць гадоў таму рашэннем Гродзенскага аблвыканкама была створана група спецыялістаў з розных галін дзейнасці па назапашванні досведу атрымання еўрасаюзаўскіх грантаў. Вучоба праходзіла ў польскіх Сувалках. З гэтай проста прычыны Гродзеншчына цяпер лідзіруе па колькасці падобных праектаў, якія або рэалізуюцца, або знаходзяцца ў стадыі падрыхтоўкі. Факт гэты сам па сабе заслугоўвае пільнай увагі з боку кіраўніцтва іншых абласцей.

Яўген ПАГІН

Але наша гаворка цяпер — пра праекты культурнага зместу. Тым больш, што ў памяненую групу спецыялістаў увайшла і Лідзія Мальцава, дырэктар Гродзенскай абласной навуковай бібліятэкі імя Яўхіма Карскага. Менавіта яе стараннямі ў 2005 годзе здзейсніўся першы сумесны з Публічнай бібліятэкай імя Марыі Канапніцкай у Сувалках праект "Пошук агульных каранёў Беларусі і Польшчы", а днямі быў рэалізаваны праект "Мультымедычныя цэнтры навукі і тэхналогій у Сувалках і Гродне", што з'яўляецца часткай праграмы трансгранічнага супрацоўніцтва Беларусі, Польшчы і Украіны. У выніку "дзіцячы" філіял абласной установы займе першы ў Беларусі інтэрактыўны Мультымедычны цэнтр. Назвалі яго "Совушка". Маўляў, самая мудрая птушка. А адкрыццё адбылося 17 снежня.

Мы пісалі пра начыненне новага бібліятэчнага цэнтру. Але паўтарыцца не грэх, бо ён — сапраўды ўнікальны. Восем творчых лабараторый. Адукацыйнае праграмае забеспячэнне на 200 тысяч еўра. У лабараторыі мастацтва, да прыкладу, ёсць больш за дваццаць планшэтаў, фотакамеры, 3D-прінтар: можна рабіць фільмы і займацца дызайнам хатніх памяшканняў...

Ёсць устойлівае меркаванне, што для атрымання гранта трэба ведаць, як правільна склаасці неабходную дакументацыю. І толькі. Лідзія Мальцава абвясняе тое меркаванне. "Так, дакладнасць патрэбных папер — справа вельмі важная, — кажа яна. — Аднак у ходзе папярэдніх захадаў узнікаюць пэўныя нестыкоўкі, выправіць якія немагчыма без шчыльнага ўзаемадзеяння з уладамі і замежнымі партнёрамі". Ключавое слова тут — "узаемадзеянне". Для кіраўніка абласной біліятэкі гэта — аксіёма, а пастаянны пошук партнёраў — абавязковая ўмова паспяховай праектнай дзейнасці. А напачатку вось яно як было з усталяваннем мультымедычнага аб'екта...

Спачатку Еўрасаюз запырачыў: паколькі філіял, дзе будзе размешчаны цэнтр, не з'яўляецца маёмасцю абласной бібліятэкі, дык ці варта ўвогуле справу распачынаць. Улады адрэагавалі імгненна: арэнда будынка была працягнута на дзесяць гадоў, што цалкам задаволіла партнёраў. Другі нюанс, што пачаў замінаць справе: цэнтр будзе працаваць на другім паверсе, а ліфта ў будынку няма. Як тут быць дзесяць з абмежаванымі магчымасцямі? Беларускі бок не без падтрымкі польскага прыйшоў да высновы, што прыдатны ў дадзеным выпадку толькі такі від транспарту як гусенічны пад'ёмнік, для якога язда па прыступках — звычайная справа. Усё астатняе было простым роўна настолькі, наколькі простым для прафесіянала з'яўляецца рэалізацыя намечанага. Словам, няма вяршынь, якія не скараюцца, ёсць людзі, якія не ведаюць, як гэта робіцца.

Потым была вучоба бібліятэчных спецыялістаў па авалоданні праграмным забеспячэннем. Арганізавалі яе прадстаўнікі польскай і ізраільскай фірм, якія і забяспечылі бібліятэку софтам. Цяпер цэнтр "Совушка" — самадастатковы.

Падчас яго ўрачыстага адкрыцця прайшла міжнародная канферэнцыя "Інтэрактыўныя цэнтры навукі і тэхналогій — новыя магчымасці развіцця грамадства". У дачыненні да названай падзеі лепш, напэўна, і не скажаш.

ф о т а ф а к т

На слонімскай сцэне

У Слоніmsкім драматычным тэатры адбылася прэм'ера спектакля "Грошы ці каханне" па аднаактовых п'есах французскіх драматургаў П'ера Барые, Жан-П'ера Грэдзі, Марсэля Берк'е-Марынье і Гі Абекасіса. Гэта пастаноўка маладога рэжысёра Ірыны Бурак. Спектакль, як і п'есы, аб'яднаныя адной сюжэтнай лініяй — Ён, Яна, зноў Ён і, вядома ж, грошы. Але нязменная ў знаёмым трохкутніку прысутнічае і нейкі невядомы фактар. А менавіта: які кошт за сваё каханне заплаціць героі? Галоўныя ролі ў спектаклі выконваюць вядучыя артысты тэатра Сяргей Яўменаў, Сяргей Фурса, Вікторыя Міхальчык, Віталь Спасюк, Юлія Чурыла.

Сяргей ЧЫГРЫН / Фота аўтара

На фота: сцэна са спектакля "Грошы ці каханне".

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас:

220013, г. Мінск,

пр-т Незалежнасці, 77,

альбо на электронную

скрыню kultura@tut.by,

тэлефануйце ў рэдакцыю

па нумары

8-017-286-07-97,

абмяркоўвайце на

[facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby),

[vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby),

twitter.com/kimpressby,

[instagram.com/kimpressby](https://www.instagram.com/kimpressby)

У Мінску завяршыўся XII “Тэатральны куфар” — Міжнародны фестываль студэнцкіх і маладзёжных тэатраў, які сабраў тэатраўнікаў з 12 краін. Акрамя паказаў 19 спектакляў, адбыліся майстар-класы, чыткі сучаснай беларускай драматургіі (на трох мовах), амерыканскі ўбачанага, а міжнароднае журы вызначыла лепшых. Ды жоны агляда акрэслівае і праблемы студэнцка-маладзёжнага тэатра.

Надзея БУНЦЭВІЧ

Тэндэнцыі

З аднаго боку, маладзёжныя трупы прафесійных тэатраў, студэнты профільных ВНУ. З другога — аматарскія згуртаванні, куды часта прыходзяць без падрыхтоўкі. Рознымі былі і сцэнаграфічныя магчымасці: хтосьці быў вымушаны абыходзіцца некалькімі крэсламі ды паўсэдзённым адзеннем, а іншы мог дазволіць сабе прафесійнае афармленне і касцюмы. Але творчая фантазія, як вядома, не знаходзіцца ў прамой залежнасці ад колькасці выдаткаваных сродкаў. Урэшце, пераважалі спектаклі мінімалісцкія, але востраасцвяльняныя, актуальныя сваёй грамадзянскай пазіцыяй, скіраваныя на набавленне пытанні, якія не маюць адназначных адказаў і таму правакуюць на ўласны роздум і пошукі магчымага выйсця. Асобна былі вылучаны пластычныя пастановкі, што склалі праграму “Пластылін”, а таксама монаспектаклі ў праграме “Момак”.

Сцена са спектакля “Паніці і не вярнуцца”.

Што ў іх?

Імкненне Кіеўскага ўніверсітэта культуры і мастацтваў зрабіць з “Аповеда пра семіяры павешаных” Леаніда Андрэева “сапраўдную” п’есу прывало да страты надпробнага стылю пісьменніка — тым больш, у спалучэнні з патычычна-падрафасным сцэнічным маўленнем. Маўлілівы пластычны пачатак спектакля мог бы мець працяг, надаўшы героям адметныя характарыстыкі, але гэтага не адбылося. Тым не менш, двое з удзельнікаў атрымалі прызы за лепшыя ролі — жаночую другога плана і мужчынскую.

“Гамлет” Маскоўскага дзяржуніверсітэта меў не толькі трагічнае адценне, але і рысы клаўнады. Галоўны герцы варыянт — перанясенне дзеяння ў сучаснасць. Больш складаны — пошук сучасных форм увасаблення. Выкарыстоўваліся абодва, але некаторыя творы браліся відэавочна “на вырасць”, сыходзячы і з узросту артыстаў, і з іх магчымасцяў, і з узроўню асэнсаван-

ня няпростай для ўвасаблення драматургіі (ці прозы, што на парадак больш складана). Улічваючы працягласць спектакляў — не больш за гадзіну, максімум паўтары, практычна на кожны твор патрабавалася скарачэння (пажадана, не ва ўрон агульнай канцэпцыі і разумення сэнсу), пэўнай адпатцыі. Што ж атрымалася? Далёка не ва ўсіх пастановак былі знойдзены ключы да сцэнічнага ўвасаблення матэрыялу. Часам расшэнне не выходзіла за межы жанру “гаворачых галоў”, што раз-пораз змяняюць “дыскацыю”.

А прыз рэжысёру не ўручылі...

Сцена са спектакля “Мушкі-Зелянушка...”.

Ударым “... Куфарам” па тэатры!

прыемны (спецыяльны прыз “За падтрымку сучаснай беларускай драматургіі”). Гогалеўскі “Вій” Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта культуры і мастацтваў сабраў сувесце ўзнагарод: Гран-пры форуму, прызы за сцэнаграфію і мужчынскую ролю другога плана (Мікіта Прымачэнка). Рэжысёр Вячаслаў Сашчэка, адмовіўшыся ад сакавітых дэталей тагачаснага ўкраінскага побыту, максімальна наблізіў гогалеўскую аповесць да сучасных “недалецкаў”, ператварыўшы яе ў гэтую “жахаўку” (паводле праграмы, “страшны жарт”), што пачынаецца з вядомай сучасным дзеям і падлеткам прыказкі: маўляў, у чорным-чорным пакоі...

Праўда, крыху недарэчнай здалася прэзамбула, калі ўдзельнікі быццам упершыню чуочы словы “Вій”, “семінарыя”, “бурса”. Так, “загугліць” некаторыя старадаўнія паняцці было б няблагам, ды не ў такім кантэксце, калі ўсіх прыслуханыя ныбы за дурню трымаюць. У астатнім гэта быў сапраўдны выбух фантазіі (дадамо, што сярод апошніх быў і Дарыюш Язерскі, знаёмы беларускай публіцы па нядаўняй пастановцы ў “Тэатры 4” спектакля “Што рабіць з Тыграмі?!”, паводле п’ес Славаміра Мрожака). Па-другое, гэта спектакль “Палі сльза!” Тарускага ўніверсітэта па п’есе “Сітуацыя № 2222...” нашага Віктара Красоўскага. Праўда, пастановка выглядала таксама не больш, як чыткай, але сам факт звароту гасцей да сучаснай беларускай п’есы, ды яшчэ на фоне ці не ігнравання працягам традыцыі старадаў-

фашызму, натуральнасці маўлення і сцэнічнага існавання герояў (спецпрыз журы “За акцёрскі дуэт”). “Кроткая” сталічнага тэатра танца “Альтана” паводле аднайменнага апаведу Фёдара Дастаеўскага была адзначана “За эстэтычную дасканаласць”. Няпростыя сацыяльна-псіхалагічныя матывы, уласцівыя творчасці пісьменніка, у балетнай неаказіцы аказалі змікшыраваны, на першы план выйшла тэма ханання, спозненага прызнання. Але супрацоўніцтва маладых твораўцаў (рэжысёра Алены Медзяковай,

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 1.)

Праўда, маладыя рэжысёры апынуліся ў розным становішчы. Хаця маскоўскія арганізатары запэўнівалі, што папярэдне выслалі ўсім п’есу і папярэдзілі пра ўмовы пастановкі, многія пра усё гэта даведаліся толькі на першай сустрэчы. Спачатку абвясцілі, што прэтэндаваць на паказ сваёй версіі могуць толькі тры пастановышчыкі, чые спектаклі вылучаны на конкурс. Але адгукнуліся з іх толькі двое, таму з’явілася магчымасць і ў іншых, ды многія нарта позна пра гэта даведаліся.

Адным з галоўных прэтэндэнтаў на грант апазу выступіў Відав Барэйкіс з Літвы. Ягоны конкурсны спектакль “Калігула” нарабіў фурору ў канцы форуму, але слава пра рэжысёра пайшла яшчэ з мінулага такога фестывалю. І хаця для “Блондзі” ён шукаў зусім маладзёжных дзячат-блэндзінак, артыстка Беларускага дзяржаўнага маладзёжнага тэатра Наталля Падвіцкая так прасілася з ім папрацаваць, што спецыяльна для яе ён прйдумваў ролю, хаця прыхеаў з ужо складзенай канцэпцыяй. Два піяніна, пастаўленыя “спінамі” адно да аднаго на адлегласці ў паўтара метра, утварылі апісны ў п’есе бункер, закрыты ад гледчаго экранам. Дзеянне разгортвалася і перад інструментамі, і за іх клавіятурнай, і непасрэдна “ў бункеры”, адкуль перадавалася праз відэакамеру на экран.

Мустафа Мустафаеў з Азербайджана з п’есай быў знаёмы, але сваё бачанне яе пачаў распрацоўваць непасрэдна пасля першай сустрэчы ў рамках майстарні. Калі астатнія паказвалі па адной сцэне, дык ён “прайшоўся” па ўсім спектаклі, зрабіўшы яго пункцірны “дайджэст”. Вырашыўшы працаваць на стыку жанраў і сцэны, ён прадманстраваў неабмежаваныя магчымасці далейшых абліччаў гэтага матэрыялу. І знайшоў у ім не заўважаныя іншымі тэмы — ад фаўсіянства і адказнасці навукоўца за свае эксперыменты да псіхалогіі творчасці з магчымай сублімацыяй нясецернага болю ў мастацкай парывы.

Адрозныя інтэрпрэтацыі паказалі таксама Ларэта Васькова (Літва), Элік Нуролтан (Казхстан), Таццяна Ларына (Беларусь). Усе паказы абмяркоўваліся, свае думкі не толькі наконт рэжысёрскіх паказаў,

Заканчэнне агляду на старонцы 12.

A&B: Аўдыя & Відэа

Алег КЛИМАУ, спецыяльны карэспандэнт “К”

Макс СІРЬ, кліпмайкер

Лістападаўскія аўдыя/відэаработы айчынных выканаўцаў рэзюмуюць кліпмайкер Макс СІРЬ (А.) і спецыяльны карэспандэнт газеты “Культура”, музычны крытык Алег КЛИМАУ (В.).

Аўдыя
Гурт “Р’э мажор”, сінгл “Р’э мажор”

А: Трэба нешта рабіць з усім гэтым умненнем! Вось, бывае, навучыўся пліваць ці забіваць цвік, напіліся, зноў жа, ведаеш, з якога боку ўзяць. Але здзіклі пакуль не складваецца. Хоць здзіклі, можа, і складваецца, але, дапусцім, стол або шафа — ніяк. А дом пабудоваць — толькі ў марэх. Гэта нармальна. Так амаль ва ўсіх. Хтосьці вучыцца і стварае потым ішафы, і дамы, і гарады нават. А некаторыя, паглядзеўшы на здзіклі, вырашаюць сысці ў навуку

або ў кулінарыю. Я да чаго: выраб на чатырох ножах — воль ён. Пакуль хістаецца, з яго вызірае нічога такі, сімпатычны жаночы вакал. Можна, вядома, гэты здзіклі наждачкай, лакам... Толькі для чаго? Што з ім рабіць потым? Узьць бы да сябе, але ў самага дома крэсла добрае. Зручнае. Навошта ён мне? Пачакаю, пакуль шафта і стол зробіць. Там відаць будзе...

В: Усё гэта музіцыраванне нагадвае студэнцкую тусовку: сабраліся аднагуртнікі адвячоркам у інтэрнаце, разлілі па піялах гарбату, узялі ў рукі гітары і давай з зачараваннем выконваць песні ўласнага сацынення. Паспявалі, абмяняліся рэплікамі “ты гений, стары!” або “ды ты канкрэтна Пака ды Люцыя!”, дапілі, да ілі, пахавалі шацціструнку ў кофры і разбірыліся па пакоях набарцацца сіл перад заўтрашнім калёквіумам. А мелодыя засталася пад столу, а словы не знаходзілі сабе прыстанку на здзіклі, вырашаюць сысці ў навуку

Гурт “J:морс”, альбом “Паветра”

А: Глалабальных узрушэнняў няма. Горы не перакуліліся, рэкі не выйшлі з берагоў. Свет такі ж устойлівы, як і ўчора. “J:морс”, нягледзячы на вялікі перапынак, не прапанаваў нічога прынцыпова новага. Добрая песні ёсць, хітоў няма. Калі малады, цябе гэта хвалюе. Ставець, і цябе гэта суладкае. Альбом нагадвае выдатна пашыты касцюм. Акуратны, якасны. Англіскі краваец! На замову! Сукно найвышэйшай якасці. Дзесяці ўнізе ён дапоўнены оскфдардамі, а зверху — шаўковай хусткай на шы. У кончыкаў рывакоў кашулі — запанкі, абшукі. За ўсім гэтым струменіцца ледзь улоўны вадар тытуню з люлькі. Дацкага. І ці то бурбон, ці то віскі. Няголенасць, вядома ж. Прыгожа, спакойная і доўрага. Надзейна. Змясціць гэта ў туман, дождж, аўто. Цёпла, сука, радыё. П’ём. Лепш влікі глыток... І апазу другі ды трэці. Таму што за паваротам нас чакае... “крыніца” ці “баракхол-

ка-онлайн”, паркоўка на тратуры і ўсплякае роднае. Але мы хоць бы хвілінку пабылі ў чыстай кашулі.

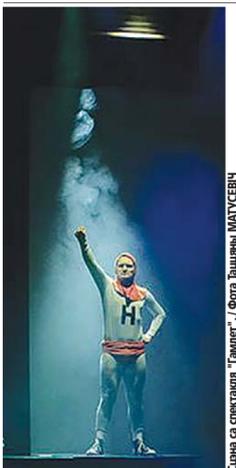
В: У надзвычай прыгожую абгортку гурт стаў заварочваць песні ў апошніх двух альбомах (уключваючы гэты і папярэдні “Электрычнасць”). Пра што тое сведчыць?... Пра кампазітарскія і тжаставыя агрэхі, якія каманда хавае за “вітрынай”? А якімі для мяне кожны чарговы поўнафарматны рэліз гэтага гурта (пасля перыяду станулішняга) ў гэтых адносінах быў прадказальным: мінімум запамінальных мелодый і не надта ўдала злелены ў больш-менш выразнае цэлае (кампазіцыі) вербальны набор з сімвалаў, вобразам і модных слоўцаў. Але менавіта да пары крайніх работ, у якіх і з запамінальнымі трэжамі стала лепш, і з пэтыкай больш складана. Таму што усё роўна не зразумееца, а ўсё ў гісторыі застаецца. Чаму? Таму што ансамбль дасягнуў пэўнай вршыні майстарства ў сваёй творчасці? Мабыць. Прытым, што і з мелодыямі

Сцена са спектакля “Калігула”. / Фото: Віцхены ІАНУСЕВІЧ

Парасоны для палётаў ці ад дажджу ідэй?

Тэатральны форум: што ў маладых?

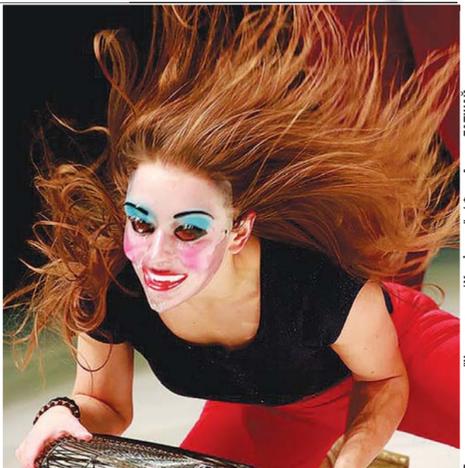

Сцена са спектакля “Таннер”. / Фото: Віцхены ІАНУСЕВІЧ

але і наконт самой п’есы выказвалі кіраўнік майстарні Валерый Рыжакоў і старшыня журы Ігар Ясуловіч.

А які пошук?..

Прывезеныя спектаклі былі настолькі рознымі, што складалася ўражанне, нібыта нябачная машына часу перакідае нас то ў бліжэйшую

Сцена са спектакля “Чысты розум / Укусі мяне”. / Фото: Алены ІАНУСЕВІЧ

будучыню, то ў савецкія дзесяцігоддзі. Ды ніколі не павору, што ў некаторых былых рэспубліках час спыніўся назаўсёды, што іх лепшыя працы дасягаюць эстэтыкі максімум 1970-х і ніяк не далей! Але гэты пытанні наўрад ці можна адрадваваць экспертнаму савету з Масквы, які складаў праграму. Яго прадстаўнікі спраўна выяжджалі на тэатра-

льнай фестывалі, што ладзіліся на постсавецкай прасторы. Пры іх адсутнасці ў краіне (а гэта, пагадзіцца, таксама паказальнік, які насцярожвае) прасілі разам сабраць лепшыя спектаклі творчай моладзі і адбіраілі тэмы з іх. Усё глядзелася “жыўцом”, а не па запісах. Значыць, дзесяці моладзь папросту не мае магчымасці эксперыментываць — ці

мясцовае кіраўніцтва свядома вылучала тэя састарэлыя па выразных сродках працы, якія лічыць магчымымі для прадстаўніцтва сваёй краіны ў замежжы. У гэтай сувязі эмплема фестывалю — парасончык з крыльцямі, які луннае ў паветры, — успрымалася сімвалічна. Так, для гасосці гэта былі новы лятаючы апарат, які аберагае ад дрэннага надвор’я. А для гасосці — традыцыйная заслона ад усга, што дасылаюць нябёсы. І найперш — ад услячкі перамен.

Маладыя крытыкі, склаўшы альтэрнатыў прафесійнаму журы, назвалі лепшым спектаклем “Жанчын Троі” (Грузія). Але Першая прэмія і адлаведны ёй Залаты парасончык паляцелі ў Эстонію, да Рэнаты Кеэрд з Тарту, якая паставіла пластычны спектакль “Чысты розум / Укусі мяне”. Прызнацца, паводле драматургічнага развіцця яго яшчэ трэба ўдасканалваць, і няма-ла. Бо нумарная структура так і схілае яго да тэатрызаваанага канцэрта, з’яднанага асацыятыўнымі сувязямі, надае яму некалькі фіналу. Але самі пластычныя эксперыменты, вышталюючыя акрабавычныя падтрымкі, праца з прадметамі, элементы прароды на оперу, балет, дэманстрацыю апісныя жанры, моманты пераўтварэння ўсяго ва ўсё, якія ствараюць разгалінаванае па ўсіх нумарах асацыятыўнае асяроддзе, якія звязвае адасоблена “незвязаныя” фрагменты новымі ніткачкамі, — усё гэта і быў той “чысты розум”, які, калі трэба, можа не толькі зачыпаць, але і “ўкусіць” за жывое. Дзіўна толькі, што гэты адметны калектыў з палі артыстаў мы ніколі не бачылі на Міжнародным фестывалі сучаснай харэаграфіі ў Віцебску, дзе прадстаўнікі Эстоніі — вельмі частыя госці.

Другая прэмія і Сярэбраны парасон дасталіся ўкраінцам за “Любоў людзей” усё таго ж Дзмітрыя Багаспаўскага, які па праве стаў адной з галоўных славуцасяў усёга форуму (больш падрабязна пра гэты спектакль — у адным з бліжэйшых нумароў “К”). За лепшую жаночую ролю была адзначана Марыям Казанчан (Арменія), за мужчынскую — Кірыў Іме-раў (Пасія).

“Гамлет” Магілёўскага абласнога тэатра лямбл атрымаў Трэцюю прэмію і Бронзавы парасон. Спектакль, пастаўлены Юрыем Казакowym тры гады

таму, у снежні 2012-га, да гэтага часу ўжо знік з афішы, бо выканаўца галоўнай ролі Юрыў Дзівакоў сыхоў з тэатра, пераехаўшы ў Гомель. Але да форуму — “Гамлета” аднавілі — і ўсе ігралі, “як у апошні раз”. Хаця некаторыя крыўдныя недакладнасці выканання ўсё ж былі заўважнымі, спектакль раптам атрымаў новыя знавыя фарбы. Можна, пасталіў не толькі ён, але і наша ўспрыманне, узабачанае пазнейшымі працамі Аляксея Лялюўскага? Бо калі раней там галоўным здавалася зухаватае разбурэнне стэрэатыпаў, высялае развечнаванне “супер-героя”, дык цяпер у поўны рост паўстала тэма смерці і таталітарызму, які працінае гісторыю многіх эпох і народаў.

Сярод іншых спектакляў вызначым два, на якіх беларускім творцам было чаму павучыцца. Спектакль “Індраны” (Латвія) быў цікавы спалучэннем нацыянальнай класікі, акадэмічнай манеры і абсалютна сучаснай агульнай “карычкі”, дзе мэта дасягалася простымі, здавалася б, выразнымі сродкамі — без наўснага авангарда, але і без адцення рэтра. І ўсе складнікі знаходзіліся ў гармоніі, дапаўняючы адно аднаго.

Этна-музікл “Боская гульня” (Азербайджан) прыцягваў самім музычным матэрыялам, дзе сплліліся нацыянальныя традыцыі, элементы тэатрызавааных абрадавых дзеянняў (бой з быком), нацыянальны інструментарый, рысы манодыі, у якой працуюць тамтэйшыя народныя сказіцелі, і славянскага фальклорнага шматгалосся з усімі асаблівасцямі так звананага “стужачнага” голасавыдзянення, эстрадных павевы і нават спецыфічна спэўная манера Уладзіміра Высоцкага. Частковае выкарыстанне фаннаграмы часам губляла эфект “жывой прысутнасці”. Але ў астатнім гэта быў вельмі ўдалы прыклад жанру нацыянальнага мюзікла з выкарыстаннем жывога гучання традыцыйных народных інструментаў. Сапраўды, чаму мюзікл — гэта ці вялізны аркестр, ці зашкальванне дэцэбландаў фаннаграмы? Этна з жывым гучаннем нацыянальных інструментаў можа быць годнай альтэрнатывай як эстраднаму папсе, так і наваўтэатральным з’явам.

...А вам не шкада, што праз два гады форум пройдзе не ў нас?..

ВІДЭА

“Р.А.Н.”, кліп на песню “Падуманная вольна”

А: Перад тым, як пачаць хлуціць, я хацеў бы сказаць праўду. Яна адна. Музыкант не вінаваты. Ён не прычынам. Ён ахвяра абставінаў, глупства, “мувімейкераў”, прыліпнікаў, прадзюсараў прыкладу Міхалка і базавай адукацыі. Апошніяе, дарэчы, часцяком і з’яўляецца прычынай з’яўлення музыканта. Але ён не вінаваты. Не вінаваты да таго часу, пакуль ён на сваёй тэрыторыі і не спрабуе пазначыць чужую. Паколькі чужую тэрыторыю пазначыць трэба з пэтытэтам, я люблю і, на ўсплякі выпадак, каб не звінавалілі ў невуцтвае, — з гумарам. На яго шмат што можа спісацца... А тут жа разумнае і канкрэтнае мяне цяжка дадаць да рэчынні на дадзены альбом, а таму пакаідо вас з ім адзін на адзін: атрылівайце асаподо, па-магчымасці, разбірайце на цытаты. Лепшы трэж рэліз — бліскучы “Памру”.

па-ранейшым не усё бліскуча, і з сн-савым зместам нярэдка “траблы”. Але — доўгіх гадоў жывіца Уладзіміра Пугача і яго “бандзе”! І як “Электрычнасць”, “Паветра” выйшлі па настроі, па атмасферы, па гуку вельмі навагоднім, безадносна да таго, пра што спяваецца ў канкрэтнай песні. Выйшаў іскрысты, з чыстым начным небам і яркімі зоркамі (ці з ласкавым ранішнім сонейкам — як каму). У хіт-парад выбіраю дарожкі “Джультэа” і “Чмялі”.

Гурт “Касіяпя”, альбом “Крыжыяк”

А: “Касіяпя” — адзін з двух беларускіх гуртоў, пра якія будучь трэба не для таго, каб гэта зразумецца. Таму што усё роўна не зразумееца, а ўсё ў гісторыі застаецца. Чаму? Таму што ансамбль дасягнуў пэўнай вршыні майстарства ў сваёй творчасці? Мабыць. Прытым, што і з мелодыямі

нічаючы кожны вольны нерв. Гэта радасна і свабодна. Гэта правермана. Бо кожны мае права ўвайсці ў гісторыю з той... дзындрай, што ў яго ёсць.

В: Кліпам няхай гэты твор называе Макс Сіры, калі возьме на сябе такую смеласць, а я вызначу дадзенае мастацкае палатно як “самаробнае візуалізацыя пад музыку і чытку”. Ды так яно наогул і ёсць. Вось хлопеч з Салігорску з рэдкім для беларусаў імем, сезачык перад мікрафонам, паведальмі свету пра тое, чым гэты свет у яго прадстаўленні з’яўляецца. Так, маўляў, фрэндзі, жыццё нялёгкае, але пражыць яго трэба, хай пры гэтым і будзе пакуліва балоча. (Прычынам, усё інтэлігентна, без абсцыйнай лексікі: вучыся, Эмінем!) Вось такая сумная мелодыя. А тут і крыніца, што перабавіваюць кадры з выканаўцам: каласы, апалае лісце, прыроднае вадзіца, рака ў асяроддзі горада, сам горад: вольна перыяду скупасці яе колеру. Ёсць над чым падумаць, карашей. Вось і думайце...

Онлайн-канферэнцыя "К": вынікі года

Мы таксама вырашылі завесці на старонках "К" своеасаблівую Дошку гонару, на якой змясцілі партрэты тых работнікаў культуры (ад начальнікаў аддзелаў ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі да шараговых сельскіх работнікаў сферы), якія цягам адыходзячага года парадавалі крэатывам ды здзівілі нестандартным падыходам да справы.

Натуральна, з кожным раёнам не звязваліся, бо на такі матэрыял і шаснаццаці газетных палос не хапіла б. Таму адрасы выбіралі, так бы мовіць, наобум. Пагутарылі і з тымі, хто рэкамендаваў перадавікоў, і з самімі героямі культурнай нівы.

Такім чынам да ўдзелу ва онлайн-канферэнцыі запрасілі начальніка галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Магілёўскага аблвыканкама Анатоля СІНКАЎЦА, першага намесніка начальніка галоўнага ўпраўлення ІРКСМ Гродзенскага аблвыканкама Аляксандра ВЯРСОЦКАГА; начальнікаў аддзелаў ІРКСМ: Ганцавіцкага — Алу ЗАНЬКА, Гродзенскага — Наталлю РАМАНОВІЧ, Брагінскага — Ігара САМБУКА, Сенненскага — Сяргея МЯЦЕЛІЦУ, Бялыніцкага — Ірыну ФУРСАВУ, Старадарожскага — Святлану КАРОЛЬКА; загадчыка харэаграфічнага аддзялення Ганцавіцкай ДШМ Алену ВАРЭЙКА, дырэктара Брагінскага гістарычнага музея з карціннай галерэяй Алеся ДАУГУЛЯВЕЦ, дырэктара Сенненскага раённага дома рамёстваў Вольгу КВАШКО, загадчыка Залужскай сельскай бібліятэкі-клуба Старадарожскага раёна Таццяну ГЕЛЬВЕР.

Яўген Рагін:

— Пачнем з галоўных упраўленняў. Дык хто парадаваў і здзівіў на Гродзеншчыне?

Аляксандр Вярсоцкі:

— Няма сумнення, што начальнік аддзела Гродзенскага райвыканкама Наталля Рамановіч. На пасадзе — адносна нядаўна, але літаральна ўсе мерапрыемствы набылі новыя яркія фарбы.

Яўген Рагін:

— Наталля Іосіфаўна, якія найбольш буйныя мерапрыемствы можна тут назваць?

Наталля Рамановіч:

— Фэстываль "Аўгустоўскі канал у культуры трох народаў". Другі год запар ён мае статус міжнароднага. Падзея збірае тысячы беларусаў, палякаў, літоўцаў. Першы дзень фэсту, які ладзіўся ў жніўні, мы збіраемся на нашай зямлі, другі — у польскім Аўгустове. Сёлета было шмат новых прыдумак. Да прыкладу, ладзілі футбол у гразі, а таксама сплаў па канале на тым, што пад руку трапілася.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

Свіслач / Шукаем новае

Мэта бібліятэчнага праекта "Бібліятэка — арыенцір на моладзь" — прапанаваць юнакам і дзяўчатам максімум ведаў і маральных арыенціраў, садзейнічаць фарміраванню ў іх актыўнай жыццёвай пазіцыі.

У чытальнай зале раённай бібліятэкі працуе інфармацыйны цэнтр "Моладзь — будучае Беларусі" з раздзеламі: "Маладзёжны свет: цікава аб розным", "У гармоніі з сабой і светам", "Паспяхова моладзь шмат чытае". Яны дазваляюць больш поўна акрэсліць актуальныя пытанні юнацтва, знаёмяць з дзяржаўнай маладзёжнай палітыкай, разнастайнымі праектамі, лепшымі ідэямі і карыснай інфармацыяй.

Раённая бібліятэка пастаянна знаходзіцца ў пошуках

У нейкім замежным часопісе вычытаў, што Беларусь на постсавецкай прасторы займае ці не першае месца па колькасці дошак гонару. На мой погляд, не самы горшы паказчык. Прынамсі, наглядна бачна, хто цягам года ішоў наперадзе, працаваў самааддана і з максімальным вынікам. І рэдка на якой раённай дошцы гонару няма партрэта работніка культуры. Можна нават пра тэндэнцыю казаць. Іншая справа, што такая публічная слава застаецца часам ці не адзіным стымулам для дзейнасці бібліятэкараў, клубнікаў, музейшчыкаў, іншых прадстаўнікоў шматтысячнай арміі стваральнікаў, ад якіх залежыць маральны стан грамадства...

Яўген РАГІН

Здзівілі**ды парадавалі: не пра лічбы — пра людзей**

Таццяна Гелвер (справа) разам са сваімі выхаванцамі ў паэтычнай зямляцы Кастуся Ціхвіцкага.

На абы-чым, словам. Уяўляеце, якое вясялае відовішча было?!

Другая падзея — таксама брэндавая. У Адэльску, які знакаміты не толькі майстрам народных музычных інструментаў Мар'янам Скрамблевічам і таленавітымі кухарамі (творчасць усіх стала немацэрыяльнай культурнай спадчынай Беларусі), але і тым, што было тут колісь чатырнаццаць млыноў. Дык вось, нядаўна адбылося тут Свята млынароў. Яркае і запамінальнае.

Аляксандр Вярсоцкі:

— А я працягнуў бы пералік адметных падзей і тым, што народны ансамбль песні і танца "Ніва"

Верцялішкаўскага цэнтра культуры стаў нядаўна заслужаным калектывам Рэспублікі Беларусь. І ў гэтым таксама заслуга начальніка аддзела ІРКСМ. Колькасць калектываў са званнямі "народны" і "узорны" — адзін з паказчыкаў эфектыўнай работы аддзела.

Наталля Рамановіч:

— Такіх калектываў у Гродзенскім раёне дзевятнаццаць.

Яўген Рагін:

— Самыя яркія начальнікі аддзелаў Магілёўскай вобласці?

Анатоль Сінкавец:

— Гэта Ірына Фурсава з Бялынічаў, Ірына Раманчук з Асіповічаў і

Наталля Рамановіч падчас раённага свята.

Алена Рабавец з Дрыбіна. Працуюць якасна і з аддачай.

Яўген Рагін:

— Звязваюся я толькі з Ірынай Фурсавай, бо з Ірынай Раманчук "К" пастаянна падтрымлівае плённую творчую сувязь, а вось Алена Рабавец — на бальнічным... Ірына Уладзіміраўна, што адметнага было на Бялынічыне цягам гэтага года?

Ірына Фурсава:

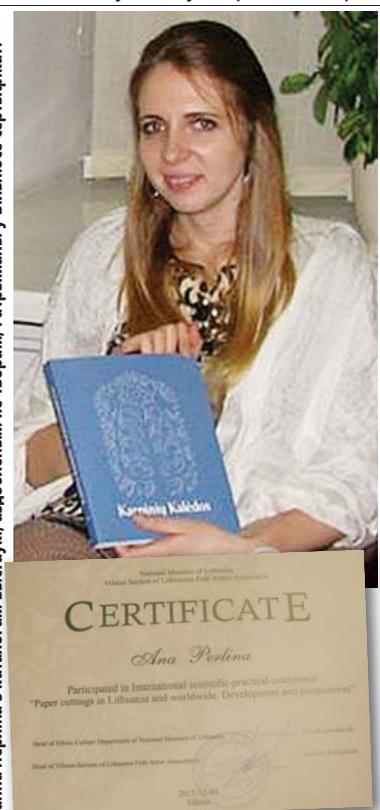
— Адкрылі ў лютым кінатэатр, які дзевяць гадоў не працаваў. Грошы часткова дала вобласць, астатняе — раённы бюджэт і тое, што мы заробілі на суботніках.

Цяпер ва ўстанове — 3D-абсталяванне, зала на 180 месцаў, відэасалон.

Вельмі паказальным лічу тое, што ў раённым конкурсе "Бялыніцкая тэатральная восень" удзельнічала восем калектываў. Сяло тут ад раённага цэнтра не адстае, і перамога дасталася Вішоўскаму сельскаму цэнтру культуры і вольнага часу, якім кіруе Алена Хартава. І ўвогуле аграгарадок "Вішоў" займае на карце раёна асаблівае месца. Сельскагаспадарчай арганізацыяй тут кіруе Аляксандр Лапацентаў — самы актыўны спонсар нашай культуры. Доказ таму — доўгатэрміновы пра-

2015" сярод творчых работ майстроў з Беларусі, Расіі, Украіны, Латвіі, Літвы, Польшчы, Італіі, Балгарыі і іншых краін прадстаўлены работы вядучага метадыста Віцебскага абласнога метадычнага цэнтра народнай творчасці Ганны Перлінай.

Яшчэ ў красавіку эксперты выставы адзначылі работы Ганны Уладзіміраўны, якая прадставіла выцінанкі "Вясновая трэль", "Восеньскія мелодыі", "Летнія ўзоры" і "Зімовыя карункі". Дзве апошнія ўвайшлі ў склад каталога, які Ганна Перліна атрымала ў падарунак ад арганізатараў мерапрыемства — вільнюскай супольнасці Саюза майстроў мастацтва папяровай выразкі Літвы, Супольнасці майстроў народнага мастацтва — мастакоў Вільнюскага краю і Нацыянальнага музея Літвы. А ідэя выцінанкі

Ганна Перліна з каталогаў выстаўкі, адробленымі яе творамі, і атрыманым у Вільнюсе сертыфікат.

Віцебск / Ідэя для афішы

У Нацыянальным музеі Літвы ў Вільнюсе, на III Міжнароднай выставе "Сусветнае мастацтва папяровай выразкі —

Алена Варэйка (у цэнтры) з уязельніцамі свайго калектыву.

Ірына Фурсава ўручае ўзнагароду.

ект "Жыццёвымі дарогамі працавітых людзей". Вось ужо восьмы год ладзіцца гэтае мерапрыемства і кожны раз доўжыцца па дзве — тры гадзіны. Такім чынам ушаноўваюцца ветэраны працы, сённяшнія рабочыя мясцовага СВК і моладзь, што стаіць на парозе працоўнага жыцця. Праект рэалізоўваюць сельскія і гарадскія работнікі культуры, а фінансавую падтрымку аказвае Аляксандр Лапацентаў.

Анатоль Сінкавец:

— Са спонсарам, як вядома, трэба працаваць. На пустым месцы супрацоўніцтва не атрымаецца. Значыць, начальнік аддзела ІРКСМ Бялыніцкага райвыканкама — на сваім месцы.

Ала Занька:

— А мяне пастаянна здзіўляе харэограф нашай дзіцячай школы мастацтваў Алена Варэйка. Маладая, мясцовая, скончыла Пінскі каледж мастацтваў. Дзякуючы ёй у нас пяць гадоў таму адкрылася харэаграфічнае аддзяленне і была створана ўнікальная танцавальная студыя "Уздых танца". Гэтая маленькая вытанчаная дзяўчына сама рабіла рамонт памяшкання пад харэаграфічны клас... Я аднойчы трапіла на першыя рэпетыцыі, пабачыла, як плача маленькая дзяўчынка-танцаўшчыца. Ну шкада ж дзіцёнка! Я — да Алены. А тая кажа: "Мне таксама шкада. Але без жорсткіх патрабаванняў я не даб'юся ад дзяцей самааддачы ў творчасці! Без гэтага — якое мастацтва?" Удумайцеся ў гэтыя словы. У іх — сэнс працы любога сумленнага работніка культуры.

Яўген Рагін:

— Алена, выступленні вашага гурта публіка сустракае стоячы. У чым тут прычына?

Алена Варэйка:

— Проста тыя, хто калісьці плакаў, цяпер шчыра радуецца сваім перамогам. Адчулі сваю сілу, таму і выступаюць з максімальнай аддачай. Нядаўна "Уздых танца" стаў лаўрэатам Міжнароднага конкурсу дзіцячай сучаснай харэаграфіі і балетмайстраў "Зорачкі". Вярнуліся з Мінска натхнёныя і ўпэўненыя. Сапраўды, хочацца чагосьці на самрэч маштабнага і рэзананснага. Мроіцца, да прыкладу, выкоўны музыкл, дзе нашы дзеці танцавалі б поруч з запрошанымі беларускімі эстраднымі зоркамі. Цалкам рэальна рэч.

Яўген Рагін:

— Праект амбіцыйны. Дай вам Бог. А раптам з ганцавічаў з'едзеце?

Алена Варэйка:

— Не. Прынамсі, не сёння і не заўтра. Тут мой дом, сям'я, харэаграфічнае аддзяленне, мой калектыв, які на днях павінен займець званне "ўзорны"... Ці ж можна ўсё гэта ўвобмірг пакінуць?!

Яўген Рагін:

— Даўно з Брагіншчыны інфармацыі не было. А як тут справы з радасцю і здзіўленнем?

Ігар Самбук:

— Сітуацыю з дэфіцытам інфармацыі будзем выпраўляць. Падзей цікавых, сапраўды, шмат. А радуе пастаянна наш музей. Узначальвае яго Алесь Даўгулявец. Хоць і нядаўна працуе на кіраўнічай пасадзе, але цікавы праектаў па ўстанове цяпер рэалізоўваецца вельмі шмат.

Яўген Рагін:

— Што за праекты?

Алесь Даўгулявец:

— Вельмі шчыльна супрацоўнічаем з "Беларускім зялёным крыжам" — грамадскай арганізацыяй, што дапамагае ліквідаваць наступствы чарнобыльскай бяды шляхам

паляпшэння сацыяльна-эканамічнага становішча рэгіёнаў. Цяпер рэалізоўваецца ідэя стварэння сямейных клубаў, куды ўваходзяць родзічы, сваякі, аднадумцы. У Брагінскім раёне будзе восем такіх клубаў, адзін з іх — культурна-дасугавы — пачынае працаваць на базе нашай установы. Мы назвалі яго "Натхненне". А кіруе клубам галоўны захавальнік музейных фондаў Надзея Мясешка. "Натхненне" стварыла Батлейку, якая карыстаецца попытам у раёне, а таксама ініцыявала рэстаўрацыю іконы-трыпціха з мясцовага храма. А яшчэ ў нашай карціннай галерэі дзейнічае тэатральна-музейная група, у якую ўваходзяць і цяжкія падлеткі. Збіраемся паставіць спектакль на гістарычную тэму. Павінна атрымацца.

У наступным годзе нашаму музею споўніцца 30 гадоў. З гэтай нагоды правялі на Брагіншчыне міжнародны мастацкі пленэр, і дзіцячы, і дарослы. Падчас юбілейных урачыстасцяў карціны, створаныя на пленэры, будуць перададзены музею.

Яўген Рагін:

— Год таму мы пазнаёміліся ў Сянно з цудоўнымі людзьмі: новым начальнікам аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Сяргеем Мяцеліцам і дырэктарам Раённага дома рамёстваў Вольгай Квашко. Што цікавага адбылося ў іх за год?

Сяргей Мяцеліца:

— Было вельмі шмат важных падзей. І ўсе яны наўпрост звязаны з кіраўніком РДР Вольгай Квашко. Спецыяліст яна — унікальны. Не проста радуе ды здзіўляе, а непасрэдна ўплывае на культурную палітыку раёна. Мяркуюць самі. Сёлета Вольга Яўгенаўна прызнана лепшым майстрам Віцебшчыны. Вы ведаеце, што яна ў творчасці — раз-

напланавая: ткачыха, вязальшчыца, мастак... Гэтай падзеі папярэднічала тое, што партрэт Вольгі Квашко быў змешчаны на раённай Дошцы гонару. Прайшло у нас абласное адкрытае свята-конкурс народнага касцюма "Сцяжкі майстэрства". Наш РДР заняў другое месца. Першае засталася за Лепелем... І апошні выключны момант. Не без удзелу кіраўніка Сенненскага РДР наш творчы праект стаў адным з пераможцаў на конкурсе ПРААН. А заявак было пададзена па Беларусі больш за сотню. Думаю, што падрабязней пра гэты праект раскажа сама Вольга Яўгенаўна.

Вольга Квашко:

— Калі наш праект будзе канчаткова адабраны, прыступім да яго рэалізацыі ўжо ў студзені. Праект прысвечаны адраджэнню традыцыйнага сенненскага строю. З'явіцца магчымаць прыдбаць яшчэ тры ткацкія станкі, пашырыць стаўкі майстроў. А гэта ўжо якасна новы ўзровень нашай дзейнасці. Уявіце, займацца ў гуртках змогуць не толькі школьнікі, але і ўсе ахвотныя. Даўно думала пра тое, каб да нас прыходзілі маладыя дзяўчаты і самі сабе рыхтавалі пасаг. Такага пакуль няма нідзе. А мы будзем вучыць такіх майстрых не толькі ткаць, але і асэнсавана выбіраць арнамент, ведаць старадаўнюю абрадавую традыцыю нашага краю, закладваць у працу патрэбную стануючую энергетыку. Гэта вельмі важна для таго, каб традыцыі развіталася натуральна, усвадомлена, без прымусу...

Яўген Рагін:

— Такага комплекснага падыходу мы, сапраўды, нідзе яшчэ не бачылі. Адчувае мая душа, што неўзабаве зноў трэба будзе да вас збірацца. Такі досвед, такое канкрэтнае бачанне перспектывы не можа

не стаць урокам для вашых калег па ўсёй рэспубліцы.

Святлана Каролька:

— Пра бібліятэкараў сёння нічога не прагучала. А яны ў нас працуюць вельмі няблага. Узяць хаця б Старадарожскую дзіцячую бібліятэку, якой кіруе Вольга Дарашко. Тут ёсць свой тэатр, папулярны ў горадзе і ў раёне. Вельмі шчыльнае супрацоўніцтва з трыма школамі і гімназіяй. Восемдзясят працэнтаў навучэнцаў з'яўляюцца чытачамі бібліятэкі. Але асобная гаворка пра сельскага спецыяліста Таццяну Гельвер, якая кіруе ў аграгарадку "Залужжа" бібліятэкай-клубам...

Яўген Рагін:

— Раскажыце, Таццяна Віктараўна, чым здзіўляеце?

Таццяна Гельвер:

— Аграгарадок наш — не з маленькіх. У школе — сотня вучняў. Амаль усе яны — мае чытачы і памочнікі. Разам ладзім зажынку, дажынку. Дзяцей гэтых нават у райцэнтр запрашаюць на выступленні... А ўсяго ў бібліятэцы-клубе — 450 чытачоў. Дзейнічаюць два гурткі па прапагандзе здаровага ладу жыцця: "Аранжавы рай" — для моладзі, "Азбука здароўя" — для дзяцей. Насупраць установы — стадыён. Улетку ён ніколі не пустуе. Аднойчы нават футбольнае спорніцтва адбылося паміж юнымі чытачамі і рабочымі сельгаспрадпрыемства. Карацей кажучы, усе мы ў вёсцы, як адна сям'я. Часта сумесныя застоллі ладзім. У меню — фіта-гарбата і толькі карысныя для здароўя стравы.

Дарэчы, мясцовай сельгасвытворчасцю кіруе Аляксей Петрушэня. Падаецца, яшчэ нядаўна бегаў да мяне ў клуб на дыскатку. А цяпер — асноўны наш спонсар. Летась выдаткаваў грошы на акустычную сістэму, сёлета — на мікрафоны. Карацей, праблемы нашы добра ведае. Так што пра адзіную сям'ю я — без перабольшання.

K

■ Ад рэдакцыі

Рэгіянальная культура цікавая людзьмі. За кожнай асобай — сваё бачанне і сённяшняя сітуацыя, і перспектывы. За кожнай асобай — канкрэтныя праекты, задуманыя і рэалізаваныя на мясцовым матэрыяле. Паўныя задумкі паспяхова пераўтварыліся ў знакавыя брэнды. Адметна і тое, што ад гарадскіх калег ніяк не адстаюць сельскія работнікі культуры. Узровень таленту ад прапіскі не залежыць. І гэта — сталая тэндэнцыя раённай культурнай сферы. Словам, Дошка гонару "К" будзе мець бясконцы працяг у беларускім часе і прасторы.

На людным месцы: аглядавая пляцоўка

У свайгаспаўняй райбібліятэцы.

"Зімовыя карункі" стала асновай для афішы дадзенага міжнароднага мерапрыемства!

4 снежня Ганна Уладзіміраўна стала ўдзельніцай Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі "Папяровая выразка ў Літве і сусвеце. Развіццё і перспектывы".

Андрэй СТРУНЧАНКА, вядучы метадыст Віцебскага абласнога метадычнага цэнтры народнай творчасці

Орша / Крумкач грае на гітары

У выставачнай зале Віцебскага абласнога метадычнага цэнтры народнай творчасці працуе выстава двух народных клубаў народных майстроў Аршанскага дома рамёстваў.

Клубы — актыўныя ўдзельнікі рэспубліканскага фестыва-

лю-кірмашу "Вясновы букет" у Мінску, "Горада майстроў" у межах Міжнароднага фестывалю "Славянскі базар у Віцебску", абласнога свята-конкурсу лапікавага шыцця "Здраўнёўская палітра", выставы цацак і лялек "Кірмаш цудаў" у АМЦНТ...

Выстава сабрала рознакаляровыя творы 50 майстроў ва ўзросце ад 19 да 77 гадоў, уключаючы 7 членаў Саюза майстроў народнай творчасці, якія працуюць у тэхніках лозапляцення, ткацтва, рэканструкцыі народнага касцюма, разьбы па дрэве, аплікацыі саломкай, керамікі, ганчарства, лапікавага шыцця, роспісу па льне, а таксама працуюць з бісерам, скурай.

На выставе можна ўбачыць рыбу з лазы, кары і прыродных матэрыялаў Таццяны Азаравай, драўляную, аж на паўсяняны, кампазіцыю-пано "Успамін аб мінулым" Уладзіміра Сакало-

ва, выразныя рамы для люстэркаў Ігара Пахомчыка, трыпціх "Беларусь" Наталлі Бярозкінай ды шмат іншых цікавых і прыгожых твораў народнага мастацтва...

Як паведаміла кіраўнік клуба Ірына Юшкевіч, твор цягам часу можа відазмяняцца ці дапаўняцца, як, напрыклад, кампазіцыя са скуру "Закаханыя вароны", якая пачалася з "Крумкача, які грае на гітары" ў выкананні Алены Чарных, а пад высенні настрой Ірына Юшкевіч дапоўніла яе варонай-нявестай...

Ала ЛЯЛЬКІНА, вядучы метадыст Віцебскага абласнога метадычнага цэнтры народнай творчасці

Чакаем вашых тэлефанаванняў з цікавымі навінамі па нумары +375 17 334-57-23!

На выставе "Кірмаш цудаў".

За стварэнне праекта аркестранты ўзяліся ўласнымі сіламі. Платформу для сайта, які сёння прывіма першых наведвальнікаў, распрацоўвае саліст аркестра, лаўрэат міжнародных конкурсаў, флейтыст Ігар Кіклевіч. Музыкант выявіўся здольным праграмамістам, таму распрацоўка агульнага выгляду вэб-рэсурсу, падрыхтоўка раздзелаў і гіперспасылак не выклікала ў яго асаблівых складанасцяў. Апошнія дні перад адкрыццём старонкі ў аркестры заняты хутчэй нападуненнем старонак інфармацыі. Менавіта ўнікальныя дакументы і невядомыя шырокаму колу факты, якія з часам запаўняюць "белыя плямы" гісторыі аркестра, і стануць "разыначкай" праекта.

— Некалі дырыжор аркестра Міхаіл Казінец падаў у масы ідэю, што калектыву не стае асабістага летапісу. Яму вельмі хацелася ўзнавіць прозвішчы ўсіх удзельнікаў з часоў яго заснавання. Шмат гадоў я па крупінках збіраў інфармацыю пра тых, ад каго вядзецца наша гісторыя, — пачала гаворку музыкантаўца Вольга Брылон. — А восеньскія гастролі ў Мінску Свярдлоўскага тэатра музыкамедыі паспрыялі знаёмству з іх сайтамі, на якіх шмат месца аддадзена карыфеем трупы. Я была кранута тым, як екацярінбургжцы шануюць памяць сваіх папярэднікаў, якія шмат дзесяцігоддзяў аддалі творчай справе.

Пабачанае падштурхнула спадарыню Вольгу запланаваным будучым сайце, акрамя персанальных старонак для кожнага цяперашняга ўдзельніка аркестра, асобны раздзел пра ветэранаў калектыву. Асаблівым жа гонарам павінен стаць раздзел "Мемарыял", які прадставіць карыстальнікам вынік шматгадовай працы музыкантаўцаў.

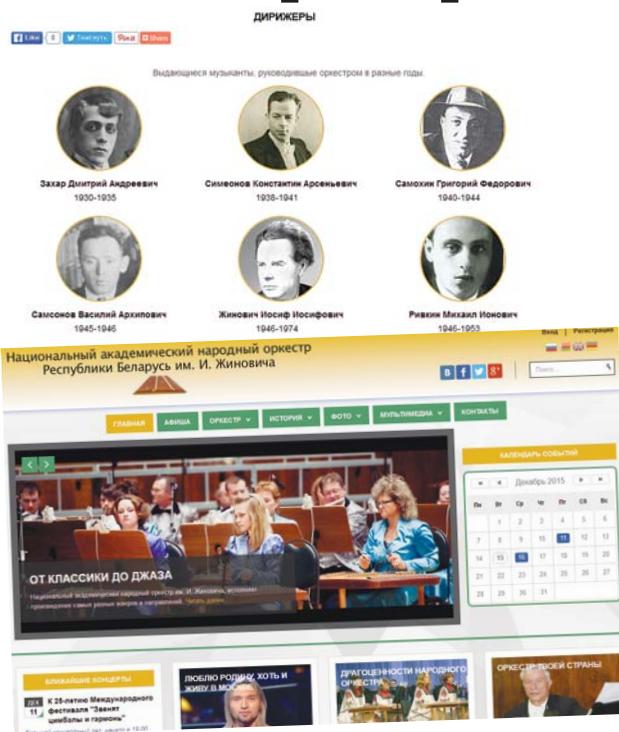
За гэты час былі вывучаны архівы Белдзяржфілармоніі, у якіх захоўваюцца дакументы ад 1945 года. Даводзілася пераглядзець дзясяткі бланшыраваных "Часопісаў хаджэння працоўных кніжак", шукаць у іх запісы "нар.орк.", каб зрабіць выбарку, потым дапоўніць яе з іншых архіўных крыніц. Прынамсі, Вольга працавала ў Беларускім дзяржаўным архіве-музеі літаратуры і мастацтва і нават з дакументамі ЗАГСа. "Зводныя" табліцы шотыднёва дапаўняюцца, але ўжо зараз відаць, што ў іх змесцім пад чатыры сотні прозвішчаў", — запэўнівае суразмоўца.

Калі з паспяваеннымі актывамі праблем амаль няма,

Час дадаў у абавязковы джэнтльменскі набор кожнай установы ці асяродку культуры прэзентацыйную старонку ў Сеціве. Але віртуальнае жыццё таксама не стаіць на месцы і патрабуе ад культурнага кантэнту значна большага, чым, так бы мовіць, электронная вітрына. Вось і ў Нацыянальным акадэмічным народным аркестры Рэспублікі Беларусь імя Іосіфа Жыновіча да 85-годдзя калектыву прымеркавалі, у тым ліку, і стварэнне сайта. Як знайсці для яго ўнікальнае нападуненне?

Настасся ПАНКРАТАВА

"Нар. орк." як сацсетка для профі

Старонкі аркестра ў Сеціве.

то з пачатковым перыядам калектыву ўзнікае шмат пытанняў. Як вядома, гісторыю аркестру вядзе з 1930 года, калі яго зацвердзілі ў якасці дзяржаўнага калектыву, але перад гэтым яшчэ два гады ён існаваў як нападуненне. Дакументальных звестак пра тую часу не засталася, узнавіць склад даваеннага аркестра немагчыма. Прозвішчаў пяць усплылі дзякуючы радку ў чыіхсці аўтабіяграфіях: "Да вайны працаваў у народным аркестры". Але спадарыні Вользе пашчасціла заспець тых музыкантаў, хто быў сведкамі станаўлення легенды. З іх слоў яна аднавіла 12 прозвішчаў заснавальнікаў.

— Сярод першых быў Ізраіль Герман — першы дырыжор сталічнага музычнага ліцэя (зараз Гімназія-каледж пры Акадэміі музыкі), — дадае суразмоўца. — Да слова,

Ізраіль Рыгоравіч вельмі любілі за трапяткое стаўленне да навучцаў (нягледзячы на жорсткія патрабаванні да дысцыпліны), шанавалі за вялікія справы на карысць роднай школы. На жаль, сёння ў Гімназіі-каледжы амаль няма звестак пра легендарную асобу. Гэта да пытання, як важна захоўваць архіў...

"Белай плямай" у гісторыі калектыву застаюцца часы Вялікай Айчыннай. З афіцыйных крыніц вядома, што ў 1941 годзе аркестр распаўся, хтосьці з музыкантаў пайшоў на фронт, некаторыя, як Іосіф Жыновіч, тады яшчэ проты артыст, выступалі ў складзе франтавых канцэртных брыгад. А між тым жыццё ў Мінску пад акупацыяй працягвалася. І тым, хто застаўся, патрэбна было прыстасоўвацца да тых умоў. Як сумна вядома, пасля Перамогі некаторых ссылалі ўжо ў савецкія лагеры за тое, што ў свой

час яны апынуліся на акупіраваных землях... Таму за савецкім часам многія маўчалі, дзе былі падчас вайны, каб не паставіць кляймо на сваёй біяграфіі. Аднак Вользе ўдалося ўстанавіць той факт, што частка даваеннага аркестра ў акупацыі (як ансамбль цымбалістаў) існавала пры гарадскім тэатры. Яны гралі беларускую музыку і нічым сябе не заплямілі. Я лічу, што гэта таксама быў грамадзянскі подзвіг: заставацца людзьмі ў такіх выпрабаваннях!"

Суразмоўца лічыць, што сайт — бадай адзіная магчыма масца ўшанаваць памяць музыкантаў, імёны якіх не так на слыху, як у навамодных медыяперсон, аддаць належнае людзям, якія стваралі падмурак для сучаснасці.

Пры гэтым уласны сайт можа даць куды больш магчымасцяў. Прынамсі, для кансалідацыі як усіх тых, хто меў непасрэднае дачыненне да аркестра імя Жыновіча, так і для вялікага цымбальнага братэрства, што існуе цяпер у Беларусі. Як мне падаецца, сайт прыныткова нават не для "зваротнай сувязі" ў выглядзе каментарыяў і водгукаў. Пакуль музыканты краіны гуртуюцца асобнымі суполкамі, якія кропкава перасякаюцца адно з адным. Новы рэсурс можа быць стаць ядром, своеасаблівай сацыяльнай сеткай для прафесіяналаў, зацікаўленых той жа цымбальнай спецыфікай (у аркестры Жыновіча існуюць яшчэ духавая, баянная і ўдарная групы). У якасці прыкладу прывяду пытанне, з якім пастаянна сутыкаемся ў камандзіроўках: музычным школам, калектывам у рэгіёнах не хапае нотнага матэрыялу. На месцах скардзяцца, што не маюць магчымасці пабачыць арыгінальныя аранжыроўкі, кампазіцыі сучасных аўтараў. Праблема часцей за ўсё вырашаецца з дапамогай асабістых сувязяў: тэлефануюць дырыжорам сталічных калектываў, просяць у знаёмых музыкантаў. Знізіць напружанне якраз і можа гэты самы сайт, калі выкладваць (з выкананнем усіх патрабаванняў заканадаўства аб аўтарскім праве, вядома) на адпаведнай старонцы цікавыя партытуры. Было б добра, каб новаспечаны партал стаў, у тым ліку, пляцоўкай для вырашэння надзённых праблем...

РАСІЯ

Займець у лік гасцей "Лістапада" легендарнага Навума КЛЕЙМАНА было гэтак жа дзіўна, як убачыць Фані Ардан, і яшчэ варта паспрачацца, якая зорка бліснула больш ярка. Але гэта, вядома, па-за дужкамі нашай тэмы. І вось заснавальнік расійскага Музея кіно Навум Клейман, чалавек энцыклапедычных ведаў, шчодрога розуму, лёгкай і смяшлівай рэакцыі, адказвае на рытанні "К", прыводзячы масу канкрэтных прыкладаў і ідэй, якія можна ўкарыстаць хоць сёння.

— Першы раз я прыехаў у Мінск у 1960 годзе з перспектывай, што, магчыма, буду тут працаваць — рэдактарам на кінастудыі. Тады акурат пачыналася новая эпоха на "Беларусьфільме". Сюды прыехаў пеяярбургскі педагог Сяргей Скварцоў, прыбылі Віця Турава, Юра Марухін, Толя Забалокі, Валодзя Бычкоў. Але жыццё пайшло інакш, і я апынуўся ў Дзяржфільмафондзе. А ў 1962 годзе заспеў пачатак здымак "Горада майстроў". Потым быў 1986 год — апошні мой прыезд да вас у часы СССР, і 2000-ы — ужо ў сучасную краіну.

— Ці быў у музея кіно досвед працы з беларускімі рэжысёрамі?

— З апошняга — рэтраспектыва і выстава Міхаіла Тумелі. Ён вельмі таленавіты, і мы пастараліся акружыць фільмы кантэкстам, іх непасрэдным асяроддзем: гэта былі макеты, эскізы... У музейнай калекцыі не так шмат беларускіх матэрыялаў, але часам бываюць даступныя

Паралелі

У праекце, які даследуе павязі славянскіх культур з кельцкай, прынялі ўдзел музыканты з розных краін, у тым ліку — з Беларусі. Вынікам іх віртуальнага абмеркавання (а менавіта такім чынам адбываліся стасункі па ініцыятыве аўтара ідэі — украінскага філолага Анжэлы ГЕРГЕЛЬ) стала кніга "Тыя, хто ажыўляе міфы".

Занатаваў Сяргей ТРАФІЛАЎ

Цікава, што яе сааўтарам стаў заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Валерый Дайнека, а суб'ектам для параўнання з беларускага боку — творчасць ансамбля "Песняры". Спадарыня Анжэла апавяла пра тое, як адбываліся "стасункі" трох культур у гэтым праекце.

Шатландскія вячоркі

— Дзіўна, але на напісанне кнігі натхніла жыццё ў бязлюдных абшарах астраўной Шатландыі. Прывяло мяне ў гэтыя бязлюдныя мясціны жаданне вывучаць старажытную кельцкую культуру: тут у сёлах яшчэ маюць зносіны на гальскай мове і спяваюць гальскія ж песні. Праўда, да

плакаты. Рабілі мы ў свой час рэтраспектыву памяці Віктара Турава. Паказвалі класіку беларускага кіно: Юрыя Тарыча, Уладзіміра Корш-Сабліна. Існавала ў канцы 1990-х праграма — "Вобраз вайны ў савецкім кіно", і, вядома, там была беларуская секцыя. Не ведаю, які менавіта ў музеі, але ў Маскве вельмі хацелася б паказаць вашу маладое кіно. Моладзь такая цікавая, але ў нас яе не ведаюць!

— Можна ўдакладніць пра выставы... Яны традыцыйныя ці вы нешта прыдумваеце асаблівае? Ці дакладна, што вы інтэгруеце экспазіцыі з кінапаказам?

— У музеі было чатыры залы, але сёе-тое рабілася і на выездзе. Напрыклад, у 2012 годзе ў Царыцыне. Гаворка там ішла пра вобразы Кацярыны II (250 гадоў караначыі) і прускага караля Фрыдрых II (300-годдзе) у кіно. Дык вось, ідэя выставы палягала ў тым, што іх рэальныя і кінематаграфічныя вобразы не супадаюць. Кіно гэта ж мастацтва, казка, а не дакумент... Мы паставілі 22 маніторы. І паказвалі, напрыклад, адну і тую ж сцэну паралельна — з некалькіх розных фільмаў. Ёсць адзін актёр, які граў Фрыдрыху некалькі разоў. І глядач мог на свае вочы пераканацца, што ў даваеннай стужцы яго герой быў добрым дзядзечкам, а потым, у нацысцкі час, у мілітарызцкім духу, ён стаў зусім іншым. Розныя кантэксты, і герой аказваецца непазнавальны! Таму мы заўсёды ладзім выставы з дыскусіямі: людзі, пераходзячы ад экрана да экрана, пачынаюць разумець, што гэта ўсё — міфалогія. А дзе праўда? Ніхто не ведае: вы ж глядзіце кіно. Гэта — мастацтва! Там шмат было інтэрпрэтацый, у тым ліку Галівуд, які ўжо ілюструе сапраўдную казку.

Крытычная маса

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 9.)

І добра, што рэжысёр Андрэй Саўчанка (а ён на форуме і майстар-класы праводзіў, і ўласны монаспектакль "Сад", дзе адштурхоўваўся ад Чэхава, каб дадаць уласныя роздумы пра захаванне памяці продкаў) не стаў спроста быкаўскую праўду жыцця, як адзін з расійскіх пастаноўшчыкаў, які ў свой час рабіў з Антона прасталінейна "заўзятаяга" здрадніка. Спектакль паказваўся не ў лепшых умовах, з-за чаго патанулі многія выразныя дэталі. Не зусім драматычна вывераным аказаліся і адкрытыя, як у аўтара, фінал. Вядома, спектакль будзе развівацца, магчыма, праз паўтары гады стане адной з дыпломных прац майстарні Мікалая Кірычэнка. Але гэты фестывальны паказ закэнтаваў і адсутнасць камерных экс-

А прыз рэжысёру не ўручылі...

перыментальных сцэн у сталіцы, дзе такія спектаклі маглі б штовечар збіраць зацікаўленую аўдыторыю.

Сёлета ўсе спектаклі форуму ішлі на адной сцэне — у Ліцэі БДУ. Гэта ўраўняла калектывы ў прапанаваных ім умовах, але некаторыя спектаклі, як і апошні з пералічаных, за адсутнасцю іншага выйсця збіралі глядачоў наўпрост на сцэне, ператвараючы яе ў падабенства "камернай залы" — і не заўсёды паспяхова, бо ў тэатры хочацца і чуць, і бачыць.

Увогуле, арганізацыя форуму, пры ўсіх яго складанасцях і маштабах, пакідала жадаць лепшага. Больш інтэнсіўна паві-

нен быў абнаўляцца сайт, дыя на стэндах пры ўваходзе ў залу інфармацыя магла б быць больш поўнай — у прыватнасці, час і месца абмеркаванняў перадаваліся хіба "сарафанным радыё", а пры замене аднаго са спектакляў, як пра тое паведамлілі, насамрэч змяніўся і калектыв-удзельнік, не гаворачы пра пастаноўшчыкаў. Але свята адбылося. І паказала, што ў конкурсе, дзе змагаюцца студэнты профільных ВНУ з аматарскімі аб'яднаннямі, перамагае рэжысёрская кемлівасць, уменне недахопы ператварыць у выйгрышную адметнасць. Але запланаваны прыз лепшаму рэжысёру так і не быў уручаны. Ёсць пра што задумацца?..

Такім чынам, мы паказвалі адноснасьць вобразаў, і вядома, адлюстраванне эпохі ў літаратуры, ілюстрацыі, касцюмы ў розных сітуацыях... Імкнуліся прыцягнуць у кінавыставу культуралагічны матэрыял, а не толькі гістарычны. Мяркую, пошук сэнсаў, трактовак — гэта тое, што трэба развіваць у выставачнай працы. Значна больш важна суаднесці кінафільм з яго эпохай, чым паказаць, як робяцца камп'ютарныя штукі і ўсе гэтыя фокусы. Але гэта — цяжка.

— У дакументальным фільме "Кіно: грамадская справа", які вы прадставілі на "Лістападзе", была закранута тэма альтэрнатыўнай сістэмы кінапракату. Як лічыце, яна жыццяздольная?

— Так, калі з'явіцца механізмы, прынятыя на заказна-даўчым узроўні. Пакуль стымулюецца толькі камерцыйны пракат, і ён загубіць мастацтва кіно. Ва ўсіх краінах гэта разумеюць. Бо сапраўдны сучасны фільм, нават калі ён зняты з дапамогай дзяржавы, пры цяперашняй структуры паказу ніхто не ўбачыць! Спробы выратаваць мастацтва могуць стаць альтэрнатывай, пра якую вядзецца гаворка. Гэта могуць быць універсітэцкія залы (на Захадзе студэнцкія кампусы маюць кіназатры), або музейныя — у гістарычнага, політэхнічнага або этнаграфічнага музеяў зусім розныя задачы, і можна рабіць розныя праграмы. Чаму не паказаць серыю — умоўна — "Жыццё выбітных людзей" з усяго свету і, абавязкова, са свайго рэгіёна? Для гістарычных музеяў гэта абсалютная неабходнасць! Дарэчы, наш музей бярэ грошы за звычайны білет з правам прагляду кінастужкі і ўдзелу ў абмеркаванні.

Падчас прагляду ў расійскім Музеі кіно. / Фота з сайта ўстаноў

Каб прывыкалі да свайго мастацтва...

Пра беларускае кіно, праўду вобраза і альтэрнатыву сістэме пракату

Фрагмент экспазіцыі прысвечаны фільму "12 краснаў".

Навуш Клейман.

Калісьці ў Музеі кіно мы думалі, як можна было б "кінафіцываваць музеі". І паступова прывычалі іх да нашых падыходаў: залы бітком былі набітыя на кінапаказы.

Напрыклад, ёсць гэтая колькасць фільмаў пра Ван Гога. Мы ў Пушкінскім музеі на мастацкай выставе паказваем пяць: у кожнага фільма, у кожнай краіне — сваё разуменне і традыцыя. Аўстралійская карціна паказвае апантанасць творцы мастацтвам. Галандская — распавядае пра чалавека паўночнай краіны, які раптам пр'язджае туды, дзе ёсць сонца. І ён змяняецца! Яшчэ адзін фільм — расійскі, сентыментальны, пра тое, якім Ван Гог быў бедным і няшчасным, і толькі пасля смерці яго ацанілі ды нажываюцца на спадчыне. Разумеюць, сацыялагічна гэты прыём не працуе, але тое — навуцэнне кінематографу! Гэта трэба паказаць не толькі ў музеі, але і ў кожнай некамерцыйнай арганізацыі. Або ў карпаратыўнай сістэме, калі буйное прадпрыемства дае магчымасць сваім супрацоўнікам убачыць не блокбастары, а сапраўднае кіно. Усё залежыць ад куратара. І людзі здольныя адчуваць вельмі тонкія рэчы!

— Як функцыянуе альтэрнатыўная сістэма пракату і якая роля дзяржавы ў некамерцыйнай кінавытворчасці і кінапракату?

— Думаю, зараз чакаць дадатковага фінансавання не даводзіцца. Вось французская сістэма добра сябе зарэкамендала: 10% з падаткаў ад камерцыйнага пракату ідзе на развіццё свайго кіно. Гэта значыць — заробілі амерыканцы, але гэта добра і для французцаў. Урэшце, трэба, каб людзі прывыкалі да мовы свайго краіны, да свайго

мастацтва. Але прывесці пракат да гэтай сістэмы хаця б у маштабах Еўрасаюза вельмі цяжка: усюды ўсё ўладкавана па-рознаму. Што ж тычыцца ролі дзяржавы, то я сказаў бы, што яна павінна даваць сродкі на развіццё культурнага клімату, і гэта прыцягне спецыялістаў...

— Ведаю, што вы глядзелі наш Нацыянальны конкурс у рамках "Лістапада"...

— Усе пяць фільмаў, што я бачыў, спадабаліся. Карціна "Адам" — вельмі добрая і без ідэалізацыі. "Шэпты і крыкі Тані Б." спачатку шакіруюць, але раптам ты разумеш, якія ў гераіні цудоўныя адносіны з сынам. "Шлях у Дамаск", дзе ёсць дзядуля, тата і сын — вольны мастак, — гэта не проста пошук радаводу, гэта спроба звязаць іх, а не падзяліць. Проста бляск! І зроблена ўмела! Я пагутарыў з хлопцамі і ўбачыў вочы, якія разумеюць. "Фартуна" спадабалася сапраўды. Можна быць, у гэтай меры гэта вучэбная работа, але яна ідзе ў вельмі правільным кірунку. І напрыканцы — а раптам, гэта яшчэ прабачэнне? Не трэба казаць: "Усё позна". Аўтар са мною не пагадзіўся, але сказаў, што яшчэ падумае. У "Адной крыві" ўсё вельмі дакладна, з рознымі пунктамі гледжання. Дзіўна, што людзі, якія рабілі гэтыя фільмы, прасякнутыя адным духам, — усім цікавы чалавек. Вось "ГараШ" — гэта паэтыка зусім мне чужая, таму я не даглядзеў стужку, прызнаюся.

І вельмі добрыя ўражанні засталіся ад вашай кінасугольнасці. На жаль, сяброў маіх амаль не засталася, але з маладымі людзьмі мы што-небудзь яшчэ прадумаем!

Пытанні задавалі Любоў ГАЎРЫЛЮК і Ксенія ТАЛАЛУЕВА

дзяй: ногі павінны быць адным з музычных інструментаў аркестра. А калі ўсе ўжо валяцца ад стомы, пачынаюцца непаўторныя гальскія песні, і госці далучаюцца да агульнага хору. І гэта сапраўдная прадстаўнікі нацыянальнай культуры, у адрозненне ад рамантычных балерын і пафасных рыцараў у ледзь не маскарадных касцюмах, якія стварылі сваю "кельцкую" субкультуру ў Еўропе.

Фольк на высце

— Галы прыйшлі сюды, пераадолеўшы доўгі шлях з Цэнтральнай Еўропы, і прынеслі казкі, танцы і песні. Толькі на кантыненте з-за міграцыі і развіцця сучасных тэхналогій гэтыя казкі і песні, прайшоўшы праз млын фольк-бізнесу, ператварыліся ў фантазмагарычныя міфы. А тут — гучаць гэтак жа, як і тысячу гадоў таму. Дзякуючы аддаленасці і атачэнню вадой, жыхары шатландскіх выспаў захавалі іх у першапачатковым выглядзе. Паводле даследаванняў Віктара Давідзюка, у Еўропе старажытная культура захавалася на Палессі, і таксама дзякуючы аддаленасці ад прагрэсу. А ўлічваючы гістарычны факт, што гальскія плямёны олькаў тысячу гадоў таму аселі на Валыні, агульнасць славянскай і шатландскай культуры — зразумелая!

Колькі ў гальскім беларускага?

Танцавальная вечарына і... нешта кітапту дома культуры на марскім узбярэжжы.

■ Гальскае "ceilidh" (сход) сумежнае са славянскім "келіх". У Шатландыі сусед запрашае суседа на "ceilidh". Але і мы гаворым: "заходзь да мяне на келіх"! А слова "seol" (музыка) аднаго паходжання са словамі "звон", "калыска", "ваганні".

Паралелі з гальскім

— Чамусьці менавіта тут, у Шатландыі, праз шмат гадоў пачалі згадвацца мелодыі "Песняроў". А потым і словы з іх песень, гэтак падобныя да мясцовых, гальска-славянскай і шатландскай культуры — зразумелая!

Міфы пра падабенствы і адрозненні: слова і музыка

вуціца... Просты прыклад: гальскае "ceilidh" (сход) па паходжанні сумежнае са славянскім "келіх". У Шатландыі і сёння можна пачуць, як сусед запрашае суседа на "ceilidh". Але і мы гаворым гэтак жа: "заходзь да мяне на келіх"! А слова "seol" (музыка) аднаго паходжання са словамі "звон", "калыска", "ваганні". А музыка ж — гэта і ёсць ваганні гуку! Праз беларускую мову мне стала зразумелым падабенства гальскай з роднай украінскай, а пазней — з іншымі мовамі, якія я вывучала.

Згадваю першы дзень зняткаў гальскімі песнямі са спявачкай Маргарэт Сцюарт. Я заблукала ў каледжы, шукаючы свой клас: усе шыль-

дзкі на дзвярах на гальскай мове! Ажно бачу — "Orain Ghaidhlig". Ага, думаю, мне сюды — і не памыляюся. І ўжо зайшоўшы ў клас раптам зразумела, чаму трапіла "па адрасе". Адрасу на розум прыйшла Аранта — Маці Божая Сафіеўская! Тая, што моліцца Богу. А "oran" на туэйшай мове — песня, маленне, ор, хор.

Чаму "Песняры"?

— Карацей, занурваючыся ў свет старажытных шатландскіх песень, упэўніваешся ў падабенстве зместу, а таксама мелодый з такімі ж — не, нават тымі самымі славянскімі. Толькі чаму менавіта "Песняры"? Цяпер жа многія займаюцца

аўтэнтэкай... Дапамаглі мне адказаць сябры, украінскія (з Валыні), шатландскія і аўстрыйскія музыканты. Праслухаўшы песні ў выкананні "Песняроў", яны раскрылі мне гэты сакрэт: пры розных, часам даволі складаных апрацоўках, гэтыя песні гучаць як сапраўды народныя — нават тыя, што былі напісаныя сучаснымі аўтарамі! Каб паўтарыць тыя творы, нават аўтэнтэчным выканаўцам неабходна мець пачуццё прыроды музыкі, ці, дакладней, музыкі прыроды.

Так мы пачалі даследаванне, якое працягнулася ў перапісцы. Пазней да яго далучыўся "пясяр" Валерый Дайнека. І яго дапамога пера-

распа ў саўтарства. Ягонья адказы разбуралі стэрэатыпы не толькі пра творчасць "Песняроў", але і пра народную музыку, паходжанне шматгалосся, спалучэнне культур, аранжыроўку аўтарскіх песень у народным рэчышчы.

Гутарка з прадстаўнікамі розных культур, погляды якіх часам не супадалі, сталася займальнай і прывяла да цікавых высноў аб паходжанні і ролі народнага мастацтва, развіцці розных стыляў і жанраў. На тыя пытанні было б немагчыма знайсці адказы ў кнігах, а жывое абмеркаванне натхніла на пошук інфармацыі па-за межамі музыкі і ў працэсе гэтага развела агульнавядомыя міфы.

Ну і да месца, відаць, будзе выказанне лідара "Песняроў" Уладзіміра Мулявіна: "Музыка розных культур на першы погляд так адрозніваецца! А пачынаеш вывучаць больш глыбока і сур'ёзна — аказваецца, што нашы культуры такія блізкія! Ці не таму мелодыі песень — як народныя, так і аўтарскія — гэтак часта пераплятаюцца? Можна, тое, што мы называем запазычаннем, плагіятам — усяго толькі сведчыць аб нашых агульных каранях?"

Фрагмент кнігі, прысвечаны параўнанню народных песень, "К" плануе апублікаваць налета.

"Круглы стол"

Вакол
кнігі...

(Заканчэнне.)

Пачатак на старонках 1 — 3.)

Мімавалі студэнты выконваюць вучэбную праграму, на дыплом па графічным афармленні кнігі раз у два-тры гады хтосьці там пагаджаецца. Выкладчыкі могуць хоць на выварат абарочвацца, але па працах відаць, што насамрэч кнігу яны не адчуваюць... Канешне, індывідуальнасці сустракаюцца. Сёлета лепшым ілюстратарам Нацыянальнага конкурса "Мастацтва кнігі" стала колішняя наша студэнтка Кацярына Дубовік. Узнагародзілі яе, па сутнасці, за дыпломную працу: ілюстрацыі да кнігі Стэфана Цвейга "Шахматная навэла". На прэзентацыі гэтага выдання ў Вене аўстрыйцы прызнаваліся, што нават іх мастакі не змаглі так адчуць свайго славутага земляка, як беларуска.

Настасся ПАНКРАТАВА: — Днямі абвешчана пра новую літаратурную прэмію за найлепшую кнігу для дзяцей і падлеткаў. Прэмія імя Цёткі будзе ўручацца аўтару і мастаку-ілюстратару. Яна прадугледжвае ўзнагароду, эквівалентную 2000 умоўных адзінак у рублёвым эквіваленце. Ці дапамогуць гэты захад ці падобныя крокі стымуляваць мастакоў для працы над кнігай?

Вольга МАКСІМОВІЧ: — Упэўнена! Усведамленне таго, што можна атрымаць адэкватнае заахочванне за сваю творчасць, натхніць моладзь. Але каб прадставіць кнігу на прэмію, яе трэба надрукаваць, а гэта значыць зноў шукаць час і магчымасці... Спадзяюся, калі лаўрэатаў будзе абіраць рэгулярна, у малядх ілюстратараў адкрыецца другое дыханне.

Таццяна ШВЕД: — Асабіста мне не хапае выдавецтва "Юнацтва", якое спецыялізувалася на літаратуры для дзяцей і падлеткаў.

Настасся КАПУЦЭВІЧ: — Але мы сядзім у тых самых кабінетах былога "Юнацтва", займаемся дзіцячай літаратурай. Ці такая прынцыповая шылда з назвай?

Таццяна ШВЕД: — Яно было дастаткова паспяхова. Тамтэйшыя спецыялісты ўлічвалі тыя ж узроставыя і псіхалагічныя пытанні, а таксама тэхнічны бок: памер шрыфту, вес асобніка...

Настасся КАПУЦЭВІЧ: — Чаму мы гаворым толькі пра мастакоў? У нас такая ж праблема з рэдактарамі, маркетологамі кніжнай справы, з графаманамі, якія лічаць сябе выдатнымі пісьменнікамі... У прыватнасці, я ніколі не сутыкалася з прадстаўнікамі бібліятэк, аднак часта чула, маўляў, не так зробіш — бібліятэка не набудзе кнігу... Шчыра кажучы, я пра некаторыя з агучаных сэння праблем чую ўпершыню. Мне падаецца, знікла сувязь паміж асобнымі звёнамі ланцуга. Нам усім не хапае ўзаемадзеяння — вось і атрымоўваецца, што не супадаюць наяўнае і жаданае...

Таццяна ШВЕД: — Так, за нашым "круглым сталом" часцей чуецца "я", але мы робім адну справу, таму нам патрэбныя "мы".

У 1970-я на адной з прыступак Парнаса сустрэліся беларусы — мастак Арлен Кашкурэвіч і пісьменнік Уладзімір Караткевіч. А натхняльнікам сустрэчы стаў... нямецкі паэт Ёган Вольфганг Гётэ, трагедыю якога "Фаўст" пераклаў на беларускую мову Васіль Сёмуха. Для першага выдання перакладу мастак рабіў ілюстрацыі, а пісьменнік каментываў іх, завітаўшы да сябра на Парнас. Такім Парнасам стала майстэрня Кашкурэвіча, дзе і адбылася (а чаму б, у рэшце рэшт, і не?) сустрэча беларусаў з вялікім алімпійцам. Прынамсі, так пра тое спатканне мне распавёў Арлен Міхайлавіч, а сёе-тое для стварэння палілогу дадала аўтар гэтых радкоў.

(Заканчэнне.)

Пачатак у №№ 48, 49.)

— "Прайшло? Нікчэмны гук! Як гэта так прайшло? — раптоўна запытаўся нават не ў прысутных, а ў самога сябе Гётэ. — Прайшло — дык значыць, як і не было! Нашто ж тады ўвесь час ствараць?"

Як з Гётэ сустрэліся (б) Караткевіч з Кашкурэвічам

— "Каб створанае разбуральнае?", — добра вядомы з трагедыі Гётэ **Арлен Кашкурэвіч** узяў у рукі пераклад Васіля Сёмухі і працягнуў цытаваць перадапошнюю сцэну трагедыі. — "Прайшо?" Што значыць гэта? Усё адно, як бы не існавала ўвогуле яно, а мроілася яваю жывой..."

— Але мяне Мефістофель не зусім задавальняе, — умяшаўся **Уладзімір Караткевіч**. — Зразумела, гэта дастойны праціўнік... І ўсё ж гэта не мой Мефістофель. І таму неяк менш верыш ва ўзнясенне Фаўста. Мефістофель у цябе, — Караткевіч вярнуў ілюстрацыю мастаку, нібыта прапаноўваючы таму яшчэ раз паглядзець на свайго Мефістофеля, — ён не прыгажун у мушкецёрскім плашчы, а грубая жабіна сіла... Ён у цябе адназначны, а я люблю яго, Мефістофеля, больш складанага, больш яхіднага, нават элегантнага, увогуле — дасціпнага. А дасціпнасці на ілюстрацыях якраз няма...

— Так, няма, — гэтым разам гарачыўся **Кашкурэвіч**. — Але я да гэтага і не імкнуўся. Гэта быў бы іншы Мефістофель...

— А тут ён нейкі жабісты, — адгукнуўся **Караткевіч**, трымаючы ў руках ілюстрацыю з Мефістофелем, дзе той з гітарай сядзіць на бочцы. — Ён у цябе грубая жабіна сіла з электрагітарай у руцэ і на бочцы бензіну, пустой!

— Бензін — нешта выбуховае, вогненнае, — імгненна адраагаваў **Арлен Міхайлавіч**. — І сам Мефістофель, як агонь, быццам выпіў увесь бензін і вось-вось можа ўзгарэцца. Шнур ад яго электрагітары ўключаецца ў сетку. А мо гэта хвост нейкі...

Арлен Кашкурэвіч. Ілюстрацыі да першага беларускага перакладу пэмы Ёгана Вольфганга Гётэ "Фаўст".

Пра што творцы розных часоў маглі пагутарыць на Парнасе

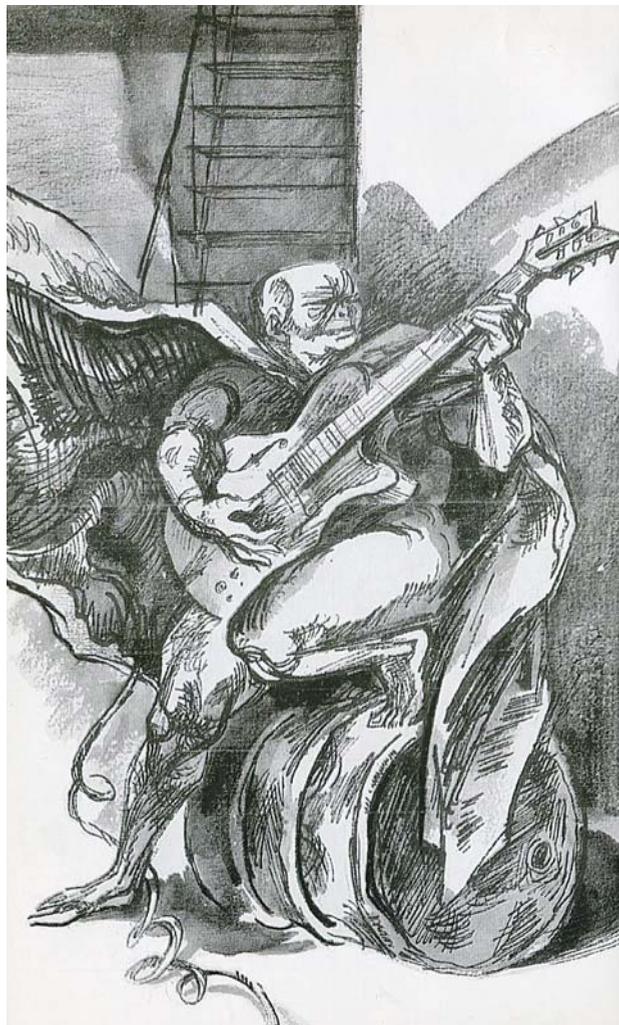
— Во-во, бікфордаў шнур, — дадаў распалены размовай **Уладзімір Сямёнавіч**.

Але мастак ужо не чуў яго: — І плашч Мефістофеля, нават у оперы яго так паказваюць — падбіты чырвоным колерам, ён развіваецца, нібы пільма. А мо гэта крылы кажана... — і **Кашкурэвіч** працягнуў сябра іншую ілюстрацыю — Фаўст і Мефістофель займаюць усю прастору малюнка. Так, быццам у свеце толькі і існуюць яны адны: той, хто стварае, і той, хто разбурае, той, хто імкнецца да высокай ісціны, і той, хто гэтую ісціну ўзважае за ўгнаенне... толькі Дабро і Зло... І Зло прапануе Дабру сцвердзіць і сябе — праз Зло!

— Мефістофель нясе-прапануе Фаўсту зброю. Але гэты вобраз (металічная нага, частка рыцарскіх даспехаў) можна разглядаць і як нейкую сучасную, ці не атамную зброю.

І зноў сябры, углядаючыся ў ілюстрацыі, спрачаліся аб нечым. Але іх спрэчка не была падобная на тую, дзе бойка ідзе не за мяч, не за Фаўста або за Мефістофеля, а за тое, што сваімі абрысамі нагадвае Зямлю... і жыццё на ёй...

— Так, так, — хутка пагадзіўся **Караткевіч**. Словы мастака адгукнуліся ў ім новаю згадкаю. — Мефісто-

фель спакушае Фаўста сілаю зброі, уладаю цераз зброю. Чаму менавіта нага? А як будучы пратэз...

— Ахвярам вайны, калякам з адарванымі нагамі, Мефістофель прапануе зброю і ў той жа час пратэз. Ужо як вынік, — гэтым разам **Кашкурэвіч** глядзеў ужо не на свайго сябра, але на Гётэ.

— "В ком больше силы, тот и прав", — на гэты раз германец працягваў самога сябе па-руску. Яго суразмоўцы добра ведалі гэты пераклад, зроблены Барысам Пастэрнакам. Яшчэ адна по-

стаць, яшчэ адно імя, як подых, залунала ў прасторы майстэрні. Таму размова збочыла зноў на сцэжку перакладу.

— Натуральнасць, жывасць, лаканізм і дасціпнасць слоў Мефістофеля — найбольшая ўдача ў перакладзе. — **Караткевіч** паяднаў дзве ўлюбёныя думкі: пра трапнасць перакладу Сёмухі і пра неардынарнасць вобраза Мефістофеля. — Гётэ, — пісьменнік зноў павярнуўся тварам да вялікага творцы і, нібыта прамаўляючы ад яго імя, дадаў: — Гётэ, відавочна, прыемна было яго пісаць, як перакладчыкам — перакладаць. І нездарма ён атрымаўся, на мой погляд, наймацнейшай постаццю твора, вышэйшай за ідэю пошукаў, увасобленую ў Фаўсце, вышэйшай за ідэю жаночасці і спакою — анемічную Маргарыту, якой толькі яе пакуты даюць права на нашу ўвагу і спачуванне...

Гаворачы, пісьменнік глядзеў на Гётэ, але той, ухіляючыся ад прамога адказу, перабіраў ілюстрацыі Кашкурэвіча. "Мефістофель, — працягваў Караткевіч, — гэта скепіс, гэта адмаўленне

другі раз. — *А жыў бы добра, калі б з проса, як той кажаў, не соваў носа...*"

— І, далібог, — адгукнуўся Караткевіч, — гэта і жыва, і афарыстычна, і на дзіва па-беларуску... І ўсё ж душа чалавечая паўстае супраць усяго гэтага. Няхай яна і не перамога часам. Але бываюць паражэнні, што вышэйшыя за перамогу.

Герой XX стагоддзя ўжо не заўважалі свайго госця з далёкага мінулага. Той нібыта сьшоў, растварыўся ў бездані карцін, выстаўленых у майстэрні.

— Блуканні па пакутах чалавечай душы, працы, думак, сэрца. І ледзь не першая спроба апісаць выхад яе на святло з таго змроку, у які ўкінута яна жыццём. Няхай яшчэ пад знакам тэалогіі — але спроба выхаду, — цяпер беларускі паэт звяртаўся да беларускага мастака.

А той трымаў у руках апошнюю ілюстрацыю:

— Прыгожы юнак на ілюстрацыі — гэта не анёл, гэта душа Фаўста, душа абноўлена, адроджаная. Я так і запісаў у сшытку...

Але прайшоў нейкі час, пакуль мастак знайшоў гэты сшытак. Тым часам яго сябар глядзеў у вакно, дзе за шклом, за дрэвамі, за сучаснымі сродкамі руху ішоў па зямлі чалавек. Звычайны чалавек, не абяжараны векавечнымі пошукамі ісціны, прасты чалавек, які павінен быў вырашаць звычайныя штодзённыя задачы, заклапочаны, таму што жыццё кожны дзень ставіць перад ім усё новыя і новыя, часам нават невырашальныя задачы.

— Я так і запісаў: "Фаўст аслеп, але пачаў бачыць унутраным зрокам". Гэта вобраз абноўленага Фаўста. Ён ачышчаецца, ён пачынае разумець сутнасць, тое, дзеля чаго чалавек жыве. Зноў запіс: "Жыць трэба ў імя наступных пакаленняў, а сучасныя людзі думваюць больш пра сябе". Вось гэта Фаўст зразумеў, гэта ўбачыў. І кожнае пакаленне праходзіць цераз свае спакусы, пераадоўвае іх на шляху да самаўдасканалення, у пошуках Ісціны...

Але Караткевіч ужо не чуў апошнія словы. Змрок з вуліцы нібыта ўвайшоў у майстэрню з вялікага акна. Увайшоў-уплыў, і не ў пакой Фаўста, якога маляваў Кашкурэвіч, але ў пакой-майстэрню мастака, дзе побач з карцінамі былі раскладзены рэчы, прылады працы мастака — як зброя, што дапамагае змагацца і з непаслухмяным матэрыялам яшчэ не ўбачанай і не праілюстраванай кнігі, і з традыцыйным успрыманням яе сюжэта і вобразаў. Як і з самім Часам. Таму знікненне Караткевіча было таксама амаль непрыкметным, як і раней знікненне Гётэ. Бо іх галасы яшчэ працягвалі гучаць у памяці, у свядомасці мастака. І толькі Арлен Кашкурэвіч усё яшчэ схіляўся над сваімі малюнкамі, адчуваючы, што Фаўстам быў не толькі Гётэ. Але што Фаўстам быў і яго сябар, Уладзімір Караткевіч. І, магчыма, Фаўстам быў — і стаў — ён сам.

Галіна АДАМОВІЧ, доктар філалогіі, прафесар кафедры беларускай літаратуры і культуры БДПУ імя Максіма Танка

Да 85-годдзя Нацыянальнага акадэмічнага народнага аркестра Беларусі імя Іосіфа Жыновіча "К" працягвае серыю публікацый музыказнаўцы пра дырыжораў, якія ў розныя гады працавалі ў гэтым слынным аркестры. Сённяшні аповед прысвечаны выдатнаму дырыжору другой паловы XX стагоддзя Канстанціну Сімяонаву, народнаму артысту Украіны і СССР, які працаваў у аркестры з 1938 па 1941 гады.

Канстанцін Сімяонаў быў адной з найбольш значных постацей у сузор'і дырыжораў XX стагоддзя. Выдатны інтэрпрэтатар рускай і замежнай класікі, ён валодаў асаблівым магнетызмам, той самай дырыжорскай воляй, якая дазваляла яму захоўваць безумоўнае лідарства як у асяроддзі музыкантаў-прафесіяналаў, так і ў шматтысячнай аўдыторыі яго слухачоў. Перыяд, звязаны з працай Канстанціна Сімяонава ў Мінску, быў усяго толькі невялікім эпизодам яго доўгага і зорнага шляху ў музычным мастацтве. І, тым не менш, менавіта сталіца Беларусі была тым горадам, дзе пачыналася самастойнае творчае жыццё вялікага дырыжора.

Канстанцін Арсеньевіч Сімяонаў нарадзіўся 20 чэрвеня 1910 года ў вёсцы Казнакова Цвярской губерні на беразе Волгі і быў дзясятым дзіцем у сям'і селяніна Арсенія Сямёнавіча Сямёнава. Пры хрэсьбінах праваслаўны святар запісаў прозвішча Канстанціна Сімяонаў.

У васьмігадовым узросце хлопчык быў адпраўлены на вучобу ў Петраградскую народную харавую акадэмію (былая Прыдворная пеўчая капэла, цяпер — Дзяржаўная акадэмічная капэла Санкт-Пецярбурга імя Міхаіла Глінкі). На працягу 10 гадоў (1918 — 1928) Сімяонаў вывучаў тэорыю і гісторыю музыкі і харавога выканальніцтва, займаўся кампазіцыяй, засвоіў фартэпіяна, габой, скрыпку, атрымаўшы спецыяльнасць хормайстра. Дзякуючы сваім выдатным музычным здольнасцям, Канстанцін аказаўся адзіным выпускніком Капэлы, якога пасля яе заканчэння пакінулі працаваць там у якасці памочніка галоўнага дырыжора (з 1928 па 1931 гады). У 1931-м ён паступіў у Ленінградскую кансерваторыю, якую скончыў праз пяць гадоў. Яго педагогі — выдатныя дырыжоры Сяргей Ельцын, Аляксандр Гаук і Ілья Мусін.

Пасля заканчэння кансерваторыі Сімяонаў нядоўгі час (1936 — 1937) працаваў дырыжорам Карэльскага сімфанічнага аркестра ў Петразаводску, куды атрымаў размеркаванне. Але неўзабаве настаўнік Ілья Мусін прапанаваў яму прыехаць у Мінск: на той час колішні педагог узначальваў сімфанічны аркестр Белдзяржфілармоніі, якая адкрылася ў 1937 годзе. У яе склад уваходзілі два аркестры — цымбальны і сімфанічны. Сімяонаў прыняў прапанову, і ў студзеня 1938 года разам з сям'ёй пераехаў у сталіцу Беларусі. Тут ён стаў працаваць адразу ў двух калектывах: другім дырыжорам сімфанічнага аркестра і адначасова галоўным дырыжорам рэарганізаванага і пашыранага аркестра беларускіх народных інструментаў. Такім чынам, Канстанцін Сімяонаў быў першым галоўным дырыжорам ператворанага з ансамбля, а таму новага па складзе і па гучанні аркестра, які праходзіў стадыю станаўлення і меў патрэбу ў магутным творчым лідары. Малады дырыжор Канстанцін Сімяонаў стаў

Канстанцін Сімяонаў дырыжуе аркестрам кіеўскага Тэатра оперы і балета імя Тараса Швыцькі.

Жарсць з першых узмахаў

“Беларускія малюнкi”
Канстанціна Сімяонава

Знаёмства Сімяонава (справа) з Дзмітрыем Шостакавічам, 1946 год.

менавіта такім кіраўніком. За тры перадваенныя гады ён згуртаваў аркестр і вывёў яго на новы этап развіцця. Напэўна, было б вялікай нацяжкай разважаць аб высокім выканальніцкім узроўні аркестра беларускіх народных інструментаў у даваенныя гады. Усё ж у тыя часы аркестр яшчэ не атрымаў адпаведных прафесійных кадраў, якія пазней сталі рыхтаваць кансерваторыя і музычныя вучылішчы рэспублікі. Але не ў лепшым стане былі справы і ў сімфанічным аркестры, пра што ўзгадваў у сваёй кнізе “Урокі жыцця” Ілья Мусін, характарызуючы стан аркестра як “расхлябаны”. Мусін і Сімяонаў — кожны ў давераным яму аркестры — вымушаны былі змагацца за кожную правільную ноту, за любы дакладны выканальнічы нюанс. І ўсё ж руплівая праца не прайшла дарэмна. Кульмінацыяй даваеннага перыяду ў дзейнасці абодвух аркестраў стаў іх удзел у I Дэкадзе беларускага мастацтва ў Маскве ў 1940 годзе.

На вялікі жаль, у Беларускай дзяржаўнай філармоніі не захаваліся даваенныя архівы, якія былі знішчаны падчас бамбёжак Мінска. Многія факты, якія маглі б праліць святло на падрабязнасці

ўдзелу беларускіх калектываў у I Дэкадзе беларускага мастацтва ў Маскве, сёння немагчыма пацвердзіць напэўна. Дакладна вядома, што, прынамсі, аркестр беларускіх народных інструментаў выконваў на канцэртах Дэкады Сімфаніету Мікалая Чуркіна “Беларускія малюнкi”, аркестроўку якой зрабіў Канстанцін Сімяонаў. Да слова, гэты твор на працягу доўгіх дзесяцігоддзяў быў адным з найбольш вядомых і запатрабаваных у рэпертуары аркестра, стаў ледзь не яго візітоўкай. У маэстра Сімяонава аказалася лёгкая, а галоўнае — прафесійная рука, калі за столькі гадоў старая аркестроўка не страціла сваёй свежасці і прывабнасці для сучаснага слухача!

У сярэдзіне 1960-х неверагодныя жыццёвыя скрыжаванні сутыкнулі ў Ленінградзе дырыжора-пачаткоўца Міхаіла Казінца і мэтра Канстанціна Сімяонава, які ўзначальваў журы нейкага акадэмічнага конкурсу. Як распавёў Міхаіл Антонавіч, ён набраўся храбрасці і падыйшоў да Сімяонава, каб нагадаць яму пра Беларусь і пра аркестр, у якім калісьці пачыналася творчае жыццё Канстанціна Арсеньевіча. Той вельмі ажывіўся і адразу ж ска-

Канстанцін Сімяонаў.

заў: “Мы ж ездзілі з гэтым аркестрам на Дэкаду!”

22 чэрвеня 1941 года напаткала Канстанціна Сімяонава ў Мінску. Адрасу ж была абвешчана мабілізацыя, але музыканты філармоніі атрымалі бронь. Дырыжор праводзіў напружаныя рэпетыцыі, рыхтуючы канцэртныя бригады для прызыўных пунктаў. Спрабуючы эвакуіраваць дваіцца дзяцей, у мітусні ён адстаў ад машыны, якая іх падвозіла, і згубіў на доўгія пяць гадоў (толькі пасля вайны музыкант даведаецца, што дзеці цудам выжылі і з'ядналіся з маці ў Маскве). У той жа дзень ён пайшоў на фронт, не маючы ніякіх навыкаў ваеннай падрыхтоўкі. “Шкада, што ні ў якой тэхніцы я нічога не разумею і застаюся прафанам — нават у вінтоўцы, якую мне давалася некалькі дзён насіць на плячы (да майго сораму, у акопе мой сусед з кадравых зарадзіў яе), — пісаў ён жонцы ў Маскву ў ліпені 1941-га. — Але я не адчайваюся, думаю, што з мяне ў такіх абставінах “росо а росо” выйдзе баявы чалавек. З “лабуха” павінен атрымацца баец”.

Неўзабаве Канстанцін Сімяонаў атрымаў кантузію, трапіў у акружэнне і палон. Але сіла яго духа аказалася мацнейшай за любую, нават самую моцную зброю, якой яму так і не давалася авалодаць. Бо менавіта яго непераможны дух стаў самай магутнай зброяй, што абараняла яго на працягу доўгіх чатырох гадоў, якія ён правёў у нацысцкім канцлагеры для ваеннапалонных “Ламсдорф-318-Ф”. Яго не зламалі ні катаванні, ні голад, ні катаржная праца ў каменаломнях, куды яго кінулі пасля няўдалых уцёкаў з лагера, ні нават сыпны тыф, якім ён хварэў двойчы. Вясной 1945 года, калі лагер быў вызвалены савецкімі войскамі, Сімяонава выпадкова выцягнулі з груды трупай — нехта заўважыў, што ён дыхаў...

Прайшоўшы праз нечалавечыя выпрабаванні, у канцы 1945 года пасля дэмабілізацыі Сімяонаў вярнуўся ў Мінск. Але тут у працы яму было адмоўлена, бо ён меў кляймо ваеннапалоннага. Па некаторых сведчаннях, на працягу двух тыдняў — з канца студзеня па сярэдзіну лютага 1946-га — ён быў

аформлены на працу ў Белдзяржфілармонію. Але праверыць дакладнасць гэтай інфармацыі мне пакуль што не ўдалося. Факт застаецца фактам: пасля вайны Сімяонаў канчаткова паехаў з Беларусі.

У красавіку 1946 года ён адшукаў сваю сям'ю, якая пасля эвакуацыі аказалася ў Кіеве. Далейшыя гады жыцця і творчасці, якія прывялі да найярчэйшага ўсплёску яго дырыжорскай кар'еры, звязаны са сталіцай Украіны. Канстанцін Сімяонаў становіцца дырыжорам Кіеўскага тэатра оперы і балета і ўжо ў 1946 годзе на Усесаюзным аглядзе маладых дырыжораў у Ленінградзе заваёўвае першую прэмію, якую яму ўручыў Дзмітрый Шостакавіч. Яшчэ тады выдатны дырыжор Аляксандр Гаук пісаў: “Сімяонаў заваяваў сімпатыі слухачоў сціплай манерай трымацца, далёкай ад усялякай позы ці рысоўкі, якімі нярэдка грашаць дырыжоры. Жарснасць і рамантычная насычанасць выканання маладога музыканта, шырокі размах эмоцый, якія ён перадае, валявы імпульс з першых жа ўзмахаў дырыжорскай палачкі вядуць за сабой і аркестр, і слухачоў. Сімяонава як дырыжора і інтэрпрэтатара вызначаюць сапраўднае адчуванне музыкі, разуменне музычнай задумкі кампазітара. Гэта шчасліва спалучаецца з уменнем данесці самую форму музычнага твора, панаваму “прачытаць” яго”.

На пасадзе галоўнага дырыжора Тэатра оперы і балета імя Тараса Швыцькі ў Кіеве (1961 — 1966) Канстанцін Сімяонаў ажыццявіў выдатныя оперныя пастаноўкі, сярод якіх вылучаюцца “Мазепа” Чайкоўскага, “Хаваншчына” Мусаргскага і “Кацярына Ізмайлава” Шостакавіча. Музыка апошняй запісана аркестрам пад кіраўніцтвам Сімяонава і ў аднайменным кінафільме. “Кацярына Ізмайлава” прагучала ў музычным свеце ярчэй, чым усе оперы таго часу ў Кіраўскім і Вялікім тэатрах, — узгадваў Валерый Гергіў. Дзмітрый Шостакавіч прыязджаў на рэпетыцыі на ўсіх этапах падрыхтоўкі спектакля. “З першага ж праслухоўвання стала зразумела, што галоўнай постаццю ў пастаноўцы быў дырыжор, а галоўнай дзеючай асобай — аркестр, — узгадвала жонка кампазітара Ірына Шостакавіч. — Ад дырыжора ішоў асноўны тонус спектакля, падпарадкаванага рашэнню перш за ўсё музычных задач”.

У 1964 — 1965 гадах адбыліся гастролі Сімяонава з Вялікім тэатрам СССР у Міланскім тэатры “Ла Скала”. Была паказана “Пікавая дама” Чайкоўскага. Поспех быў такі ашаламляльны, што прэса ахрысціла Сімяонава “рускім Караянам”. Замежныя выступленні дырыжора з поспехам адбываліся ў Югаславіі, Балгарыі, Грэцыі ды іншых краінах.

З 1967 па 1977 гады Канстанцін Сімяонаў быў галоўным дырыжорам Ленінградскага акадэмічнага тэатра оперы і балета імя Сяргея Кірава, вёў педагогічную дзейнасць у Ленінградскай дзяржаўнай кансерваторыі імя Мікалая Рымскага-Корсакава.

Памёр Канстанцін Арсеньевіч Сімяонаў 3 студзеня 1987 года ў Ленінградзе.

Яго жыццё магло б склацца інакш. Хаця, напэўна, вялікаму таленту Сімяонава з цягам часу стала б цесна ў ціхім правінцыйным пасляваенным Мінску. Але ён далёка не першы (і, заўважу, не апошні!) вялікі музыкант, каго Мінск не здолеў ахінуць сваім цяплом. На жаль...

Вольга БРЫЛОН,
музыказнаўца

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ МАСТАЦКІ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20. Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

- "Мастацтва Беларусі XII — XVIII стст."
- "Мастацтва Беларусі XIX — пач. XXI стст."
- "Мастацтва Беларусі XX — пач. XXI стст." (у рамках экспазіцыі адкрылася выстава **"Вялікая Айчынная вайна ў мастацтве"**, прысвечаная 70-годдзю Вялікай Перамогі.)
- "Мастацтва Расіі XVIII — пач. XX стст."
- "Мастацтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст."
- Рээкспазіцыя залы беларускага мастацтва 1940 — 1980-х гадоў **"Вайна і Перамога ў творчасці мастакоў XX стагоддзя"**.

Выставы:

- Выстава жывапісу і графікі Уладзіміра Правідохіна **"MODUS VIVENDI"** — да 21 снежня.
- Выстава твораў Мікалая Залознага **"Колер жыцця"** да 90-годдзя з дня нараджэння мастака — да 11 студзеня 2016 года.
- Выстава твораў Васіля Зянько **"Архіварыус"** — да 11 студзеня 2016 года.
- Выстава жывапісу **Рамана Заслонава** — да 25 студзеня 2016 года.
- Выстава жывапісу **Мацвея Басавы** — да 11 студзеня 2016 года.
- Выстава **"Рэпліка. Керама-пластыка Валерыя Калтыгіна"** — з 23 снежня да 18 студзеня 2016 года.
- Выстава **"Гоя... Пікаса"** (графіка са збору Каралеўскай акадэміі вытанчаных мастацтваў (Мадрыд, Іспанія)) — з 23 снежня.

Імпрэза:

- Канцэрт з серыі **"Палітра любімай класікі"** — 30 снежня а 19-й.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь

МУЗЕЙ "ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ. КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА І-Й ПАЛОВАЙ XIX ст."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а. Тэл.: 327 88 78.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Інтэр'еры шляхецкай сядзібы".
 - "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча".
 - "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."
- Выстава:**
- **"Прарок свайго часу. Адам Міцкевіч. Ілюстрацыі і медалі"** — да 25 снежня.
 - **"Калядная выстава Валянціны Шоба"**.

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ў В. РАЎБІЧЫ

Спарткомплекс "Раўбічы", Мінскі раён. Тэл.: 507 44 69.

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Івянецкая школа керамікі: традыцыі і сучаснасць"** — да 9 студзеня 2016 года.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТАРЫЧНЫ МУЗЕЙ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 226 09 22.

Экспазіцыі:

- Абноўленая экспазіцыя **"Старажытная Беларусь"**.

■ "Беларусь XVI — XVIII стст. у партрэтах і геральдыцы".

■ "Мастацтва ў гарадской культуры. XIX — XX стст."

Выставы:

- Выставачны праект **"Вялікая прэзентацыя музейных рэліквій: 79 прыступак углыб гісторыі"** — да 31 снежня.
- Выставачны праект **"Гандаль Беларусі на шлях гісторыі"** — да 1 чэрвеня 2016 года.
- **"Музей ёлачных цацак"** — да 17 студзеня 2016 года.
- Выстава аўтарскай лялькі **"Спадарыня Лялька. Залюстэрачча"** — да 10 студзеня 2016 года.
- Выстава твораў Алега Карповіча **"Свет вачыма мастака"** — да 3 студзеня 2016 года.

Філіялы Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь

ДОМ-МУЗЕЙ І З'ЕЗДА РСДРП

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а. Тэл.: 290 68 47.

Экспазіцыі:

- "Мінск губернскі ў канцы XIX — на пачатку XX стст."
- "І З'езд РСДРП у асобах".
- "Жандарскі вышук у царскай Расіі".
- "Гісторыя Дома-музея І З'езду РСДРП".

Выстава:

- Выстава твораў омскага майстра мікрамініяцюры Анатоля Каненкі **"Цуд пад мікраскопам"** — да 31 студзеня.

МУЗЕЙ СУЧАСНАЙ БЕЛАРУСКАЙ ДЗЯРЖАЎНАСЦІ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 38. Тэл.: 327 46 12.

- Пастаянная экспазіцыя.

МУЗЕЙ ПРЫРОДЫ І ЭКАЛОГІІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. К.Маркса, 12. Тэл.: 237 46 94; 291 99 51.

Экспазіцыі:

- "Геалогія і палеанталогія".
- "Сезонныя змены".
- "Вадаёмы і насельнікі прыбярэжных раслін".
- "Хвойны тып лесу і насельнікі змяшанага лесу".
- "Насельнікі ліставога і змяшанага лесу".
- "Ахоўныя прыродныя ўчасткі, рэдкія віды жывёл".

Выстава:

- **"Джунглі за шклом"** — да 6 сакавіка 2016 года.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ТЭАТРАЛЬнай І МУЗЫЧНАЙ КУЛЬТУРЫ

г. Мінск, Музычны зав., 5. Тэл.: 220 26 67.

Пастаянныя экспазіцыі:

- "Вытокі тэатральнай і музычнай культуры на беларускіх землях".
- "Музычная і тэатральная культура Беларусі ў X — XIX стст."
- "Беларуская музычная культура XX ст."
- "Тэатральная культура Беларусі XX ст."

Выстава:

- Выстава твораў — удзельнікаў конкурсу **"Калядныя замалёўкі"**.

Імпрэза:

- Канцэрт **"Авангард-рок"**

гурта "Морквы цвет" — 19 снежня а 16-й.

ГАСЦЁЎНЯ УЛАДЗІСЛАВА ГАЛУБКА

г. Мінск, вул. Старавіленская, 14. Тэл.: 286 74 03.

■ Пастаянная экспазіцыя.

Майстар-класы:

- **Дэкупаж** для творчых дзяцей і падлеткаў ад 5 да 14 гадоў — кожную суботу аб 11-й.
- Выстава:**
- **"Ледзяныя карункі"** (работы навучэнцаў Акадэміі творчасці "TALENT") — да 9 студзеня 2016 года.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ БЕЛАРУСКАГА КІНО

г. Мінск, вул. Свядрлова, 4. Тэл.: 327 10 75.

Экспазіцыя:

- "Беларускі кінематограф як нацыянальная каштоўнасць".
- Выстава:**
- Выстава калянднай і навагодняй паштоўкі **"Папярковы цуд на Каляды"**, падрыхтаваная сумесна з Беларускамі саюзам дызайнераў, — да 10 студзеня 2016 года.

БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ ВАЙНЫ

г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 8. Тэл.: 327 11 66; 203 07 92.

Музей працуе:

- пн. — выхадны, аўт. — нядз. — ад 10-й да 18-й, ср. — ад 12-й да 20-й.*
- Пастаянная экспазіцыя.

НАЦЫЯНАЛЬНЫ ГІСТОРЫКА-КУЛЬТУРНЫ МУЗЕЙ-ЗАПАВЕДНІК "НЯСВІЖ"

г. Нясвіж, вул. Ленінская, 19. Тэл.: (8-01770) 2 06 60, 2 06 02;

+ 37529 551 80 51, +37529 190 31 49.

Палацавы ансамбль

- Пастаянная экспазіцыя.
- Выстава **"Вялікі баль у палацы Радзівілаў"** — да 31 студзеня 2016 года.

Ратуша

- Пастаянная экспазіцыя.

ЗАМКАВЫ КОМПЛЕКС "MIP"

г.п. Мір, Карэліцкі раён, Гродзенская вобласць.

Тэл.: (8-01596) 2 82 91, (8-01596) 2 82 70.

- Пастаянная экспазіцыя.

- Выстава **"Партрэты князёў Радзівілаў з калекцыі князя Канстанціна Гагенлоз"** — да 31 снежня.

- Выстава **"Чорна-белыя вандроўкі Барыса Бокшы"** — да 15 студзеня 2016 года.

- Выстава **"Літва і Беларусь на старонках сямейнага альбома княжны Марыі Гагенлоз"** — да 17 студзеня 2016 года.

- Выстава ўзнагарод алімпійскага чэмпіёна Максіма Мірнага **"Мірныя трафеі"** — да 15 студзеня 2016 года.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНА-МЕМАРЫЯЛЬНЫ МУЗЕЙ ЯКУБА КОЛАСА

г. Мінск, вул. Акадэмічная, 5. Тэл.: 294 91 96.

Экспазіцыі:

- **"Якуб Колас. Жыццё і творчасць"**.
- Інтэрактыўная гульня **"Таямніцы дома Песняра"**.
- Тэатралізаваныя экскурсіі па казках, апрацаваных Якубам Коласам для школьнікаў малодшага ўзросту.

РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ "РЭСПУБЛІКАНСКІ ТЭАТР БЕЛАРУСКАЙ ДРАМАТУРГІІ"

г. Мінск, вул. Крапоткіна, 44. Тэл./факс: 334 60 08.

- **19 — "Тры Жызлі"** А.Курэйчыка.
- **20 — "Адамавы жарты"** С.Навуменка.
- **22 — "Фінт-Круазз"** Д.Багаслаўскага, В.Красоўскага.
- **23 — "Адэль"** Я.Таганавы.
- **24 — "Два чароўныя парасоны"** С.Навуменка. Пачатак аб 11-й і а 14-й.
- **26 — "Воўк-марापлавец"**

■ Музейна-педагагічны праект **"Крочым у школу разам з Коласам"**.

Акцыі:

- **"Самы лепшы дзень"** (Дзень нараджэння ў музеі).
- Віншаванне ад музея, фотасесія **"У дзень вяселля — у музей!"** (па папярэдняй дамоўленасці).
- Музейная творчая майстэрня (майстар-клас па вырабе цацак з салёнага цеста).
- Выставы:**
- Выстава твораў Аляксандра Каршакевіча **"Усмешкі з добраю душой"**.

ДЗЯРЖАЎНЫ ЛІТАРАТУРНЫ МУЗЕЙ ЯНКІ КУПАЛЫ

г. Мінск, вул. Янкі Купалы, 4. Тэл.: 327 78 66.

Экспазіцыі:

- Пастаянная экспазіцыя **"Шляхі"** з праглядам роліка ў 3D-фармаце і інтэрактыўнай зонай для дзяцей **"Жлопчык і лётчык"**, галаграфічным тэатрам.
- Інтэрактыўныя музейныя праграмы **"У пошуках папараць-кветкі"**, **"Вячоркі"** для ўсіх катэгорый наведвальнікаў.
- Выстава:**
- Выстава мастацкіх работ Мікалая Тарасікава **"Мне дар гэты доляй пасланы"**.

МУЗЕЙ ГІСТОРЫІ ГОРАДА МІНСКА

г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Філіялы Музея гісторыі горада Мінска

ГАРАДСКАЯ МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ ТВОРАЎ Л.Д. ШЧАМЯЛЁВА

г. Мінск, ул. Рэвалюцыйная, 10. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **"Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Леаніда Шчамялёва"**.
- Выстава:**
- **"Прастора Суціна"** (творчыя вынікі ўдзельнікаў аднайменнага міжнароднага жывапіснага пленэра ў вёсцы Засвір Мінскай вобласці) — да 14 студзеня 2016 года.

МАСТАЦКАЯ ГАЛЕРЭЯ МІХАІЛА САВІЦКАГА

г. Мінск, пл. Свабоды, 15. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыі:

- **"Мінск губернскі. Шляхецкі побыт"**.
- **"Мастак. Грамадзянін. Герой"**. Прысвечана Герою Беларусі, народнаму мастаку Беларусі, ганароваму грамадзяніну г. Мінска Міхаілу Савіцкаму.
- Выставы:**
- Выстава **"Машыны, якія гавораць / Talking machine"**, пры ўдзеле творчай групы "Рамзэс Экспа" — да 27 сакавіка 2016 года.
- Выстава жывапісу Віктара Маркаўца **"Заслаўе. Жывапісныя імпрэсіі старога горада"** — да 10 студзеня 2016 года.

МІНСКАЯ ГАРАДСКАЯ РАТУША

г. Мінск, пл. Свабоды, 2а. Тэл.: 321 24 30.

Экспазіцыя:

- **23 — "Соф'я Гальшанская"** У.Кандрусевіча.
- **25 — Арт-група "Беларусы"** — Вялікі калядны канцэрт.
- **26 — "Снежная каралева"** Г.Шайдулава. Пачатак аб 11-й і а 14-й.
- **26 — "Лятучая мыш"** І.Штрауса.
- БЕЛАРУСКІ ДЗЯРЖАЎНЫ АКАДЭМІЧНЫ МУЗЫЧНЫ ТЭАТР**
- г. Мінск, вул. Мяснікова, 44. Тэл.: 200 81 26.
- **19 — "Шалом Алейхем! Мір вам, людзі!"** А.Хадоскі.
- **20 — "Тайны шлоб (Граф Люксембург)"** Ф.Легара.
- **22 — "Блакітная камя"** К.Брэйтбурга.

■ **"Мінск у гістарычнай прасторы. Картаграфічны кабінет"**.

Выстава:

- Выстава **"Мінск сярод сяброў. Гарады-пабрацімы сталіцы Беларусі"**.

МУЗЕЙ "ЛОШЫЦКАЯ СЯДЗІБА"

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 8. ■ Пастаянная экспазіцыя.

ФЛІГЕЛЬ ЛОШЫЦКАГА СЯДЗІБНА-ПАРКАВАГА КОМПЛЕКСУ

г. Мінск, праезд Чыжэўскіх, 10. Тэл.: 285 18 86.

Экспазіцыі:

- **"Кола часу"** — прадметы гарадской і сялянскай культуры кан. XIX — сяр. XX стст.
- "Народныя іконы Беларусі 2-й пал. XIX ст."
- ЭКСПАЗІЦЫЯ "КАРЭТНАЯ"**
- г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 18. Тэл.: 321 24 30.
- Экспазіцыі:**
- "Сані • вазок; каляска • брычка; карэта • вупраж".
- Виртуальная гульня **"Карэтны майстар"**.

АРХЕАЛАГІЧНЫ МУЗЕЙ

г. Мінск, вул. Кірылы і Мяфодзія, 6. Тэл.: 321 24 30.

- Выстава-рэканструкцыя **"Прыцемкі Сярэднявечча. Прылады пакарання"** — да 31 студзеня 2016 года.

АРТ-ГАСЦЁЎНЯ "ВЫСОКАЕ МЫСТА"

г. Мінск, ул. Герцэна, 2а. Тэл.: 321 24 30.

- Выстава **"Гармонія кантрастаў"** (работы мастакоў творчага аб'яднання "Арцель" Рыгора і Наталлі Івановых) — да 10 студзеня 2016 года.

ГОМЕЛЬСКІ ПАЛАЦАВА-ПАРКАВЫ АНСАМБЛЬ

г. Гомель, пл. Леніна, 4. Тэл.: (8-0232) 74 19 11.

Цэнтральная частка палаца

Экспазіцыі:

- **"Культавыя прадметы"** ("Дамавая царква", паўночны рызаліт палаца).
- **"Чырвоная гасцёўня"**.
- **"Зала ўрачыстых прыёмаў"**.
- **"Адкрытае захаванне археалагічнай калекцыі музея"** (міні-выстава **"Эпоха гігантаў: знаходкі мегалацэраса ў Гомелі"** — да 31 снежня).
- **"Старажытная гісторыя Гомельшчыны"** (археалагічная экспазіцыя).
- **"Жылы інтэр'ер канца XIX — пачатку XX стст."**
- **"Свет прыроды"** (выставы "Загадкавыя фантазіі мора" і "Жывёльны свет Гомельшчыны") (грот палаца).
- Выставы:**
- Інтэрактыўны выставачны праект **"У гасцях у казкі"** — да 14 лютага 2016 года.
- Юбілейная выстава мастака і заслужанага выкладчыка краіны Валянціна Пакаташкіна **"75. Дзці, творчасць, любоў..."** — да 20 снежня.
- Інтэрактыўны выставачны праект **"У гасцях у казкі..."** — да 14 лютага 2016 года.
- **"Жывапіс Генадзя Жарына"** — да 20 снежня.
- **"Новае ў археалогіі Гомельшчыны"** (новыя знаходкі з Мохавіцкай і Гомельскай археалагічных экспедыцый пад кіраўніцтвам А.А. Макушнікава)

— да 1 лютага 2016 года.

Вежа палаца

Экспазіцыя:

- **"Уладальнікі Гомельскага маёнтка Румянцавы і Паскевічы"**.
- Выставы:**
- **"Кнігі ў белых халатах"** (медыцынскія выданні XIX — XX стст. з адрэзана рэдкай кнігі Гомельскай абласной універсальнай бібліятэкі імя У.І. Леніна) — да 20 снежня.
- Мастацка-адукацыйны праект, прысвечаны творчасці гомельскіх мастакоў **"Край родны, назаўжды любімы"** з фондаў Гомельскага палацава-паркавага ансамбля — да 31 снежня.

Паўночнае крыло палаца

Экспазіцыя:

- **"Свет звяроў Гомельшчыны"**.
- Выстава:**
- Выстава **экзатычных жывёл**.